

**ÖĞRENCİLERİN FİNANSAL
OKURYAZARLIK DÜZEYİ FARKLILIKLARI:
AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ**

Huriye BOZOK
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Prof. Dr. Veysel KULA
Şubat, 2024
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRENCİLERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ
FARKLILIKLARI: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Hazırlayan
Huriye BOZOK

Danışman
Prof. Dr. Veysel KULA

AFYONKARAHİSAR 2024

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum "**Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyi Farklılıkları: Afyonkarahisar Örneği**" başlıklı çalışmam, bilimsel etik ve geleneklere uygun olarak, dış yardım almadan kaleme alınmıştır. Kullanılan kaynaklar, Kaynakça bölümünde belirtilen eserlerden oluşmakta olup, bu kaynaklara yapılan atıflarla desteklenmiştir. Bu beyanı onurumla doğrularım.

20/02/2024

İmza

Huriye BOZOK

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Huriye BOZOK
	Numarası	200611103
	Anabilim Dalı	İşletme Anabilim Dalı
	Programı	Muhasebe- Finansman
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı		Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyi Farklılıkları: Afyonkarahisar Örneği
Tez Savunma Sınav Tarihi		20.02.2024
Tez Savunma Sınav Saati		10.30

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒oy birliği – ☐oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır

ÖZET

ÖĞRENCİLERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ FARKLILIKLARI: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Huriye BOZOK

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

Şubat, 2024

Danışman: Prof. Dr. Veysel KULA

Günümüzde, finansal bilgi, hızla gelişen teknoloji ve yeniliklere ayak uydurabilmek ve refah düzeyini artırabilmek adına temel bir gereklilik haline gelmiştir. Eğitim kurumları finansal okuryazarlığı destekleyen öğretim programlarıyla, öğrencilere bu alanda temel sunarak onları gelecekteki finansal zorluklara hazırlamada önemli bir etki yaratabilmektedir. Bu çalışmada Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim gören öğrencilerin finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi alma durumlarının finansal okuryazarlık açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığı üzerine inceleme yapılmıştır. Çalışmada 837 öğrenciden 2021-2022 eğitim öğretim yılı Mayıs-Haziran ayında elde edilen anket verileri değerlendirilmeye alınmıştır. Veriler SPSS 23.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin genel olarak düşük seviyede olduğunu ortaya koymaktadır. Buna rağmen, Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe dersleri alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi, bu dersleri almayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Bulgular finans ve muhasebe derslerinin finansal okuryazarlık seviyesine katkıda bulunduğunu göstermektedir. Finansal konuların geniş bir perspektifte ele alınması ve böylece güçlü bir temel kazandırılması, finansal konularda bilinçli ve yetkin bireylerin yetişmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, finansal eğitim, finansal yönetim ve/veya muhasebe dersleri, üniversite öğrencileri.

ABSTRACT

DIFFERENCES IN STUDENTS' FINANCIAL LITERACY LEVELS: A CASE STUDY OF AFYONKARAHİSAR

Huriye BOZOK

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF BUSINESS ADMINISTRATION**

February, 2024

Advisor: Assoc. Dr. Veysel KULA

In today's world, financial knowledge has become a fundamental necessity in order to keep pace with rapidly evolving technology and innovations and to enhance the level of prosperity. Educational institutions can have a significant impact on preparing students for future financial challenges by providing them with a foundation in this field through instructional programs that support financial literacy. This study investigates whether there is a meaningful difference in the financial literacy of students enrolled in financial management and/or accounting courses at Afyon Kocatepe University Faculty of Economics and Administrative Sciences. The survey data obtained from 837 students during the May-June period of the 2021-2022 academic year were evaluated in the study. The data were analyzed using the SPSS 23.0 package program. The results indicate that the overall level of financial literacy among students is generally low. However, the financial literacy level of students who have taken Financial Management and/or Accounting courses was found to be higher compared to those who have not taken these courses. The findings suggest that finance and accounting courses contribute to the level of financial literacy. Taking a comprehensive approach to financial topics and thus providing a strong foundation could contribute to the development of knowledgeable and competent individuals in financial matters.

Keywords: Financial literacy, financial knowledge, financial education, financial management and/or accounting courses, university students.

ÖN SÖZ

“Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyi Farklılıkları: Afyonkarahisar Örneği” başlıklı tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe derslerini alma durumunun, bu dersleri almamış olanlara kıyasla finansal okuryazarlık düzeyleri üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Elde edilen bulguların, ilgili taraflar için önemli ve yararlı olması beklenmektedir.

Tezin hazırlanma sürecinde, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşarak çalışmalarımı profesyonel bir şekilde yönlendiren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Veysel KULA'ya içtenlikle teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim boyunca her alanda desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerinden büyük ölçüde faydalandığım Sayın Doç. Dr. Letife ÖZDEMİR'e derin minnettarlığımı ifade etmek isterim. Tez yazım sürecinde bana yardımcı olan Sayın Doç. Dr. Ender BAYKUT'a, tezime değerli katkılarından dolayı jüri üyesi Sayın Prof. Dr. Ercan ÖZEN'e teşekkürlerimi sunarım. Tez sürecimde bana destek olan, güler yüzü ve anlayışıyla motive eden Sayın Prof. Dr. Gülsüm Gürler HAZMAN'a ve tez konusunu belirlemede yardımcı olan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Halilibrahim GÖKGÖZ'e içtenlikle teşekkür ederim. Çalışmamı değerlendiren, görüşlerini paylaşan ve düzeltmelerde bulunan tüm hocalarıma saygı ve minnetlerimi sunarım.

Her zaman beni teşvik eden ve benden manevi desteklerini esirgemeyen sevgili anneme ve kardeşlerime, çalışma süresince gösterdikleri anlayış ve verdikleri moral ve destek için teşekkür ederim. Bu tez çalışmasını, hayatımın her anında bana destek olmuş fakat şu an aramızda olmayan babam İbrahim BOZOK'a ithaf ediyorum.

Huriye BOZOK
2024, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK KONUSUYLA İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. OKURYAZARLIK KAVRAMI.....	5
2. FİNANSAL OKURYAZARLIK KAVRAMI	6
3. FİNANSAL EĞİTİM KAVRAMI	12
4. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN UNSURLARI.....	17
5. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN GELİŞTİRİLMESİ VE ÖNEMİ	19
5.1. DÜNYA’DA GERÇEKLEŞTİRİLEN FİNANSAL OKURYAZARLIK FAALİYETLERİ	21
5.2. TÜRKİYE’DE GERÇEKLEŞTİRİLEN FİNANSAL OKURYAZARLIK FAALİYETLERİ	26

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

1. FİNANSAL OKURYAZARLIĞI HAKKINDAKİ ÇALIŞMALAR	33
2. LİSANS ÖNCESİ ÖĞRENCİLER ÜZERİNE YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR	41
3. TÜRKİYE DIŞINDAKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIĞI HAKKINDAKİ ÇALIŞMALAR.....	46
4. TÜRKİYE’DEKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIĞI HAKKINDAKİ ÇALIŞMALAR.....	58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖĞRENCİLERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ FARKILIKLARI: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI, ÖNEMİ	73
2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI	74
3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	74
3.1. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEM SEÇİMİ.....	74
3.2. VERİ TOPLAMA ARACININ HAZIRLANMASI	75
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ.....	75
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	76

4.1. FREKANS DAĞILIMI	76
4.2. Kİ-KARE TEST BULGULARI	89
SONUÇ VE ÖNERİLER	99
KAYNAKÇA.....	105
EKLER	117

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Literatürden Elde Edilen Finansal Okuryazarlık Tanımları.....	10
Tablo 2. Finansal Eğitimin Öncelikli Temaları	17
Tablo 3. Finansal Okuryazarlığın Unsurları	19
Tablo 4. Türkiye Dışındaki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Yapılan Literatür Çalışmaları.....	47
Tablo 5. Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı Hakkındaki Çalışmalar.....	58
Tablo 6. Öğrencilerin Demografik Özellikleri.....	76
Tablo 7. Öğrencilerin Eğitim Bilgileri.....	77
Tablo 8. Öğrencilerin Fakültede Finansal Ders Alma ve Fakülte Dışında Kurs Alma Durumlarının Frekans Analizleri	78
Tablo 9. Öğrencilerin Finansal Yatırım Araçları Kullanma Durumları	79
Tablo 10. Öğrencilerin Finansal Yetkinlikleri	81
Tablo 11. Öğrencilerin Servet Düzeyi	81
Tablo 12. Öğrencilerin Finans Bilgisini Ölçen Sorulara Frekans Analizi	82
Tablo 13. Finansal Okuryazarlığı Test Etmeye Yönelik Sorulara Ki-Kare Testi ile Analizi	90

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%: Yüzde

&: ve

χ^2 : Ki-kare dağılımı test istatistiği değeri

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ANOVA: Analysis of Variance

ASIC: Australian Security and Investment Commission (Avustralya Güvenlik ve Yatırım Komisyonu)

BAE: Birleşik Arap Emirlikleri

BIST: Borsa İstanbul

CAMP: Sermaye Varlıkları Fiyatlandırma Modeli

COVID-19: Korona Virüs

F: Frekans dağılımı test istatistiği değeri

FODER: Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği

FSA: Finansal Hizmetler Otoritesi

ICI: Yatırım Şirketleri Enstitüsü

IFIE: Yatırımcı Eğitimi İçin Uluslararası Forum

IFIE: Uluslararası Yatırımcı Eğitim Forumu

İİBF: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

INFE: International Network on Financial Education (Uluslararası Finansal Eğitim Ağı)

IOSCO: Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü

IPT: Yatırımcı Koruma Vakfı

IRT: Madde Tepki Teorisi

KPMG: Klynveld Peat Marwick Goerdeler

MKK: Merkezi Kayıt Kuruluşu

MOÖ: Matematik Okuryazarlığı Öz-Yeterlik

N: Evren büyüklüğü

n: Örneklem büyüklüğü

NCEE: Ulusal Ekonomik Eğitim Konseyi

NFCS: National Financial Capability Study

NEFE: Finansal Eğitim İçin Ulusal Girişim

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)

P: Anlamlılık (önemlilik) testine ilişkin olasılık değeri

PACFL: President's Advisory Council on Financial Literacy (Finansal Okuryazarlık üzerine Başkanlık Danışma Konseyi)

PFEEF: Çalışanların Eğitimi İçin Bireysel Finansman Kurumu

PISA: Programme for International Student Assessment (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı)

SHARE: Sağlık, Yaşlanma ve Emeklilik Araştırması

SPK: Sermaye Piyasası Kurulu

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

t: t-testi istatistiki değeri

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TCMB: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

TEB: Türkiye Ekonomi Bankası

TEL: Temel Okuryazarlık Testi

WB: Dünya Bankası

Vb.: Ve benzeri

GİRİŞ

İnsanların ticaret ve ekonomiye dair temel bilgileri öğrenme ihtiyacı, antik çağlardan günümüze kadar uzanan köklere sahiptir. Orta Çağ'da ticaretin artması ve bankacılık faaliyetlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, Rönesans döneminde matematiksel finansal kavramlar üzerine yapılan çalışmalar, finansal okuryazarlığın temelini atmıştır. 18. ve 19. yüzyılda ekonomik yapıların farklılaşması, bireylerin daha karmaşık finansal konularla başa çıkma ihtiyaçlarını artırmıştır. Bu evrim süreci, finansal okuryazarlığın sadece bireylerin değil, aynı zamanda toplumların ekonomik yaşamlarını anlama ve yönetme yeteneklerini güçlendirmek adına önemli bir role sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Endüstri devrimi, finansal kurumların ve hisse senetleri gibi modern finansal enstrümanların ortaya çıkmasına yol açmıştır. 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, bireylerin ve hanelerin finansal kararlar alırken daha fazla bilgiye ihtiyaç duymaları, finansal okuryazarlık konusunun önemini daha da artırmıştır. Bu dönemde, finansal eğitim programları okullarda ve topluluklarda geliştirilmeye başlanmıştır. 2008'deki küresel mali kriz, finansal okuryazarlığın önemini açıkça ortaya koymuştur. Kriz, tüketicilerin ve yatırımcıların finansal ürünleri ve riskleri anlamadaki eksikliklerini gün yüzüne çıkarmış ve günümüze yaklaştıkça, finansal okuryazarlık; dijital çağın getirdiği finansal araçlar, çevrimiçi bankacılık, kripto paralar gibi yeni konuları içerecek şekilde genişleyerek devam etmektedir. Bu evrim süreci, finansal okuryazarlığın toplumların ekonomik karmaşıklıklarla başa çıkabilmesi ve bireylerin mali kararlarını bilinçli bir şekilde yönlendirebilmesi için kritik bir unsur olduğunu göstermektedir ve yeni konuları içerecek şekilde genişleyerek devam etmektedir. Giderek küreselleşen ve riski artan piyasa ortamında bireylerin daha iyi finansal karar alabilmeleri hususunda finansal bilginin önemli bir rolü vardır. Nüfusun yıl geçtikçe artmasıyla yükselen mal ve hizmet maliyetleri ve bununla baş edebilme gücü finansal bilginin ne kadar gerekli olduğunu göstermektedir (Lusardi vd., 2013: 1). Genç nüfusun finansal bilgi hakkında donanımlı olmaları hem ekonomik kalkınmışlığa hem de kaynak kullanım etkinliğine fayda sağlayacaktır (OECD, 2014).

Günümüze yaklaştıkça son zamanlarda meydana gelen pandemi sonrasında ülkeler ve bireyleri zor duruma sokan enerji ve tarımsal ürünlerin bariz fiyat yükselişleri finansal sıkıntılara neden olmuştur. Bu durumun önüne geçilebilmesi noktasında finansal bilginin önemi ve finansal kararları doğru vermenin gerekli olduğu anlaşılmıştır. Hem

ülkenin geleceği hem de dünyanın refah bir hayat sürmesi ve finansal krizlere karşı eldeki paranın iyi yönetilebilmesi için; bütçeleme, yatırım, kredi ve harcama, borçlanma hususunda bilgi ve becerinin inkâr edilemez bir gerçek olduğu görülmektedir. Anlaşıldığı üzere finansal okuryazarlığın küçükten büyüğe, ülkelerden hanelere kadar hayatı idame ettirme konusunda her daim önemli olduğu görülmüştür. Bugün ise, birçok ülke ve kuruluş finansal okuryazarlığı teşvik etmek ve finansal bilinci artırmak amacıyla çeşitli eğitim programları ve kaynaklar sunmaktadır. Bu çabalar, bireylerin daha bilinçli mali karar alabilmelerini ve finansal gerçekleri üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmalarını amaçlamaktadır.

Isomidinova & Singh (2018: 62), finansal okuryazarlığın mesleğe başlamadan önce son aşama olan üniversite öğrencilerinin doğru ve sağlıklı karar alabilmeleri açısından yararlı olacağını belirtmiştir. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte finansal bilgiye ulaşmak büyük kolaylık sağlamaktadır. Bu durum, genç bireylerin finansal okuryazarlık konusunda kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Üniversite hayatına başlayan gençler, ebeveyn evinden ayrılması ile birlikte kendi başına yaşadığı süre zarfında sorumluluklar üstlenmektedir. Bu sorumluluğun başında da finans durumunu yönetebilme gelmektedir. Cude vd. (2006: 106), üniversite öğrencilerine verilen finansal eğitimin, öğrencilerin akademik yılı boyunca aldığı derslerle ilişkilendirilerek, bu eğitimin öğrencilerin gelecekteki meslek hayatları ve genel yaşamları üzerinde önemli bir etki potansiyeline sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Literatür taramasında genellikle bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük bulunduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır. Örneğin, Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), (2005) ve Smith & Stewart'ın (2008) finansal okuryazarlık üzerine 2005 raporu, birçok ülkede düşük finansal okuryazarlık seviyelerini göstermektedir. Finansal okuryazarlık düzeyinin toplumda düşük olmasının nedenlerini araştıran Mason & Wilson'a (2000) göre, toplumun finansal ihtiyaçlara olan gereksinimlerine ilişkin genel farkındalıklarının yetersiz olması, değişik yatırım araçlarını kullanma bilgisi ile finansal ürün ve hizmetlere nasıl ulaşabilecekleri konusunda az bilgiye sahip olmaları başlıca faktörlerdir

Finansal okuryazarlık hakkında yazılan ilk çalışmalarda değinilen konu daha çok emekliliğe hazırlık şeklinde iken, günümüze yaklaştıkça genç nüfusun finansal bilgi düzeylerinin artması ve dolayısıyla parayı yönetebilme, yatırım kaynakları hakkında bilgi sahibi olma vb. sonucunda gelecek yıllarda rahat bir yaşam alanı sağlamak ön plana

çıkılmaktadır. Lusardi & Mitchell (2007) ile Hilgert, Hogarth & Beverly'nin (2003) çalışmalarında, finansal okuryazarlık bilgisinin finansal borcu ve finansal kaygıyı azaltmanın yanı sıra tasarruf yapmayı ve serveti olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Finansal okuryazarlık bilgisinin gelişiminde üniversitelerin önemli bir rolü vardır. Finansal eğitim, bireylerin ya da grupların katılımıyla gerçekleşen, atölyeler, seminerler, eğitimler ve danışmanlık ve planlama oturumları aracılığıyla gerçekleşen finansal bilgi transferini ifade eder (Council for Economic Education, 2014'ten akt. Friedline & West, 2016: 2). Bu bakış açısından, yeterli finansal bilgiye sahip olan bireyler genellikle yüksek riskli finansal davranışlardan kaçınma ve finansal kırılganlıktan uzak durma eğilimindedir. Bu durum, bu bireylerin daha sağlıklı finansal kararlar almasını destekleyebilmektedir (Friedline & West, 2016: 2-3). Alınan eğitimin, gelecek nesillerde finansal karar verme, finansal borcu ve kaygıyı azaltılırken tasarrufları ve emekliliğe hazırlıkta, serveti kullanmada önemli yönde etkilediği anlaşılmıştır.

Bu çalışma, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesini hedeflemektedir.

Çalışmanın amacı, finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi alan öğrenciler ile almayanlar arasında finansal sorulara yönelik cevapların farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, öğrencilerin fakültede finansal ders alma ve fakülte dışında kurs alma durumları, finansal yatırım araçlarını kullanma alışkanlıkları, finansal yetkinlik düzeyleri ve servet durumları da finansal okuryazarlık düzeylerine etkisinin anlaşılması için anket formu oluşturulmuştur. Anket formundan elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak frekans analizi ile Ki-kare testi uygulanarak sonuçlar değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda, çalışmanın birinci bölümünde, okuryazarlık ve finansal okuryazarlık kavramlarının tanımı yapılmış, finansal eğitim ve finansal okuryazarlığın unsurları üzerinde durulmuştur. Daha sonra, finansal okuryazarlığın önemi ve geliştirilmesi hakkında dünya ve Türkiye'deki faaliyetlere odaklanılmıştır. İkinci bölümde, geniş bir literatür taraması yapılarak finansal okuryazarlık konusundaki çalışmalar incelenmiş ve özellikle dünya ve Türkiye'deki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümde, öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgilerini test etmek amacıyla gerçekleştirilen anket uygulaması detaylarıyla ele alınmıştır. Son olarak, çalışmanın final bölümünde, öğrencilerin

muhasebe ve/veya finansal yönetim derslerinin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiş ve elde edilen bulguların genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Bu bağlamda, derslerin finansal okuryazarlık kazanımına olan katkısı değerlendirilmiş ve ileriye yönelik adımlar önerilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK KONUSUYLA İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal bilgi ve becerilerini kullanarak günlük finansal kararlar alabilme ve finansal riskleri anlayabilme yeteneğini ifade eder. Günümüzde finansal okuryazarlık, bireylerin ekonomik refahlarını artırmak, finansal istikrarlarını sağlamak ve geleceklerini güvence altına almak açısından giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık konusu hem akademik alanda hem de uygulamada geniş bir ilgi görmektedir. Kavramsal çerçeve oluştururken, finans kavramı, finansal okuryazarlık kavramı ve tanımı, finansal eğitim kavramına değinilecektir. Daha sonra, finansal okuryazarlığın unsurları, finansal okuryazarlığın geliştirilmesi ve önemi, dünya genelinde ve Türkiye'de finansal okuryazarlık faaliyetleri, gibi konular üzerinde durulmaktadır. Bu başlık altında, finansal okuryazarlık konusundaki temel kavramlar ele alınarak, çalışmanın teorik temeli sağlanmaktadır.

1. OKURYAZARLIK KAVRAMI

Okuryazarlık, bir bireyin yazılı metinleri etkili bir biçimde anlama, yorumlama, kullanma ve üretebilme yeteneğini ifade eder. Bu kavram, sadece temel okuma ve yazma becerilerini değil, aynı zamanda eleştirel düşünme, bilgiye erişim, dilin anlamını çözme, iletişim kurma ve günlük yaşamda yazılı materyalleri etkili bir biçimde kullanma yeteneği gibi geniş bir yelpazeyi içermektedir. Okuryazarlık kavramının oluşmasında en önemli materyallerin başında okuma, yazma becerileri gelse de bu becerilerin okuryazarlığın kendisini oluşturmayacağını belirten Gee, 1990 yılında yapmış olduğu çalışmada okuryazarlığı, belirli hedeflere ulaşma konusunda kaynakları anlamlandırmak veya anlama becerilerinin harmanlanmasıyla kullanılan bir süreç olarak tanımlamıştır (Mason, 2000: 23-24). Okuryazar kişiyi, bir bireyin hedeflerine ulaşma amacıyla kendisine sunulan kaynakları değerlendirmesine izin veren bir takım bilgi, beceri ve yeteneğe sahip olan kişi olarak niteleyen Jackson (1993), okuryazarlığın okuma, yazma, konuşma ve matematiği kullanmayı da içerdiğini belirtmiştir. Karmaşık bir toplumda arz edilen çok sayıdaki kaynakların içinden hedeflerine uygun olanı seçip ilerleyen bireylerin finansal okuryazar olarak kabul edildiği, tersi bir durumda fiilen cahil olduğu belirtilmiştir (Jackson, 1993'ten akt. Mason, 2000: 25). Okuryazarlık becerileri, bireyin dilin anlamını çözme kabiliyetinden başlayarak kelime dağarcığını kullanma, cümle yapılarını anlama,

metinleri kapsamlı bir şekilde yorumlama, eleştirel düşünme yeteneği, bilgi sentezi yapma ve yazma becerilerini içerir. Ancak, günümüzde okuryazarlık sadece yazılı metinlere odaklanan bir kavram değildir; görsel, sayısal ve dijital okuryazarlık gibi kavramlar, bilgiyi anlama ve iletişim kurma yeteneğini daha geniş bir bağlamda ele almaktadır.

Okuryazarlık; bireyin eğitim seviyesi, kültürel birikimi, toplumsal çevresi ve iletişim ihtiyaçlarıyla yakından ilişkilidir. Toplum içinde etkileşimde bulunma, bilgiye erişme, öğrenme ve kendi düşüncelerini etkili bir biçimde ifade etme konularında kritik bir rol oynayan temel bir beceridir. Okuryazarlık genellikle zaman içinde gelişen bir süreç olarak kabul edilir. Çocuklar, büyüdükçe daha fazla okuryazarlık becerisi kazanır ve bu beceriler, giderek daha karmaşık görevleri başarıyla tamamlamalarına olanak tanır. Okuryazarlık, sosyal olarak inşa edilmiş bir aktivite olarak görülür ve bu aktivitenin, hem içinde faaliyet gösterdiği gerçekliğin oluşturulmasına katkıda bulunduğunu, hem de aynı zamanda gerçekliğin kendisinden etkilendiğini savunur. Başka bir deyişle, okuryazarlık ile çevresi arasında karşılıklı bir etkileşim ve katılım söz konusudur; Jackson 1993'deki çalışmasında, *“her birinin diğerinin inşasında bir payı vardır”* sözüyle okuryazarlık ve eğitim arasındaki ilişkinin karmaşıklığına odaklanarak, çeşitli görüşlere dikkat çekmiştir (Mason, 2000: 24). Bu bağlamda, okuryazarlık becerilerinin edinilmesi ve eğitim süreçlerinin nasıl etkileşimde bulunduğu konusundaki farklı perspektiflerin incelenmesi önemli bir konudur.

Cook & Gumperz (1986), okuryazarlığın sosyal bir yapı olduğu inancıyla, okullaşma ile okuryazarlık arasındaki önceden kabul edilen bağlantıya itiraz etmiştir. Bununla birlikte, hükümetin genellikle okuryazarlığı geliştirmeye yönelik planlarının odak noktası okullar olsa da okuryazarlığın geliştirilmesi için geniş bir toplumsal çabanın gerekliliğine dikkat çekmektedir. Ulusal Okur Yazarlık Stratejisi çerçevesinde gençlere ve öğretmenlere yatırım yapılması, ebeveynlerin, yerel eğitim otoritelerinin, okulların, OFSTED, SCAA ve TTA gibi kuruluşlarla iş birliği yapılması ve beklentiler ile standartların yükseltilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu ifadeler, okuryazarlığın gelişiminde kolektif bir çabanın önemini vurgulamaktadır.

2. FİNANSAL OKURYAZARLIK KAVRAMI

Finans kavramı, genel olarak para, sermaye ve yatırımların yönetimi ve kullanımını içeren bir disiplindir. Finans, bireylerin, işletmelerin ve devletlerin para

akışını yönetme, tasarruf etme, yatırım yapma ve borç alma gibi ekonomik faaliyetlerini inceleyen bir alandır. Khan & Jain'nin 2008 yılında yapmış olduğu çalışmada finans kavramını "*parayı yönetme sanatı ve bilimi*" olarak açıklamıştır (Bediroğlu, 2019: 3).

1950'li yıllarda modern finansın temellerini oluşturan çalışmalar, finans bilimine matematiksel ve analitik bir temel kazandırmış, aynı zamanda işletme finansı ve yatırım stratejileri konularında çığır açıcı prensipler sunarak finans dünyasının evrimine öncülük etmiştir. Bu yıllarda finans bilimi için iki önemli çalışma yapılmıştır. Bunlardan ilki Modigliani ve Miller'in 1958 yılında işletme finansının modern temellerini oluşturduğu çalışmadır. İkincisi ise Markowitz'in 1952 yılında temellerini attığı, risk ve getiri konularına odaklanan portföy teorisi çalışmasıdır. Bu iki çalışma bugün finans literatüründe modern finansın 5 temel çalışmaları olarak bilinir. Markowitz'in portföy teorisi çalışması, Sermaye Varlıkları Fiyatlandırma Modeli (CAPM) ve birçok akademisyenin katkısı ile şekillenen Etkin Piyasa Hipotezi finans teorisinin gelişimine ışık tutmuştur (Jovanovic, 2020: 1-2).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konuları anlama, finansal kararlar alabilme ve finansal riskleri yönetme yeteneklerini içerir. Dolayısıyla, finansal okuryazarlık, modern finansın temel prensiplerini anlama ve uygulamada bireylere yardımcı olurken, aynı zamanda bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini artırarak toplumun genel finansal bilgi birikimini güçlendirir. Bu bağlamda, okuryazarlık ve finansal okuryazarlık kavramlarının birbirinden ayrılamayacağı, bunun yerine birlikte ele alınması gerektiği önemlidir. Finansal okuryazarlık kavramı, geleneksel okuryazarlık kavramının ötesine geçerek, bireylerin karmaşık finansal konuları anlama, değerlendirme ve etkili kararlar alma yeteneklerini içeren bir evrim geçirmiştir. Geleneksel okuryazarlık, temelde yazılı metinleri anlama ve kullanma becerisini ifade ederken, finansal okuryazarlık, finansal bilgiyi anlama, finansal terimleri yorumlama, finansal kararlar alma ve riskleri değerlendirme yeteneğini içermektedir. Bu evrim, insanların giderek karmaşıklaştan finansal sistemlerle ve ürünlerle karşılaşmasıyla yakından ilişkilidir. Geleneksel olarak, finansal kararlar, bankacılık hizmetlerine erişim, kredi alımı veya basit yatırım araçlarının kullanımı gibi temel düzeyde iken, günümüzde, küreselleşme, dijitalleşme ve finansal yeniliklerin artmasıyla birlikte, bireyler, emeklilik planlaması, vergi optimizasyonu, karmaşık türev ürünlerin kullanımı gibi daha ileri düzeyde finansal konularla da karşılaşmaktadırlar. Finansal okuryazarlık, bu karmaşıklıkla başa çıkma yeteneğini ifade ederken, aynı zamanda bireylerin finansal riskleri tanımlama, yönetme

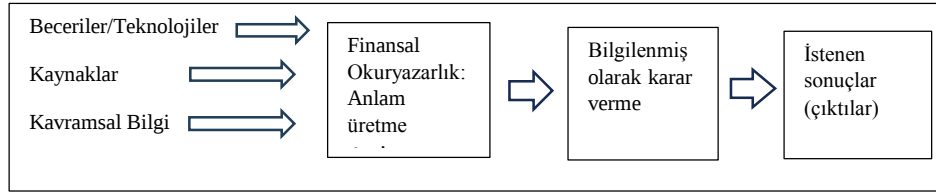
ve azaltma kabiliyetini de içerir. Bu süreç, bireylerin finansal kaynaklarını etkili bir şekilde yönetmelerini, borçlanma ve tasarruf etme alışkanlıklarını geliştirmelerini ve gelecekteki mali hedeflerine ulaşabilmelerini sağlar.

Amerika'da finansal okuryazarlık konusunda bir rapor hazırlayan komite, finansal okuryazarlığın temel olarak finansal planlama süreci olduğunu belirtmiştir (PACFL, 2008: 36-37). Bu süreç, bir bireyin veya ailenin mali durumunu yönetmek için tasarlanmıştır ve finansal hedeflerin belirlenmesinden, kaynakların yönetilmesine ve gelecekteki mali ihtiyaçlara hazırlık yapmaya kadar uzanmaktadır. Finansal planlama aynı zamanda nakit akışının yönetilmesi, borçların yönetilmesi, yatırım yapma ve emeklilik için tasarruf etme gibi adımları içermektedir. Bu süreç, mali durumu iyileştirmek için atılabilecek adımları belirlemeye de yardımcı olur. Bu adımlar arasında acil durum fonu oluşturma, kredi notunu yükseltme, ev sahibi olma veya kiralama, yatırım yapma, emeklilik planlaması ve risk yönetimi stratejileri geliştirme bulunabilir. Finansal planlama, bireyin mali güvenliğini sağlamak için kritik bir öneme sahiptir ve herkesin yaşamında önemli bir rol oynayabilir.

Finansal okuryazarlık, bireylerin karar verme süreçlerini etkilemekle birlikte, 'doğru' kararın kesin olarak alınmasını garanti etmez. Bireylerin ekonomik rasyonellik dışında da faktörlere dayalı olarak kararlar alabileceklerini belirten Wilson & Zhang (1997: 280), yatırım kararlarının karmaşıklığını anlamının önemine vurgu yapar. Yatırım kararları, kaynakların belirli bir alternatif üzerinde tahsis edilmesini içerir ve karar vericilerin takdirine bağlı olarak kaynak seviyeleri artırılabilir veya azaltılabilir (Staw, 1976'dan akt. Wilson & Zhang, 1997: 280). Finansal okuryazarlığı, bilinçli karar alma süreci olarak tanımlayan Mason ve Wilson (2000: 33) ise, bu sürecin istenen sonuçlara ulaşmak için önemli olduğunu vurgular. Bu açıdan, finansal okuryazarlık bireylerin finansal kararlarını daha bilinçli bir şekilde alabilmelerini sağlayarak ekonomik refahlarını artırmaya yönelik bir araç olarak görülmektedir.

Mason & Wilson (2000: 33), finansal okuryazarlığı, şekil 1'de gösterildiği gibi istenen sonuçlara ulaşmak için bilinçli kararların alınmasını sağlayan bir anlam oluşturma süreci olarak kavramsallaştırarak tanımlamıştır.

Şekil 1. Bir Anlam Üretmeye Yönelik Finansal Okuryazarlık

Kaynak: Mason & Wilson, 2000: 33; Bayram, 2010: 13.

Yukarıdaki şekilde Mason & Wilson'ın (2000: 13) oluşturduğu modelde bireylerin finansal sonuçların farkında olarak karar vermelerinde yeteri kadar bilgili olmak için beceri ve teknolojileri, kaynakları ve kavramsal bilgiyi anlamlandırılması ve birbirlerinden etkilenecek kullanılması tavsiye edilmektedir. Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal bilgi düzeyini artırma, ekonomik kararlar alabilme yeteneklerini geliştirme ve mali durumlarını etkili bir şekilde yönetme becerilerini kazanma sürecini ifade eder. Bu kavram, sadece temel finansal terimleri anlama ve kullanılan finansal araçları tanıma yeteneğiyle sınırlı değildir. Aynı zamanda, bireylerin finansal hedeflerine ulaşmalarını sağlayacak pratiğe dönük becerileri de içermektedir. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık kavramının işlevsel bir şekilde anlaşılması, bireylerin ekonomik başarılarına katkı sağlamak için hayati bir öneme sahiptir. Örneğin, Hasting (2012: 5) tarafından belirtildiği gibi, finansal ürünlere ilişkin bilgi (örneğin, hisse senedi ve tahvil nedir; sabit faizli ve ayarlanabilir faizli ipotek arasındaki farklar), daha sonra finansal kavramlara ilişkin bilgiye (enflasyon, bileşik çeşitlendirme, kredi puanları) atıfta bulunmak için kullanılmaktadır. Bu, etkili kararlar almak için matematiksel becerilere veya sayısal bilgiye sahip olmanın yanı sıra, finansal planlama gibi çalışmalarla da meşgul olmayı gerektirir. Finansal okuryazarlık, bir yapı olarak oldukça yeni bir gelişme olmasına rağmen, zayıf finansal karar almanın panzehri olarak görülmektedir.

Finansal okuryazarlık terimi, literatürde farklı tanımlara sahiptir. Hogarth & Hilgert (2002) ile Lee (2005) tarafından yapılan çalışmaların sentezlenmesiyle yapılan bir tanıma göre, finansal okuryazarlık bireylerin parayı yönetme ve kendilerini güvence altına alma becerilerini içerir. Basit bir ifadeyle, finansal okuryazarlık kişinin finansal kavramları anlayıp bilmesiyle ilgilidir. Bu tanımlar, finansal okuryazarlığın bireylerin mali konularla ilgili bilgi, beceri, tutum ve davranışlarının bütünü olduğunu vurgulamaktadır. Başkanlar Finansal Okuryazarlık Danışma Konseyi'nin tanımına göre, "Finansal okuryazarlık", "bir kişinin ömür boyu mali güvenlik için mali kaynaklarını etkin bir şekilde yönetmek için bilgi ve becerilerini kullanma becerisi" olarak tanımlanmıştır. Finansal

okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) ise, “*finansal okuryazarlığı, bireylerin gelirlerini, birikim ve yatırımlarını akıllıca değerlendirip, bütçelerini doğru yönetebilme yetkinliğine sahip olma*” şeklinde tanımlamaktadır (fo-der.org, 2017). Bu tanımlar, finansal okuryazarlığın bireylerin mali güvenliklerini artırmak için bilgi ve becerilerini kullanma yeteneği olduğunu vurgulamaktadır.

Literatürdeki başlıca finansal okuryazarlık tanımlarını listeleyen Tablo 1’de finansal okuryazarlığın çeşitli yönlerini ve bileşenlerini kapsayan farklı perspektifleri özetlenmektedir.

Tablo 1. Literatürden Elde Edilen Finansal Okuryazarlık Tanımları

(Alba & Hutchinson, 1987’den akt. Fernandes, 2014: 4)	Genellikle kişinin finansal işlerini başarılı bir şekilde nasıl yöneteceğine dair özelleşmiş bir tüketici uzmanlığı veya kişisel finans özelinde bir insan sermayesi türü olarak görülür.
Schagen & Lines, (1996: 91)	“Paranın kullanımı ve yönetimi ile ilgili bilinçli yargılarda bulunma ve etkili kararlar alma yeteneği”
Bodie (2006: 1)	Finans, bütçeleme, tasarruf, yatırım, borç alma, borç verme, sigortalama, çeşitlendirme ve eşleştirme ile ilgilenen bir ekonomi dalıdır.
Duarte & Hasting (2012: 5)	1997-98 yıllarında lise öğrencilerinin dahil edildiği Jump\$start Koalisyonu tarafından yapılan finansal okuryazarlıkla ilgili ilk çalışmaya göre finansal okuryazarlık, bireylerin hayatları boyunca finansal güvenliklerini sağlayabilmeleri için finansal kaynakların doğru kararlarla yönetilmesini sağlayan yeteneklerin ve bilginin kullanılma becerisidir.
Mason & Wilson (2000)	Finansal okuryazarlığı; bireyin ani finansal kararların ardından sahip olduğu gerekli bilgi ve değerlendirme potansiyeliyle birlikte doğru karar alabilme yeteneği
OECD (2005)	Tüketicilerin/yatırımcıların finansal ürün ve kavramları anlamalarını ve bilgi, talimat ve/veya nesnel tavsiye yoluyla beceri ve güven geliştirme sürecidir.
Mandell (2006)	Finansal okuryazarlık bilgisinin eksikliğinin finansal piyasaların düzenini bozabileceğini; bu nedenle finansal okuryazarlığın, bireylerin önemli kararları için en doğru sonucu verebilecek düzeyde bilgiye sahip olması.
Hogarth (2008: 131)	Kişinin kendi kişisel ihtiyaçları, değerleri ve amaçlarına göre belirli bir kararın artılarını ve eksilerini tartmak ve değerlendirmek için aynı zamanda bir dizi eleştirel düşünme becerisidir
Klinsky (2009)	Finansal okuryazarlığın; 3 değişkenden oluştuğunu ve bu değişkenlerin: nakit ve para iadesi, fiyat mekanizması ve enflasyon ile kişisel veya aile bütçesinin idaresi
Huston (2010)	Bireyin finansal okuryazarlık bilgisini ne kadar anladığı ve bu bilgiyi ne kadar iyi uygulayabildiğidir.
Remund (2010)	Bireyin harcama, tasarruf, bütçe, borç alma, yatırım gibi temel finansal kavramları anlama derecesi ve kısa-uzun vadeli planları kontrol etme yeteneğidir.
Tomaskova vd. (2011)	Vatandaşların kendilerini ve ailelerini finansal olarak güvence altına almaları için gerekli olan bir dizi bilgi, beceri ve tutumlardır.

Tablo 1 (Devam). Literatürden Elde Edilen Finansal Okuryazarlık Tanımları

Mahdzan & Tabiani (2013)	Finansal okuryazarlık bilgisi edinmiş kişilerin, paralarını nasıl yönetecekleri ve finans kurumlarının nasıl işlediği hakkında bilgi sahibi olan bireylerdir.
Bhushan & Medury (2013)	Paranın kullanımı ve yönetimi ile ilgili bilinçli yargılarda bulunma ve etkili kararlar alma yeteneğidir.
Lusardi & Mitchell (2014)	Finansal anlamda plan yapma, servet birikimi, tasarruf, borçlanma ve emeklilik gibi konularda kararlar alabilen ve bu bilgiye sahip kişilerde bulunan finansal karar alma süreci
Bay (2014)	Finansal okuryazarlığı sadece finans ve muhasebe terminolojisiyle sınırlı olmayan, zaman ve mekâna bağlı olarak değişen ve uygulamalara göre farklılık gösteren bir kavram
Jump\$tart Coalition for Personal Financial Literacy (2015: 1)	Bir kişinin finansal kaynaklarını ömür boyu finansal güvenlik için etkili bir şekilde yönetmek için bilgi ve becerileri kullanma yeteneğidir.
(Capuano & Ramsay, 2011: 37'den akt. Baysa ve Karaca, 2016)	Temel anlamda bireylerin para hususunda bilinçli, güvenli ve etkin kararlar alabilmesi için finansal kavramların bilinmesi ve anlaşılabilmesi gerekliliği
Şahin ve Barış (2017: 78)	Bireylerin finansal refahlarını koruma ve iyileştirmelerini kolaylaştıracak finansal bilgiye sahip olmalarını, edindikleri bilgiler yardımıyla bütçelerini yönetirken etkili ve bilinçli kararlar vermelerini, bu kararlar yoluyla da kişisel finansal refahlarını artırmalarını sağlayacak bir kavramdır.
(Başkanın Finansal Okuryazarlık Danışma Konseyi 2008'den akt. Sing, 2018: 204).	Finansal refah için ömür boyu finansal kaynakları etkin bir şekilde yönetmek için bilgi ve becerileri kullanma becerisi
(TCMB, 2015'ten akt. Çelikten, 2020)	Bir bireyin gelir ve giderlerini yönetirken sağlam ve doğru kararlar alabilmesini sağlayan finansal bilgiye sahip olması ve aldığı kararları hayata geçirerek bireysel ve toplumsal refahı artırma yeteneğidir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere finansal okuryazarlık kavramı, farklı açılardan ele alınmakta ve çeşitli tanımlarla ifade edilmektedir. Remund (2010: 284), finansal okuryazarlığı, bireyin temel finansal kavramları anlama düzeyi ile kişisel finansları etkili bir şekilde yönetme yeteneği ve güvenini ölçen bir ölçü olarak tanımlar. Bu tanım, finansal okuryazarlığı bireyin finansal bilgi ve becerilerine dayalı bir ölçüt olarak ele alırken, mevcut ölçümlerin genellikle objektif bilgiye dayandığını vurgular (Remund, 2010: 279).

Finansal okuryazarlık, bilgi okuryazarlığı ile benzerlik gösterir ancak karar almayla ilgili bilgilerin tam anlamıyla finansal bilgi olmayabileceğini kabul eder. Örneğin, bir okul daha az öğrenci alımıyla karşı karşıya kalabilir. Bu başlı başına mali bir bilgi değildir ancak bir okulun finansmanının öğrenci sayısına göre belirlendiği mali sonuçlar vardır. Bu finansal sonuçların farkına varma yeteneği, finansal okuryazarlığın

temelidir. Bilgiye dayalı karar vermenin istenilen sonuçların elde edilmesinde önemli olmakla birlikte, bir eylem planına dönüşmesi için mevcut eylemlerine devam edip etmeme konusunda bir karar verilmesini de gerektirir. Bu karar mevcut tasarruflarına ya da emeklilik düzenlemelerine bakan bir bireyin, mevcut stratejisini kullanmaya devam edip etmeyeceği ya da alternatif düzenlemeler yapıp yapmayacağı, vereceği karara göre değişmektedir. Aynı şekilde, bir kuruluş içindeki bir bireyin de mevcut veya önerilen eylemlerin uygun olduğundan emin olmak için ilgili bilgileri elde edebilmesi ve anlayabilmesi gerekecektir.

3. FİNANSAL EĞİTİM KAVRAMI

Finansal eğitim, *“insanların finansal ürünler, hizmetler ve kavramlar hakkındaki anlayışlarını geliştirerek bilinçli seçimler yapma, tuzaklardan kaçınma ve nereye gideceklerini bilme konusunda yetkilendirildikleri süreç”* olarak ifade edilmiştir (PACFL, 2008: 35). OECD (2005b: 4) ve OECD’ye (2012) göre finansal eğitimin tanımı, *“bireylerin finansal ürünler, kavramlar ve riskler hakkındaki anlayışlarını geliştirdikleri bir süreç”* olarak belirtilir. Bu süreçte, bireyler finansal riskleri ve fırsatları öğrenmek için bilgi, talimatlar ve nesnel tavsiyelerden yararlanırlar. Ayrıca, bu bilgileri kullanarak finansal becerilerini geliştirme ve güvenlerini artırma amaçlanır. Özellikle, bilinçli finansal kararlar alma yeteneklerinin güçlendirilmesi ve ihtiyaç duyulduğunda yardım talep etme gibi yeteneklerin geliştirilmesi hedeflenir. Bu süreç, bireylerin genel finansal refahlarını artırmak için etkili adımlar atmayı amaçlar. Diğer yandan, Anderloni & Vandone (2010) ile Potrich’in (2016: 356-357) vurguladığı gibi, *“finansal eğitimin önemi bireylerin finansal sorunları anlamalarına ve kişisel finanslarını tatmin edici bir şekilde yönetmelerine olanak tanıyan bir önleyici önlem”* olarak da kabul edilir. Bu tanıma göre, finansal eğitim borçlanmadan kaçınmaya yardımcı olur ve bireylerin mali durumlarını daha iyi yönetmelerine olanak sağlar. Finansal eğitim, finansal risklerin anlaşılması ve yeterli tasarruf, sigorta ve finansal eğitim yoluyla finansal risklere karşı korunmanın yollarının iyileştirilmesi gerektiği konusunda halkın farkındalığını artırmak için ulusal kampanyaların teşvik edilmesi gerektiğini önermektedir. Ayrıca finansal eğitim, politikaların geliştirildiği ve değişen ihtiyaçlara yanıt verme amacıyla öne çıkan bir alandır. Bu politikalar, bireylerin ve toplumların finansal okuryazarlık düzeyini artırarak ekonomik sağlığı güçlendirmeyi hedefler. ABD’de, finansal eğitim politikaları 1950-1960'lara kadar uzanan yeni girişimlerle başlatılmıştır (Jelley, 1958). Bu girişimlerin temel amacı, kişisel finansal karar verme kalitesini artırmaktır. Özellikle, eyaletlerin kişisel finans, ekonomi ve tüketici eğitimi gibi

konuları K-12 (K-12 sınıfı, Kanada, ABD ve Avustralya’da ilk, orta ve lise dengi okulların siteleri için belirlenmiş bir standarttır) eğitim müfredatına dahil etmesi öngörülmüştür (Alexander, 1979'dan akt. Bernheim vd., 2001). İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle ekonomilerde iyileşme ve yeniden yapılanma sürecine girilmiştir. Bu dönemde, sektörlerin geliştiği ve ekonomilerin yükseldiği görülmüştür (Weston, 1975). Gelişen piyasalar ve ekonomik büyüme ile birlikte ticari alacaklar, borçlar ve stok konuları da önem kazanmıştır (Toguş Polat, 2022: 4-5).

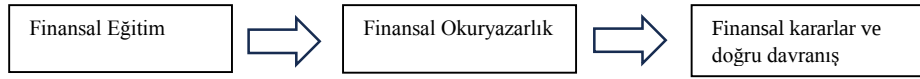
1990’lı yıllarda globalleşmenin artmasıyla birlikte sermaye, ürün ve hizmetlerin uluslararası dolaşımının kolaylaşması neticesinde finans ile ilgili konularda gelişmeler hız kazanmıştır. Bu durum, ülkeler arasındaki giderek artan bağımlılığın global ekonomiyi savunmasız hale getirmesi ve ekonomik-finansal krizlere daha duyarlı hale gelmesine neden olmuştur. Yani bir ülkede yaşanan ekonomik kriz, bağımlı olan diğer ülkeleri de etkilemiş ve bölgesel ve daha da ilerisi global ölçülere kadar genişlemiştir. (Toguş Polat, 2022: 4-5). 2008 yılında ABD’de meydana gelen ve dünyayı da etkileyen Mortgage krizi ile toplumun finansal bilgi sahibi olma bakımından kendilerini geliştirmelerinin önemi daha iyi anlaşılmıştır. Bu dönemlerde konut kredisi ile ev alanların faiz oranlarının yükselmesi sonucu ödeme oranlarının artacağı konusunda bilgisiz olmaları, bireylerin yatırım alanında finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir (Er, 2014: 115; Gümüş, 2019: 1499). Bu krizin ortaya çıkması ve genişleyerek yayılması finansal okuryazarlık kavramını önemli hale getirerek, uluslararası literatürde yer almasında bir dönüm noktası olmuştur. Finansal okuryazarlık yalnızca yatırımcılar için değil, bireylerin hayatlarını idame ettirebilmeleri örneğin; bütçeyi idare etme, ev satın alma, çocukların eğitiminin nasıl finanse edileceği ve ayrıca emeklilik hayatında gelirini nasıl sağlayacağı gibi birçok hususta karar verme durumlarında gerekli bilgiyi verebilmektedir. Hükümetler bu eksikliklerin giderilmesine yardımcı olmak amacıyla OECD üyesi olan ülkeler tarafından, finansal okuryazarlığın incelenmesi ve geliştirilmesinde ilk büyük uluslararası çalışma (Finansal Okuryazarlığı Geliştirme başlıklı) hazırlanmıştır. Bu çalışmada, dünyanın ilk pratik finansal eğitim ve farkındalık uygulama yönergeleri önerilmiştir (OECD, 2006). Bu yönergelerin bazı önemli maddeleri şunlardır: Hükümetler ve ilgili tüm paydaşlar, tarafsız, adil ve koordineli bir finansal eğitimi teşvik etmelidir. Finansal eğitim, bireylerin hayatlarına mümkün olan en erken aşamada okullarda dahil edilmeli ve temel finans kavramlarını kapsamalıdır. Bu yaklaşım, finansal okuryazarlığı genç yaşlarda geliştirmeyi

hedefleyerek, bireylerin gelecekte daha bilinçli ve sürdürülebilir finansal kararlar vermelerine olanak sağlar. Finansal eğitim, finansal kurumların iyi yönetiminin bir parçası olarak görülmeli ve bu kurumların hesap verebilirliği ile sorumluluğunu teşvik etmelidir. Ayrıca, finansal eğitim programları, ticari tavsiyelerden net bir şekilde ayrılmalıdır. Son olarak, finansal kurumların personeli için etik davranış kuralları belirlenmeli ve uygulanmalıdır. Bu maddelerin önerilmesi, finansal eğitimin önemine vurgu yaparak bireylerin finansal bilgi ve becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Finansal eğitim çabaları, Braunstein & Welch (2002); Todd (2002) ve Fox, Bartholomae & Lee (2005) gibi araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda, izleyici, konu ve ortamın finansal eğitimin etkinliğini belirlemede önemli bir değişken olduğunu göstermiştir. Bu araştırmalar, genellikle finansal eğitim programlarına katılan kurum ve kuruluşların çabalarını analiz etmiş ve bu çabaların temelde bütçeleme, tasarruf ve kredi yönetimi gibi kişisel finans konularına odaklandığını belirtmiştir. Özellikle, okul çağındaki öğrenciler için geniş kapsamlı finansal eğitim girişimlerinin arttığı gözlemlenmiştir. Örneğin, Tüketiciler Bankacılar Birliği (2002) tarafından yapılan bir ankete göre, katılımcıların %87'si devlet okullarında ve K-12 sınıflarını içeren öğrencilerin finansal eğitimine destek verildiğini ifade etmiştir. Bu çalışmalar, finansal eğitimde ortak çabaların etkilerini anlamak ve bu eğitim çabalarını daha etkili hale getirmek için önemli bir yol haritası sunmaktadır. İkinci kategoride, genellikle işverenler tarafından sağlanan özel eğitim programları, emeklilik ve tasarruf konularına yönelik bilgiler yer almaktadır. Üçüncü kategoride ise ev sahibi olma ve ev satın alma konularını içeren ana programlar bulunmaktadır.

Finansal eğitim, mümkün olan en erken yaşta insanların finansal konularda eğitim almaları gerektiğini savunmaktadır. Devlet yardım programlarının bir parçası haline getirilmesi de düşünülmelidir. Finansal eğitimi teşvik etmekle görevli uygun uzmanlaşmış yapılar ulusal düzeyde teşvik edilmeli, bölgesel ve yerel halka mümkün olduğunca yakın olan kamu ve özel girişimler de teşvik edilmelidir. Halka ilgili, kullanıcı dostu finansal bilgi sağlamak için özel web siteleri de teşvik edilmelidir. Günden güne değişen tüketiciye yönelik ürünler ve ödeme yöntemleri ile yatırım kaynaklarındaki artışlar bireyleri finansal eğitim almanın gerekliliğine yönlendirmektedir. Şekil 2'deki diyagramda finansal eğitimin politikacılar ve yönetimin başında bulunanlar tarafından kabul gören evrelerine değinilmiştir (Kaya, 2019: 11).

Şekil 2. Finansal Eğitim Diyagramı

Kaynak: Willis, 2008: 424.

Şekil 2’de görüldüğü üzere finansal eğitim ile finansal okuryazarlık birbirine bağlantılı kavramlardır. Finansal okuryazar olabilmek için finansal eğitim önemliken, finansal kararlar ve doğru davranışta bulunmak için ise finansal okuryazar olmak gereklidir. Bu yüzden finansal eğitim bir süreç olup finansal okuryazarlık ile neticelendirilmelidir (Satoğlu, 2014:12). Hogarth (2006: 3) ve McCormick (2009: 71), finansal eğitimi geniş ve dar anlamda ikiye ayırarak nitelendirmiştir. Geniş anlamına bakıldığında, hane halkı kararlarının ekonomik koşullardan nasıl etkilendikleri incelenirken, dar anlamda ise temel para yönetimine (tasarruf, bütçeleme, yatırım ve sigortalama) öncelik verilmiştir. Finansal eğitimin farklı tanımları arasında, Hogarth’ın (2006: 3-4) öne çıkardığı ana temalar arasında, finansal istikrarın aile hayatına olan etkisinden finansal okuryazarlığın genel faydalarına, öğrenen merkezli finansal eğitim programlarının tasarımından finansal kriz ve makroekonomik koşulların rolüne kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Finansal evin düzenli olmasının konut ve aile hayatındaki istikrara katkıda bulunduğu belirtilmiş, bu durumun çocukların eğitimine olumlu etkileri olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, ailelerin sivil faaliyetlere katılımını artırarak toplum gelişimine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Finansal okuryazarlığın geniş bir perspektifte ele alındığında, genellikle gözden kaçan ancak toplumun uzun vadeli gelişimine önemli katkılarda bulunabilecek yönlerine odaklanılmıştır. Öğrenen merkezli finansal eğitim programları tasarlanırken, konuların belirlenmesi, hedef kitlenin anlaşılması, öğrenme stillerinin dikkate alınması ve öğrenenlerin davranış aşamalarının göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır. Makroekonomik koşulların, özellikle de 2007-2009 yılları arasındaki küresel ekonomik krizin yaşandığı Büyük Buhran döneminin genç yetişkinlerin finansal kararları üzerinde etkili olduğu ve finansal eğitimin etkinliğini belirleyebileceği belirtilmiştir. Finansal eğitimin bireylerin finansal davranışlarını şekillendirmek için tek başına yeterli olmayabileceği üzerinde durulmuş, özellikle genç yetişkinlerin finansal kararları üzerindeki makroekonomik koşulların ve kurumsal düzenlemelerin dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Son olarak, finansal eğitimde tıbbi bir modelin düşünülebileceği ifade edilmiş; bazı durumlarda acil finansal servis gerekebileceği, diğer durumlarda ise bireylerin kendi ihtiyaçlarına uygun finansal

araçları kullanarak sorunlarına çözüm bulabilecekleri belirtilmiştir. Bu unsurların bir araya gelerek daha etkili finansal eğitim stratejileri geliştirilmesine katkı sağlayabileceği vurgulanmıştır. Finansal eğitimin çeşitli tanımlarında ortak temalar olarak paranın ve varlıkların yönetimi, paranın ve varlıkların yönetimi altındaki temel kavramları anlamak ve bu bilgiyi ve anlayışı kullanarak finansal kararları planlamak, uygulamak ve değerlendirmek yer almaktadır. Bu da finansal eğitimin sonucu olarak bir "finansal olarak eğitilmiş" kişinin ne yaptığını; zamanında faturaları ödeme, kredi seviyelerini yönetme, finansal hedefler belirleme ve bu hedeflere ulaşma konusunda bilge harcamalar yapma gibi davranışları içerir. Ancak bu davranışların özellikli uygulamaları; gelir, aile durumu ve varlık seviyesine göre değişebilir. Finansal eğitim programları tasarlanırken dört kilit unsur göz önünde bulundurulmalıdır. İlk olarak, öğrenenin ihtiyaç duyduğu konular belirlenmeli; bunlar genel nakit akışı yönetimi, kredi, birikim, yatırım ve emeklilik planlaması gibi başlıkları içerebilmektedir. İkinci olarak, programın hedef kitlesi belirlenmeli; genel halk, gençler, düşük gelirli bireyler veya ilk ev alıcıları gibi belirli gruplara odaklanabilmektedir. Üçüncü olarak, programın pedagojisi öğrenme stillerini dikkate alınmalı; görsel, işitsel ve kinetik öğrenenlere uygun bir yapı olmalıdır. Son olarak, öğrenenlerin davranış değişikliği aşamaları analiz edilmelidir; bu aşamalar önyargı, düşünme, hazırlık, eylem ve bakım olarak sıralanabilmektedir (Prochaska vd., 1994'den akt. Xiao vd., 2004). Bu unsurların yanı sıra, finansal eğitimde gereken uzmanlık seviyeleri de önemlidir. Acil durumlarda olan tüketicilere finansal acil yardım sağlayabilecek bir "finansal acil servis" gerekebilirken, genel finans hizmetler uzmanları, temel rehberlik ve finansal ürünlere erişim konusunda yardımcı olabilir. Ayrıca, belirli konularda uzmanlık gerektiren durumlarda, bir avukat veya muhasebeci gibi uzmanlardan destek almak önemli olabilir. Bu şekilde tasarlanmış programlar, çeşitli ihtiyaçlara ve hedeflere uygun olarak bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini artırabilmektedir (Hogart, 2006: 3-4). Nelson & Wambugu (2008) tarafından derlenen finansal eğitimin öncelikli temalarına tablo 2'de kısaca değinilmiştir.

Tablo 2. Finansal Eğitimin Öncelikli Temaları

Tasarruf •Tasarrufun değeri •Nasıl tasarruf edilir, tasarruf disiplini •Tasarruf araçları ve nerede tasarruf edilir? Planlama •Finansal hedefleri belirlemek •Bütçe yapmak •Bütçe kullanma Borç Yönetimi •Borç alınma nedenleri •Borçlanma zamanı ve miktarı •Borç verenler arasında seçim yapma •Aşırı borçlanmadan korunma yolları •Kredi alternatiflerini değerlendirme ve tercih •Kredi ürünleri ve şartları	Banka Hizmetleri • Para transfer servislerinin kullanımı •Elektronik ve mobil bankacılık •Bankaların tüketiciye sunduğu finansal hizmet ve araçlar • Düzenlemeye tabi olmayan ve düzenlemeye tabi olan mali kurumlar arasındaki fark Yatırım •Yatırım fırsatlarını değerlendirme •Yatırım avantajları • “Kısa sürede zengin olma planlarının” sahte cazibesinin farkına varılması •Yatırım seçimi •Çeşitlendirme •Hileli planların tanınması

Kaynak: Nelson & Wambugu, 2008: 13.

Finansal eğitimin öncelikli temalarından biri tablo 2’de bahsedildiği üzere temel bütçeleme becerileridir. Bireylerin gelir ve giderlerini dengede tutmaları, tasarruf yapmaları ve borçlarını kontrol altında tutmaları önemlidir. Ayrıca, tasarruf ve yatırım konularında bilgi sahibi olmak, bireylerin finansal güvenliklerini artırmada önemli bir rol oynar. Kredi ve borç yönetimi, finansal eğitimin diğer bir önemli temasını oluşturur. Bireylerin kredi kullanımını doğru bir şekilde anlamaları ve borçlarını etkili bir şekilde yönetmeleri, finansal sağlıklarını korumada kritik bir rol oynar. Aynı zamanda, emeklilik planlaması, sigorta ve risk yönetimi gibi konularda bilinçli kararlar almak da finansal eğitimin önemli unsurları arasında yer alır. Finansal eğitim aynı zamanda vergi bilinci, tüketici hakları ve finansal sahtekârlıkla mücadele gibi konuları da içerir. Bireylerin vergi sistemini anlamaları, tüketici haklarına dair bilinçli olmaları ve finansal sahtekârlıklara karşı önlem almaları, mali güvenliklerini artırmaya katkı sağlar. Bu temalar, bireylerin günlük finansal kararlarını yönetmelerine yardımcı olmak adına geniş bir perspektifi kapsar. Finansal eğitim, bireylerin mali konularda bilinçli ve güvende hissetmelerini desteklemek için vazgeçilmez bir araçtır.

4. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN UNSURLARI

Finansal okuryazarlık unsurları, bireylerin mali konularda bilgi, beceri ve güvene sahip olmalarını sağlayan temel unsurları içermektedir. Bu unsurlar, bireylerin finansal kararlar alabilme, bütçe yapabilme, yatırım yapabilme ve genel olarak mali konularda bilinçli hareket edebilme kapasitesini içerir (Remund, 2010: 284). Özellikle üniversitelerde verilen Muhasebe ve Finansal Yönetim gibi dersler, öğrencilere bu temel unsurları geliştirme ve pratik uygulama becerileri kazandırma amacıyla önemlidir

(Demirkor, 2017: 14). Bu dersler, öğrencilerin gerçek dünya finansal durumlarıyla başa çıkma yeteneklerini artırarak finansal okuryazarlık düzeylerini yükseltmeyi hedefler.

Finansal okuryazarlık, finansal bilgi, finansal tutumlar ve finansal davranışlar olmak üzere üç boyuta odaklanmaktadır (OECD, 2012; Atkinson & Messy, 2012; Agarwalla vd., 2013). Finansal bilgi, bireylerin temel finansal kavramları, terimleri ve prensipleri anlamalarını içerir (Potrich, 2016: 356-357). Finansal tutum, bireyin finansal öğrenme sürecinde kazandığı bilgi ve duyguların, olumlu finansal davranışlar sergileme eğilimini şekillendirdiğini vurgular (Shockey, 2002'den akt. Öndes, 2020: 103). Bu nedenle, finansal tutumların geliştirilmesi, bireylerin doğrudan deneyimlerinin bir sonucu olabilir (Winkielman vd. 2006: 800). Finansal davranış ise finansal okuryazarlığın temel bir unsuru olarak kabul edilir ve bireylerin finansal karar alma ve mali durumlarını yönetme becerilerini içerir (International Wellbeing Group, 2013: 8; Lusardi & Mitchell, 2013: 14). Bu şekilde, finansal okuryazarlık bireylerin mali tatmin düzeyini artırarak finansal refahlarını desteklemeye yardımcı olabilmektedir. Finansal okuryazarlıkla ilgili tüm boyutları kavramsallaştırma ve değerlendirme konusunda birçok farklılık bulunsa da önemi konusunda belirli bir derecede uzlaşma vardır. Vitt'e (2004) göre, finansal okuryazarlık, finansal kararlar alma sürecinde temel bir rol oynar çünkü bu, pozitif bilgi, davranış ve tutumun sistemli bir çaba olduğunu ifade eder. Anderloni & Vandone (2010), finansal eğitimin en önemli rollerinden birinin borç kontrolünde önleyici olarak hareket etmek olduğunu savunur. Bu nedenle eğitim, bireylerin finansal geçişlerle ilgili bilgilerini artırarak, onlara sorumlu ve bilinçli karar verme araçlarını sunar. (Potrich, 2016: 356-357).

Finansal bilgi, gelir, gider ve tasarrufları etkin bir şekilde yönetme yeteneğini etkileyen öğrenme unsurları ile yaşam döngüsünde kazanılan belirli bir insan sermayesi türü olarak önerilmiştir. Bu bilgi, gruplar halinde iletişim kurulurken ve alınırken etkileşimler yoluyla geliştirilmiştir (Danes & Haberman, 2007: 53). Xiao vd. (2011: 242), Kişisel servet, finansal okuryazarlığın bir ifadesi olarak, istenen ve arzu edilen maddi durumu temsil eder. Finansal okuryazarlığın unsurları tablo 3'te kısaca değinilmiştir.

Tablo 3. Finansal Okuryazarlığın Unsurları

FİNANSAL BİLGİ	FİNANSAL TUTUM	FİNANSAL DAVRANIŞ
4 İşlem Yapabilmek	Uzun Vadede Tasarruf Etmeyi Kısa Vadede Harcamaya Tercih Etmek	Satın Almadan Önce Düşünmek
Enflasyonun Satın Alma Gücünü Nasıl Etkilediğini Anlamak	Geleceği Düşünerek İdareli Harcama Yapmak	Borçları Zamanında Ödemek
Basit ve Bileşik Faiz Hesabı Yapabilmek	Paranın Sadece Harcamak İçin Değil Saklamak İçin Olduğunu Da Düşünmek	Uzun Vadeli Finansal Hedefler Belirlemek ve Hedeflere Ulaşmak İçin Çaba Sarf Etmek
Risk ve Getiri Arasındaki İlişkiyi Bilmek		Gelirin Yetersiz Olduğu Durumlarda Borç Almak
Riski Dağıtmanın Faydalarını Bilmek		

Kaynak: foy.tbb.org.tr

Sonuç olarak, finansal okuryazarlık unsurlarının değerlendirilmesi tablo 3’te de değinildiği gibi bireylerin finansal bilgi düzeylerindeki gelişmeleri anlamak ve finansal karar alma süreçlerindeki tutum değişikliklerini değerlendirmek adına önemli bir araştırma alanını temsil etmektedir. Bu unsurların analizi, finansal okuryazarlık programlarının etkinliğini artırmak ve bireylerin mali konularda daha bilinçli kararlar almalarına katkı sağlamak için stratejiler geliştirmek açısından kritik bir rol oynamaktadır.

5. FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN GELİŞTİRİLMESİ VE ÖNEMİ

Finansal okuryazarlık, günümüz kompleks ekonomik ortamında bireylerin mali konularda bilgi sahibi olmalarını ve bu bilgileri etkili bir şekilde kullanabilmelerini sağlayan önemli bir beceri setini temsil etmektedir. Bu beceri, kişilerin bütçe yapma, tasarruf etme, yatırım yapma ve genel olarak finansal kararlarını bilinçli bir şekilde yönlendirme kapasitelerini içerir. Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi, bireylerin ekonomik güvenliklerini artırabilir, mali geleceklerini planlama yeteneklerini güçlendirebilir ve finansal risklere karşı daha dirençli hale gelmelerine yardımcı olabilir. Bu bağlamda, finansal okuryazarlığın önemi, bireylerin yaşamları boyunca karşılaşılabilecekleri finansal zorluklarla baş etmelerine yardımcı olarak toplumun genel ekonomik sağlığına da katkıda bulunmaktadır. Miller vd.’nin 2009 yılında hazırladıkları çalışmada gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde finansal okuryazarlığın önemine

vurgu yaparak, finansal okuryazarlığın zenginlik veya gelir seviyesinden bağımsız olarak tüm tüketicileri kapsayan geniş bir kavram olduğunu ve bu kavramın hem bilgi hem de davranışı içermekte olduğunu söylemiştir (Barmaki, 2015: 1). Bu bağlamda, finansal okuryazarlık, bireylerin mali konularda sahip oldukları bilgi düzeyi ve bu bilgileri pratiğe dönüştürme yeteneği üzerinde odaklanarak, mali kararlarını bilinçli bir şekilde yönlendirme becerisini destekler. Bu da Mason & Wilson'ın (2000: 6) çalışmalarını destekleyen ve bireylerde gereken bilgi ve becerilere vurgu yapan bir nitelik taşımaktadır. Mason & Wilson (2000), finansal okuryazarlığın bireylerde gereken bilgi ve becerilere dair şu unsurları belirtmektedir: Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini yükseltmek amacıyla temel beceri ve bilgilerin edinilmesi kritik bir öneme sahiptir. Kişisel finans bağlamında matematiksel ve teknolojik becerilerin geliştirilmesi, bireylerin mali konuları daha etkili bir şekilde yönetmelerine katkıda bulunabilir. Ayrıca, farklı parasal formları anlama ve kullanabilme yeteneği, finansal bilgilere erişme, sorgulama, yorumlama ve değerlendirme kapasitesi, bireylerin bilinçli finansal kararlar almalarını destekler. Tüketici hakları ve sorumluluklarına dair bilgi sahibi olmak da finansal okuryazarlık açısından önemlidir. Son olarak, finansal ihtiyaçlara uygun çözümler üretebilmek için risk ve getirileri hesaplayabilme yeteneği, bireylerin finansal planlama ve stratejik karar alma süreçlerinde etkin bir rol oynamalarına imkân tanır (Mason & Wilson, 2000: 6). Bu becerilerin kazanılması, bireylerin daha güvende ve sürdürülebilir finansal geleceklerini inşa etmelerine katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık bireyleri finansal dolandırıcılık ve kötü niyetli mali uygulamalara karşı koruma potansiyeli taşır. Bilinçli tüketiciler, mali işlemlerini daha dikkatli bir şekilde yönetebilir ve potansiyel dolandırıcılık girişimlerini daha iyi tanıyabilir. Dolayısıyla, finansal okuryazarlık bireylerin ekonomik refahlarını artırma, mali hedeflere ulaşma ve finansal güvenliklerini sağlama noktasında kritik bir öneme sahiptir. Finansal okuryazarlık eğitime yönelik çabaların toplum genelinde desteklenmesi, ekonomik kalkınma ve sürdürülebilirlik açısından önemli bir adım olacaktır. Finansal okuryazarlığın gelişimine katkıda bulunacak şekilde eğitimin daha yaygınlaştırılması, bireylerin, ailelerin ve ülkenin refahını artırma ve doğru finansal kararlar alma konusunda etkili olacaktır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik dengelerine odaklanan son yıllardaki finansal okuryazarlık düzeyi, vatandaşların daha refah bir yaşam sürmelerine yönelik ilgiyi artırmıştır. Bu artan ilginin arkasında, özellikle özel ve kamu destek sistemlerinin azalması, yaşlı nüfusun artması ve finansal piyasaların genişlemesi gibi demografik ve ekonomik değişimler yatmaktadır. OECD'nin 2005 yılında hazırladığı Finansal

Okuryazarlığı Geliştirme Raporu, finansal eğitim stratejilerinin ve araştırmalarının finansal okuryazarlığın önemine olan etkilerini değerlendiren önemli bir kaynaktır (PISA, 2012: 7-8). Finansal okuryazarlığın önemi üzerine etki eden faktörler arasında, finansal ürünlerin giderek karmaşık hale gelmesi, çeşitlenmesi, nüfus artışı ve insan ömrünün uzaması sonucu emeklilik dönemi gelen birey sayısının artması, para piyasalarındaki dinamik değişimler ve genel olarak finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olması gibi unsurlar öne çıkmaktadır (OECD, 2005'ten akt. Satoğlu, 2014: 37; Kaya, 2019: 13). Bu faktörler, bireylerin finansal kararlarını etkilemede önemli bir rol oynamakta olup, finansal eğitim ve okuryazarlık konularına yönelik daha fazla çabanın gerekliliğini vurgulamaktadır.

5.1. DÜNYA'DA GERÇEKLEŞTİRİLEN FİNANSAL OKURYAZARLIK FAALİYETLERİ

Son yıllarda yapılan çalışmalar, özellikle Anglo-Sakson dünyasındaki birçok yüksek gelirli ülkenin finansal okuryazarlık eğitimine yönelik büyük çabalarını ortaya koymaktadır. Bu ülkeler, finansal okuryazarlık düzeylerini artırmak, bireylerin mali konularda daha bilinçli kararlar almasını sağlamak ve genel olarak finansal sağlığı güçlendirmek amacıyla çeşitli önlemler ve programlar geliştirmiştir. Bu girişimler, finansal okuryazarlık konusundaki farkındalığı artırmak ve toplumun geniş kesimlerini kapsayacak şekilde finansal bilgi ve becerileri iyileştirmek adına önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Örnek verilecek olursa, OECD liderliğinde Yeni Zelanda'da 1995 yılında Emeklilik Komisyonu, 2000'de Birleşik Krallık'ta Financial Service Authority, Kanada'da 2001'de Financial Consumer Agency, ABD'de ise 2003'te Financial Literacy and Education Commission, 2005 yılında Avustralya'da Financial Literacy Foundation finansal okuryazarlık konularında çalışmalarda bulunarak katkı sağlamışlardır. Ama yapılan tüm çabalar içinde İngiltere gibi birkaç ülke bu çalışma alanında tutarlı bir yaklaşım göstermiştir. OECD 2003 yılında başlattığı Finansal Eğitim Projesi adı altında insanların finansal bilgiye sahip olduklarını test etmek amacıyla uluslararası bir değerlendirme başlatmıştır. 2005 yılında ise Finansal Okuryazarlığın İyileştirilmesi: Sorunların ve Politikaların Analizi adı altında uluslararası düzeyde ilk envanter çalışması gerçekleştirilmiştir. (Holzmann, 2010: 3-4; Kutlu, 2018: 79-80). Gelişmiş ülkelerin finansal okuryazarlık seviyeleri ile ilgili verilen eğitimlerde zaman zaman vatandaşlara bilgi aktarımı sağlanmış, aynı zamanda ülkelerin gelişmesinde temel taş olarak görülen öğrencilere yönelik finansal gelişmelere katkıda bulunmak amacıyla eğitim programları

oluşturulmuştur. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri Hazine Bakanlığı, 2002 yılında Finansal Eğitim Ofisi'ni kurmuş ve sadece yetişkinlere değil, aynı zamanda öğrencilere yönelik finansal yönetim eğitimini teşvik etmiştir. Ofis, 1977 yılından bu yana ilkokuldan üniversiteye kadar olan dönemde hisse senedi piyasası simulasyon yarışmaları ve kursları düzenlemiştir. Ayrıca, özel bir kuruluş olan Jump\$tart Coalition, okul öncesi eğitimden liseye kadar olan dönemde finansal müfredat rehberlerini aktif bir şekilde teşvik etmektedir. Japonya'da ise, Japan Securities Dealers Association ve Tokyo Stock Exchange Group, ilkokuldan üniversiteye kadar öğrencilere yönelik finansal yönetim eğitim materyalleri sağlamış ve 1996 yılında öğrencilerin finansal okuryazarlığını artırmak amacıyla bir yatırım yarışma simulasyon kursu yayınlamıştır. Diğer ülkelerden Tayvan'da, bilim insanları, uzmanlar ve hükümet yetkilileri finansal yönetim eğitiminin önemini kabul etmektedir. Bu kişiler, hükümetin, ilkokuldan itibaren resmi müfredat içine yatırım ve finansal yönetimi dahil etmesi ve öğrencilerin para yönetim konseptlerini ve finansal okuryazarlıklarını geliştirmesi gerektiğini düşünmektedir (Deng vd., 2013: 68-69). Başka bir eğitim girişimi ise Avustralya Menkul Kıymetler ve Yatırım Komisyonu, (ASIC) tarafından gerçekleştirilmiştir. Haziran 2003'te, öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini değerlendirmek amacıyla Avustralya'daki ortaöğretim müfredatını inceleyen ASIC, okullarda finansal okuryazarlıkla ilgili bir Danışma Raporu (İstişare Raporu 45) yayınlamıştır. Rapor, öğrencilerin finansal konularda temel becerilere sahip olmalarını ve finansal olarak bilinçli tüketiciler olmalarını sağlamayı amaçlayan bir dizi hedefi belirlemektedir. Bu hedefler arasında, öğrencilerin okuldan ayrılırken güvenilir finansal kararlar alabilecek durumda olmalarını görmek, öğretmenlerin finansal okuryazarlık eğitim programlarını geliştirmelerine yardımcı olmak, çeşitli öğretmen kaynaklarına erişimi sağlamak, öğretmenler arasında bilgi paylaşımını teşvik etmek ve finansal okuryazarlığın etkili bir şekilde öğretilmesini desteklemek gibi amaçlar bulunmaktadır. Bu hedefler, finansal okuryazarlık konusundaki farkındalığı artırmayı ve geniş bir öğrenci kitlesine ulaşarak finansal bilgi ve becerileri iyileştirmeyi amaçlayan kapsamlı bir stratejinin parçasını oluşturmaktadır. ASIC çalışmasının sonuçlarına göre, otuz okuldan sadece çok azının finansal okuryazarlık konusunda bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir. Ancak, bu konudaki fikirlerin resmi bir değerlendirmeye tabi tutulmadığı belirtilmiştir. Raporda, gelecekte başarının ölçülebilmesi için bir değerlendirme yapılmasının gerekebileceği vurgulanmıştır (ASIC, 2003'ten akt. Taylor & Wagland, 2013: 73). Finansal okuryazarlık alanındaki ülkelerin düzenlediği çalışmalardan bir diğeri, Birleşik Krallık'ta 2000-2010 yılları arasında

gerçekleşen ve finansal hizmetler sektöründen sorumlu hükümet düzenleyicisi tarafından desteklenen bir araştırmadır. Bu çalışma, nitel bir yaklaşımı benimseyerek, vatandaşların finansal okuryazarlık düzeyini incelemeyi amaçlamış ve Birleşik Krallık'taki finansal okuryazarlık konusundaki gelişmelere nitel bir katkı sağlamıştır. Araştırmanın sonuçları, katılımcıların genel finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, Finansal Hizmetler Otoritesi (FSA), 2006 yılında finansal yeterlilik eğitimini desteklemek üzere çeşitli stratejiler geliştirmiştir. Bu stratejiler, katılımcıların finansal okuryazarlık seviyelerini değerlendirmek amacıyla kullanılan bir ankete dayanmaktadır. Ankette ölçülen beş ana boyut şunlardır: parayı yönetme becerisi, mali durumu takip etme, ileriye planlama, finansal ürünleri seçme ve finansal konularda bilgi sahibi olma (Atkinson vd., 2006: 1-3). Bu bulgular, finansal okuryazarlık konusundaki eğitim ihtiyacını vurgulayarak, bireylerin mali konularda bilinçli kararlar alabilmesi için yapılan çabaların önemini artırmaktadır (Atkinson vd. 2006: 1-3). Finansal eğitimin okul müfredatına dahil edilmesinin mantıken doğru olduğunun kabul edildiğini ifade eden Taylor & Wagland (2013: 78-79) araştırmalarda, finansal eğitimin etkinliğine ilişkin araştırma bulgularının karışık olduğunu söylemiştir. Braunstein & Welch (2002); Hogarth (2002); Beverly & Hilgert (2003); Fox, Bartholomae & Lee (2005); Hilgert, Hogarth & Beverly (2003); Lyons (2005); Bell & Lerman (2005) ve Lyons vd. (2006) tarafından yürütülen araştırmalarda elde edilen ortak sonuçlar finansal eğitimin genellikle olumlu davranış değişikliğiyle sonuçlandığı yönündedir. Bu çalışmalar, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artmasıyla birlikte daha sağlıklı mali kararlar alabildiklerini ve finansal davranışlarında iyileşmeler gösterdiklerini ortaya koymuştur. Ancak, finansal eğitim programlarının etkileri konusunda bazı çelişkili bulgular da ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar, finansal eğitimin etkisinin kişisel ve demografik faktörlere bağlı olarak değişebileceğine işaret etmektedir. Bu durum; bireylerin eğitim düzeyi, gelir seviyesi, yaş, cinsiyet ve benzeri faktörlerin finansal eğitim programlarının etkilerini şekillendirebileceğini göstermektedir. Bu nedenle, finansal okuryazarlık eğitimi tasarlanırken bireylerin özellikleri dikkate alınmalı ve kişiselleştirilmiş yaklaşımlar benimsenmelidir. Gençler ve finansal okuryazarlık eğitimine öncelik verilen çalışmalardan biri olan ek araştırmalar (Jump\$tart Coalition, 2011'den akt. Taylor & Wagland, 2013) kişisel finans alanındaki resmi kursların finansal bilgiye destek olacağı ve bu sayede daha olumlu finansal davranışlarla noktalanacağına dair kanıtlar sunmuştur.

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü ekonomik ilerlemeyi ve dünya ticaretini özendirmek amacıyla 1961’de kurularak 38 üye ile dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan insanların mali işlerini ve yatırım artışlarını sağlamalarını ve bu sayede sosyal refaha ulaşmayı hedefleyen hükümetler arası bir kuruluştur. Belirli aralıklarla toplanan OECD üye ülkelerin finansal sorunları belirlemek, analiz etmek ve tartışarak çözüme ulaşmaları için politikalar oluşturulmuştur (Hayta, 2011: 280; Polat, 2022: 66; wikipedia, 2023). OECD, finansal okuryazarlık seviyelerindeki düşüklüğe karşı 2002 yılında başlattığı finansal eğitim projeleriyle dikkat çekmektedir. Bu projeler, OECD hükümetlerinin desteğiyle hayata geçirilmiş olup, özellikle sigortacılık ve bireysel emeklilik konularında önemli çalışmalara odaklanmaktadır. Bu çerçevede, OECD'nin kendi web sitesine sahip olan hükümetler, finansal okuryazarlık seviyelerini artırmak amacıyla 2002 yılında başlatılan finansal eğitim projelerini desteklemektedir. Projeler, özel olarak oluşturulan komiteler aracılığıyla yürütülmektedir. Bu komiteler şunlardır: OECD Finansal Piyasalar Komitesi, Sigorta ve Özel Emeklilik Komitesi, PISA Yönetim Kurulu ve Eğitim Politikası Komitesi. Eğitim politikasının sadece finansal erişim ve tüketici korumasına odaklanmadığı, aynı zamanda finansal eğitim ve okuryazarlık düzeylerini olumlu yönde etkileyen tamamlayıcı bir etkisi olduğu vurgulanmaktadır. Çabaların temel amacı, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırarak daha bilinçli finansal kararlar almalarına katkıda bulunmaktır. Finansal eğitim ile ilgili yapılan ilk aşamalarından birisi “Finansal Eğitim ve Farkındalık için İlkeler ve İyi Uygulamalar Önerisi” başlığı altında OECD Komitesi tarafından oluşturulmuştur (OECD, 2005b). Uluslararası Finansal Eğitim Ağı (OECD/INFE), finansal okuryazarlığı ve finansal katılımın ölçülmesinde özel bir çalışma grubu oluşturularak ve OECD çalışma belgesinden faydalanılarak 2009 tarihinde OECD/INFE Araç seti geliştirme noktasında çalışmalara başlanmıştır (Kempson, 2009; OECD, 2022: 5). 2010 yılında başlatılan ve Eylül 2013'te G20 liderleri tarafından onaylanan ilk Araç Takımı, finansal okuryazarlık ve katılımı ölçmek amacıyla gerçekleştirilen ilk OECD uluslararası çalışmasının pilot uygulamasını içermektedir. Bu anket, finansal okuryazarlık seviyelerini değerlendirmek ve küresel ölçekte finansal okuryazarlık düzeyini anlamak için önemli bir adım olmuştur. OECD'nin Finans, Sigorta ve Özel Emeklilik Üzerine Çalışma Belgeleri, finans sektöründeki gelişmeleri, sigortacılık ve özel emeklilik de dahil olmak üzere yapısal konuları ve kamu politikasını analiz eden ve arka plan bilgisi sunan önemli kaynaklardır. Bu belgeler; risk yönetimi, yönetim, yatırımlar, hakların korunması ve finansal eğitim gibi konulara odaklanarak endüstrinin çeşitli yönlerini ele almaktadır. Ayrıca, daha geniş bir tartışma ortamını teşvik

etmek, derinlemesine analiz yapmak ve ilgili paydaşlardan geri bildirim almak amacıyla hazırlanmıştır. (Atkinson & Messy, 2012: 2).

2015 yılında revize edilen Araç Takımı, 2015-2016 tarihlerinde yaklaşık 40 ülkede gerçekleştirilen bir ankete dayanarak, yetişkin bireylerin finansal okuryazarlık yetkinliklerini ölçmeye odaklanan OECD/INFE Uluslararası Yetişkin Finansal Okuryazarlık Yeterlilikleri Araştırması'nın ilk 30 ülke grubu sonuçlarını içermektedir (OECD, 2016: 3). Daha sonra, OECD içeriğin güncellenmesine yönelik çalışmalarını sürdürmüş ve 2018 revizyonu ile Araç Takımını daha kapsamlı hale getirmiştir. Bu güncellenmiş versiyon, 2018'den günümüze kadar kullanılmaktadır (OECD, 2022: 5).

Finansal okuryazarlık alanında uluslararası düzeyde faaliyet gösteren birçok önemli kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Bu aktörler, finansal eğitim ve okuryazarlığı artırmayı amaçlayarak çeşitli projeler ve inisiyatifler yürütmektedir. Bu kapsamda, OECD ve Dünya Bankası'nın yanı sıra diğer önde gelen kurumlar şunlardır: Avrupa Komisyonu, Avrupa genelinde finansal okuryazarlık konusunda çeşitli projeleri desteklemekte ve koordine etmektedir. Ulusal Ekonomik Eğitim Konseyi (NEFE), Amerika'da finansal okuryazarlık alanında faaliyet gösteren önemli bir sivil toplum kuruluşudur. Uluslararası Yatırımcı Eğitim Forumu (IFIE), küresel düzeyde yatırımcı eğitimi konusunda iş birliği ve bilgi paylaşımını teşvik etmektedir. Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü (IOSCO), finansal piyasalarda güvenilirlik ve şeffaflığı artırmak amacıyla çeşitli ülkelerin menkul kıymet düzenleyicilerini bir araya getiren bir kuruluştur. Jump\$tart Coalition, Amerika'da gençler arasında finansal okuryazarlığı teşvik etmek için çeşitli programlar yürüten bir koalisyon olarak faaliyet gösterir. Yatırımcı Koruma Vakfı (IPT) ve Yatırım Şirketleri Enstitüsü (ICI), yatırımcıların haklarını korumak ve finansal bilinci artırmak için çaba gösteren önemli kurumlardır. Çalışanların Eğitimi İçin Bireysel Finansman Kurumu (PFEEF), çalışanlara yönelik finansal eğitim programları düzenleyerek bireysel mali yönetimi desteklemeyi amaçlar. Hayta (2011); Temizel ve Özgüler (2015)'e göre, bu kurumlar finansal okuryazarlık konusundaki önemli paydaşlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, finansal okuryazarlık alanında yeni kurumların ortaya çıkmasıyla birlikte bu aktörlerin sayısının her geçen gün arttığı gözlemlenmektedir.

5.2. TÜRKİYE’DE GERÇEKLEŞTİRİLEN FİNANSAL OKURYAZARLIK FAALİYETLERİ

Türkiye’de finansal okuryazarlık faaliyetleri, çeşitli kurumlar ve sivil toplum örgütleri tarafından sürdürülmektedir. Bu kapsamda öne çıkan faaliyetler arasında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın (TCMB) düzenlediği eğitim programları, bankalar ve finans kuruluşlarının müşterilere yönelik bilinçlendirme çalışmaları, sivil toplum kuruluşlarının geniş kitlelere yönelik seminerler ve kampanyaları, üniversitelerin finansal okuryazarlık dersleri ve etkinlikleri, kamu kurumlarının resmî web siteleri üzerinden sağladığı bilgilendirici içerikler ve Türkiye’nin uluslararası düzeydeki iş birlikleri bulunmaktadır.

TCMB, finansal okuryazarlık alanında çeşitli eğitim programları ve kampanyalar düzenleyerek, halkın finansal konularda bilgi sahibi olmasına katkı sağlamaktadır. Bu programlar; web seminerleri, eğitim materyalleri ve bilgilendirici içerikler aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmayı hedefler. Bankalar ve finans kuruluşları, müşterilere yönelik düzenledikleri finansal okuryazarlık programlarıyla, bankacılık ürünleri ve finansal konular hakkında bilgi düzeyini artırmayı amaçlar. Bu programlar genellikle şubelerde, online platformlarda ve mobil uygulamalarda sunulur. Sivil toplum kuruluşları, gençlerden yetişkinlere kadar geniş bir kitleye yönelik finansal okuryazarlık programları düzenleyerek, seminerler, atölye çalışmaları ve kampanyalar aracılığıyla finansal bilinci artırmayı hedefler. Üniversiteler ve eğitim kurumları, finansal okuryazarlığı desteklemek amacıyla çeşitli dersler, seminerler ve etkinlikler düzenler. Bu faaliyetler genellikle öğrencilere yöneliktir ve finansal bilgi düzeyini artırmayı amaçlar. Kamu kurumları ise resmî web siteleri aracılığıyla finansal okuryazarlık konusunda bilgilendirici içerikler sunarak, halkın mali konularda daha bilinçli kararlar almasına katkıda bulunur. Türkiye, uluslararası iş birlikleri çerçevesinde finansal okuryazarlık konusundaki en iyi uygulamaları paylaşmakta ve uluslararası projelere katılarak bu alandaki gelişmeleri takip etmektedir. Bu faaliyetlerin bir araya gelmesi, Türkiye genelinde finansal okuryazarlık düzeyini artırmaya yönelik kapsamlı bir çaba oluşturur.

Türkiye’de, finansal okuryazarlık faaliyetlerini artırmak amacıyla yapılan çalışmalar, eğitim kurumlarından finansal kuruluşlara ve sivil toplum örgütlerine kadar geniş bir yelpazede gerçekleşmiştir. Ancak, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, bilinçlenme konusunda bazı alanlarda geç bir başlangıç yapıldığı gözlemlenmektedir. Bu çerçevede, finansal okuryazarlık faaliyetlerinin geniş bir yelpazede bütünleşmesi için

eğitim kurumlarının, finansal kurumların ve sivil toplum örgütlerinin bir araya gelerek destek vermesi önemlidir. Eğitim kurumları, finansal okuryazarlık konularını müfredatlara entegre etmek ve öğrencilere temel finansal beceriler kazandırmak adına çeşitli programlar geliştirmişlerdir. Finansal kurumlar, müşterilerini bilinçlendirmek ve finansal konularda sağlıklı kararlar almalarına destek olmak amacıyla çeşitli eğitim ve bilgilendirme programları düzenlemektedir. Sivil toplum örgütleri ise toplumun geniş kesimlerine yönelik finansal okuryazarlık projeleri yürüterek bilinçlenmeyi artırmaya çalışmaktadır. Geçmişe göre daha fazla önem verilen ve desteklenen finansal okuryazarlık faaliyetleri, ilerleyen dönemlerde Türkiye'nin bu alandaki bilinçlenme seviyesini artıracakı öngörülmektedir. Bu çerçevede, kurumlar arası iş birliği ve etkili programların uygulanması, finansal okuryazarlık konusunda daha kapsamlı bir etki yaratmada önemli bir rol oynamaktadır.

2011 yılında Türkiye'nin, Uluslararası Finansal Eğitim Ağı (INFE) Ulusal Finansal Eğitim Stratejisi Alt Grubu'nda bulunan 15 üyeden biri olduğu ama ulusal düzeyde bir finansal eğitim stratejisine sahip olmayan tek ülke konumunda olduğu VISA Europe'un (2011: 9) raporunda belirtilmiştir. Bu dönemde, Türkiye'nin ulusal finansal eğitim stratejisinin olmamasının uluslararası bir perspektif tarafından dikkat çekici bir durum olduğu görülmüştür. Türkiye'nin INFE Ulusal Finansal Eğitim Stratejisi Alt Grubu'na üye olması ise ülkenin bu alandaki eksikliğini belirtmiştir. Dönemin yetkilileri, bu durumu değerlendirerek devlet destekleri ve yönlendirmeleri ile daha etkili bir finansal eğitim stratejisi oluşturmanın önemini vurgulamışlardır. Bu çabalar ile Türkiye'nin finansal okuryazarlık ve eğitim alanında daha güçlü bir pozisyona gelmesine katkı sağlaması amaçlanmıştır. Türkiye'de finansal okuryazarlık faaliyetleriyle ilgili olarak son zamanlarda yapılan araştırma ve çalışmaların sayısında belirgin bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Bu tür araştırmaların başlangıç tarihi oldukça yeni olup, geçmişe dair çok eski verilere ulaşmanın mümkün olmadığı açıktır. Ancak, finansal okuryazarlık konusundaki bilinirlik ve önem giderek arttığı için bu alanda yapılan araştırmalara olan ilginin arttığı görülmektedir. 2012 yılında Dünya Bankası iş birliği ile finansal okuryazarlık çalışmalarına başlanmış, aynı tarihte Finansal Okuryazarlık Erişim Derneği (FODER) kurulmuştur. FODER, 2012 yılında Özlem Denizmen başkanlığında kamu, özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarının ortaklaşa girişimiyle ülke genelinde faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşudur. Bu kuruluş; bireylerin finansal okuryazarlıkları, finansal erişim farkındalıkları ve imkanları konularında Türkiye'nin ilk sivil toplum

kuruluşu olma özelliği taşımaktadır. Finansal Okuryazarlık ve Eğitim Derneği'nin hedefleri arasında öne çıkan unsurlar şunlardır (FODER, 2018'den akt. Ay, 2021: 4-5): Dernek, öncelikli olarak bankacılık sisteminin geniş bir kesim tarafından kullanılmasına ve toplumun tasarruf oranlarının artırılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, finansal okuryazarlık konularının eğitim müfredatına dahil edilmesini teşvik etmek, finansal bilinci genç nesillerle birlikte toplum genelinde yaygınlaştırmak amacı gütmektedir. Dernek, finansal sisteme katılımı teşvik etmek ve finansal yatırımlar ile tasarruf konularında özellikle kadınlar ve çocuklar gibi belirli grupları bilinçlendirmeye odaklanarak bu alanda hedefler belirleyip uygulamalar yapmayı amaçlamaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), TCMB, Türkiye Ekonomi Bankası (TEB), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Borsa İstanbul (BİST), Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği (TSPB) gibi birçok kuruluş finansal eğitim ile ilgili faaliyetlerde bulunmuşlardır. Dünya Bankası ile Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) iş birliğiyle başlatılan "Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması" 2012 yılında 3009 yetişkin birey üzerinde gerçekleştirilmiş ve elde edilen ön sonuç raporu kamuoyuna sunulmuştur. Diğer bir çalışma ise "2015 Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması" başlığı altında Borsa İstanbul AŞ., Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, SPK, İstanbul Takas ve Saklama Bankası AŞ., Merkezi Kayıt Kuruluşu ve Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu ile birlikte başlatılmıştır. Her iki çalışmanın sonuçlarına göre, 2012 yılında katılan bireylerin %84'ü basit finans matematiği ile ilgili işlemleri yanıtlatabiliyorken, 2015 yılında yapılan çalışmada bu oran %93'e yükselmiştir. Bu bulgu, geçen üç yılda finansal okuryazarlık düzeyinde gözle görülür bir artış olduğunu göstermektedir. Finans matematiğiyle ilgili işlemleri anlama ve uygulama yeteneğindeki bu artış, finansal okuryazarlık çabalarının olumlu etkilerini yansıtabilir. Bu durum, finansal eğitim programlarının ve bilinçlendirme faaliyetlerinin bireylerin finansal matematik konusundaki yetkinliklerini artırmada etkili olduğunu düşündürülebilir. Basit matematiksel işlemlerin yanı sıra basit faizle ilgili sorulara verilen yanıtlara bakıldığında, 2012'de bu oranın azaldığı, ancak 2015'te yeniden yükseldiği gözlemlenmektedir. Ayrıca, birleşik faizle ilgili soruda, 2012'de belirlenen oranın, 2015 yılındaki orana göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir (SPK, 2015'ten akt. Kutlu, 2018: 77-78). Bu veriler, katılımcıların finansal konulardaki bilgi düzeyinin arttığını ve özellikle faiz hesaplamaları konusundaki yetkinliklerinin geliştiğini göstermektedir. Finansal okuryazarlık programlarının ve bilinçlendirme çabalarının, bireylerin finansal terimleri anlama ve uygulama konusundaki

yeteneklerini güçlendirmede etkili olduğunu düşündürebilir. Herkes için ekonomi anlayışını benimseyen TCMB, finansal okuryazarlık ve ekonomi eğitimi konusundaki çalışmalarında geniş kitlelere ulaşmayı amaçlamaktadır. 2011 yılında TCMB, SPK ile iş birliği yaparak "Finansal Eğitim ve Finansal Farkındalık: Zorluklar, Fırsatlar ve Stratejiler" adlı uluslararası bir konferans düzenlemiştir. Ayrıca, aynı dönemde "Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim" adlı bir yayın da gerçekleştirilmiştir. 2014-2017 yılları arasında çıkarılan Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları, 05.06.2014 tarihinde Başbakanlık genelgesiyle duyurularak, finansal eğitimde, ekonomide ve yatırımcı sayısında artış sağlanması ve böylece finansal piyasaların genişlemesiyle toplumsal refahın yükselmesi hedeflenmiştir (TCMB, 2014’ten akt. Kutlu, 2018: 77). Bu stratejiler, ekonomik bilincin yaygınlaştırılması amacıyla geniş bir kitleye finansal okuryazarlık ve ekonomi konularında bilgi sağlama çabasını temsil etmektedir.

2017 yılında TCMB, “Herkes İçin Ekonomi” sloganı ile finansal okuryazarlık oranının yükselmesini sağlamak için finans ve ekonomi eğitimlerine ağırlık vermiştir. Bu çağrıya sadece kamu değil, aynı zamanda özel sektörün de destek vermesi hem ülke ekonomisi hem de bireyler açısından önemli bir girişim olarak vurgulanmıştır. (KPMG, 2018). TEB tarafından başlatılan "Ekonomi Ailede Başlar" vizyonu ile, ülke genelinde finansal okuryazarlık eğitimine teşvik etmek amacıyla 2012 yılında TEB Aile Akademisi kurulmuştur. Bu akademi, eğitimci sertifikası almış şube müdürleri ve TEB çalışanları tarafından yönetilmekte olup, katılımcılara borçların doğru yönetimi, kredi kartı ve kredi kullanımı, bütçe oluşturma, bireysel emeklilik, yatırım gibi konularda çeşitli eğitimler sunmaktadır. Eğitimler, aile giderlerini kontrol altına alma ve finansal konularda bilinçlenme amacını taşımaktadır. TEB Aile Akademisi'nin faaliyetleri, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ile Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve Mesleki Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü iş birliğiyle gerçekleştirilen projelerle de desteklenmektedir. TEB, bu kapsamda TEB Çocuk gibi birçok alanda ücretsiz eğitimler düzenleyerek, finansal okuryazarlığı desteklemektedir. TEB Aile Akademisi, özel ve kamu ayrımı yapmaksızın her bireye ücretsiz finansal okuryazarlık eğitimi sunarak yaklaşık 19 milyon bireye ulaşmıştır (TEB, 2023). Türkiye’de son yıllarda bir dizi finansal okuryazarlık çalışması gerçekleştirilmiş olmasına rağmen, bireylerin yeterli düzeyde finansal bilgiye ulaşamadıkları belirtilmektedir (KPMG, 2018). Sanayi devrimi döneminde ortaya çıkan ve muhasebe

alanında öncü olan şirketlerin, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında "muhasebenin altın çağı" olarak adlandırılan bir dönemde, KPMG (Klynveld Peat Marwick Goerdeler, dünya genelinde faaliyet gösteren büyük bir muhasebe ve danışmanlık şirkettir) gibi önde gelen muhasebe şirketleri dünya genelinde öne çıkmıştır. Bu bağlamda, KPMG gibi öncü muhasebe şirketleri çatı altında birleşerek çalışmalarına başlamışlardır. Bu tür şirketler, finansal okuryazarlık ve muhasebe alanındaki uzmanlıklarını birleştirerek önemli çalışmalara imza atmışlardır. TEB ve Boğaziçi Üniversitesi'nin ortaklaşa hazırladığı 2013 tarihli Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi Raporu'na göre, Finansal Bilgi Skoru incelendiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir; İlk yıl olan 2013'te Finansal Bilgi Skoru, paranın zaman değeri, faiz çeşitleri, basit ve bileşik faiz bilgileri, risk ve getiri, enflasyon gibi finansal temel kavramlara yönelik bilgi düzeyini yansılayan bir endeks olarak 19,9 olarak belirlenmiştir. Bu skor, bireylerin finansal konulardaki bilgi seviyelerini temsil etmektedir. Son yıllarda, özellikle 2017'de, Finansal Bilgi Skoru'nun 21'e yükselmesi, belirli finansal kavramlara dair bilgi düzeyinde bir artış olduğuna işaret etmektedir. Geliştirilen bu endeks, finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek için önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, finansal tutum veya tavır, bireylerin kısa vadeli istekleri ile uzun vadeli finansal planları arasındaki tutum ve davranışlarına odaklanarak incelenmiştir. Bu bağlamda, endeks ve tutum değerlendirmeleri, bireylerin mali konulardaki bilgi düzeylerini anlamak ve finansal planlamalarını şekillendirmek adına önemli bir rehberlik sağlamaktadır.

2013 ile 2017 yılları arasındaki finansal tutumları ve davranışları değerlendiren veriler, bireylerin bu dönem içinde önemli değişiklikler gösterdiğini ortaya koymaktadır. Analiz sonuçlarına göre, finansal tutum skorunun 2013'ten 2017'ye düşmesi, bireylerin genel olarak uzun vadeli finansal planlara yönelik olumlu bir tutum sergilemediklerini göstermektedir. Bu durum, kısa vadeli ihtiyaçların ve isteklerin, uzun vadeli finansal hedeflere kıyasla öncelik kazandığını işaret etmektedir. Öte yandan, finansal davranış skorunun artması, bireylerin finansal konularda daha bilinçli ve sorumlu davrandığını göstermektedir. Özellikle faturaların düzenli ödenmesi, alışveriş öncesinde düşünme, tasarruf ve harcama gibi kriterlere odaklanılması, genel finansal davranışlarda olumlu bir değişimi ifade etmektedir. Ancak, finansal davranış skorundaki artışın, finansal okuryazarlık düzeylerindeki yükselişle doğrudan ilişkili olmadığı belirtilmiştir. Bu durum, bireylerin belirli finansal konularda bilinçlenmiş olabileceğini, ancak genel finansal okuryazarlık seviyelerinin aynı oranda yükselmediğini göstermektedir. Veriler

aynı zamanda, finansal eğitim ve bilinçlendirme ihtiyacının devam ettiğini vurgulamaktadır. Bireyler arasında finansal davranışlarda iyileşme olmasına rağmen, genel finansal tutum skorunun düşmesi, uzun vadeli finansal hedeflere ulaşmak için gereken bilgi ve becerilere sahip olma konusunda desteklenmeleri gerektiğini göstermektedir.

Anlaşılabacağı üzere Finansal okuryazarlık, bireylerin mali konularda bilgi sahibi olmalarını sağlayarak ekonomik refahlarını artırmak ve finansal istikrarlarını güçlendirmek amacıyla önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık faaliyetlerinin düzenlenmesi ve desteklenmesi, bireylerin finansal geleceklerini etkili bir şekilde yönetmelerine katkıda bulunabilir. Devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında yapılan iş birliği, toplum genelinde finansal okuryazarlık seviyelerini artırmak açısından kritik bir rol oynar. Finansal okuryazarlığın yaygınlaştırılması, daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir finansal gelecek oluşturulmasına önemli katkılarda bulunabilir. Literatürde; finansal okuryazarlığın bireylerin mali karar alma becerilerini geliştirmek, finansal riskleri anlamak ve yönetmek, bütçe oluşturmak, tasarruf yapmak, yatırım yapmak gibi finansal konularda bilinçli ve bilgili olmalarını amaçlayan bir dizi faaliyet ve strateji içerdiğine dair birçok çalışma bulunmaktadır. Finansal okuryazarlık, bireylerin kredi kullanımı, borç yönetimi, sigorta seçenekleri gibi mali konularda bilinçli tercihlerde bulunmalarını sağlamakla birlikte, aynı zamanda genel ekonomik istikrar ve sürdürülebilirlik açısından da kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, literatürde, finansal okuryazarlık eğitim programlarının etkili olup olmadığı, bu programların bireylerin finansal davranışlarına olan etkileri, finansal okuryazarlık düzeyinin ekonomik performans üzerindeki etkileri gibi birçok konuda yapılmış araştırmalara rastlanmaktadır. Bu araştırmalar, finansal okuryazarlık konusundaki mevcut durumu anlamak ve gelecekte politika oluşturmaya rehberlik etmek amacını taşımaktadır.

Diğer bölümde bu tür araştırmalara odaklanılarak, finansal okuryazarlık eğitim programlarının etkinliği, bireylerin finansal davranışlarına olan etkileri ve finansal okuryazarlık düzeyinin ekonomik performans üzerindeki rolüne dair detaylı bir değerlendirme sunulacaktır. Bu çalışmaların ışığında, finansal okuryazarlık alanındaki eksikliklerin belirlenmesi ve daha etkili eğitim stratejilerinin geliştirilmesi, bireylerin mali sağlıklarını güçlendirmek ve genel ekonomik istikrarı desteklemek adına önemli adımlar atılmasına olanak tanıyacaktır. Finansal okuryazarlık literatürü aynı zamanda

finansal eğitim programlarının tasarımı, etkileşimi, hedef kitle analizi gibi konulara odaklanarak, bu alanın gelişimine katkıda bulunmayı amaçlayan pek çok araştırmaya da ev sahipliği yapmaktadır. Bu çerçevede, finansal okuryazarlık konusundaki literatür, bireylerin, öğrencilerin mali yetkinliklerini artırmak ve genel ekonomik sağlığı güçlendirmek amacıyla yapılan çeşitli çalışmaları incelemekte ve gelecekteki araştırmalara yol gösterici olmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde, öncelikle finansal okuryazarlık seviyelerini ölçme konusundaki çalışmalara, genel bir değerlendirmeye başlanmıştır. Daha sonra, lisans öncesi öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmalara odaklanılmıştır. Ardından, Türkiye dışındaki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri hakkındaki çalışmalar ile Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerine ilişkin yapılan çalışmalar olmak üzere dört ana başlık altında özetlenmiştir.

1. FİNANSAL OKURYAZARLIĞI HAKKINDAKİ ÇALIŞMALAR

Finansal okuryazarlık üzerine yapılan çalışmaların 1960'lı yıllara dayandığı bilinmektedir. Bu dönemlerde finansal okuryazarlık ile ilgili yazılan çalışmalarda daha çok erken emeklilikte yatırım ve tasarrufta kullanılan araçlara yer verilmiştir (Çağan & Katona, 1965'ten akt. Jacobsen & Correia 2019: 12). Emeklilik planlamasına öncelik veren çalışmalar, bireylerin finansal bilgi ve becerilerinin emeklilik hayatlarında parayı kullanma ve tasarruf etme konusundaki etkisini araştırmıştır (Bernheim, 1996; Lusardi & Mitchell, 2006; Lusardi & Mitchell, 2009; Hung vd., 2009; Beichar, 2018; Walakumbura, 2021). Bu çalışmalar, finansal bilgi ve becerilerin, bireylerin emeklilik planlarını daha iyi oluşturma ve uygulama olasılıklarını artırdığını göstermiştir. 1990 yılından sonra finansal okuryazarlık, eğitim kurumları başta olmak üzere devlet kurumları, topluluklar, işletmeler ve politika yapıcılarının gündeminde rol almaya başlamıştır (Hilgert vd., 2003: 309). Finansal okuryazarlık, geniş bir perspektife sahip bir kavramdır ve farklı alanlarda yapılan çalışmalar, bu konunun günümüzde daha da kritik hale gelmesini desteklemektedir. Finansal okuryazarlık eğitimleri, bireylerin finansal bilinçlenmelerine katkı sağlamayı hedefleyip finansal okuryazarlığın genel önemine vurgu yapmaktadır. Yapılan çalışmalar içerisinde adını finansal okuryazarlık konusunda duyuran birçok çalışmaya imza atmış Lusardi (2008), finansal okuryazarlık düzeylerini iki gruba ayırmıştır. İlk düzey, temel finansal kavramları ve enflasyon, risk, faiz oranları gibi temel konuları kapsamaktadır. İkinci düzey ise daha ileri seviyededir ve hisse senetleri, tahviller, yatırım fonları gibi konulara odaklanarak finansal okuryazarlık bilgisini kapsamaktadır. Finansal okuryazarlık düzeylerini artırmak, bireylerin ekonomik kararlarını daha bilinçli bir şekilde alabilmelerine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda

bireylerin mali refahının artmasına ve genel ekonomik istikrara da katkı sağlamaktadır (Lusardi, 2008'den akt. Baysa, 2016: 111). Bu nedenle, finansal okuryazarlık konusundaki çabaların devam etmesi ve genişlemesi, toplumların ekonomik açıdan daha sağlam ve sürdürülebilir hale gelmelerine yardımcı olmaktadır.

Finansal okuryazarlık eğitime artan ilgi ve etkileşim, finansal okuryazarlık alanında faaliyet gösteren araştırmacıları, daha fazla bilgi üretmeye, ölçüm araçları geliştirmeye ve finansal okuryazarlık düzeyini değerlendirmeye yönlendirmiştir. Bu durum özellikle, finansal planlamanın önemli rolünün daha iyi anlaşılması ve finansal okuryazarlığın etkin bir şekilde ölçülebilmesi için çeşitli stratejilerin oluşturulmasına odaklanmayı içermektedir. Bu çabalar, finansal okuryazarlık eğitime olan sınırlı ilgiyi ele almayı ve toplumun finansal okuryazarlık seviyesini artırmayı hedeflemektedir. (Danes & Hira, 1987; Chen & Volpe, 1998; Lusardi & Mitchell, 2007). Finansal okuryazarlığın doğru bir şekilde ölçülmesi konusunda birçok örnek çalışma bulunmaktadır. Bu alandaki bazı örneklerle bakıldığında öncelikle OECD'nin PISA Finansal Okuryazarlık Değerlendirmesi: OECD (Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü), gençlerin finansal okuryazarlığını ölçmek amacıyla PISA (Programme for International Student Assessment) sınavlarının bir parçası olarak finansal okuryazarlık modülünü geliştirmiştir. Bu sınav, gençlerin temel finansal kavramları anlama düzeyini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra ABD'deki Finansal Endüstri Düzenleme Otoritesi (FINRA), finansal okuryazarlığı ölçmek için bir dizi araştırma ve inceleme gerçekleştirmektedir. Bu çalışmalar, bireylerin yatırım bilgilerini, emeklilik planlaması yapma yeteneklerini ve genel finansal bilgi düzeylerini değerlendirir. Öte yandan Dünya Bankası tarafından hazırlanan Global Findex veri kümesi, finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek amacıyla dünya genelinde düzenlenen anketlere dayanmaktadır. Bu veri kümesi, bireylerin finansal hesap sahipliği, tasarruf alışkanlıkları, kredi kullanma eğilimleri ve diğer finansal davranışlarını değerlendirir. ABD'de Federal Rezerv tarafından yürütülen NFCS (National Financial Capability Study) ise Amerikalıların finansal bilgi düzeyini ve davranışlarını değerlendirmek için düzenli olarak yapılan bir anket çalışmasıdır. (NFCS; bireylerin bütçe yapma, tasarruf etme, yatırım yapma ve borç yönetme gibi konulardaki becerilerini ölçer) S&P Global Finansal Okuryazarlık Anketleri, farklı ülkelerde finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek için düzenli aralıklarla anketler yapmaktadır. Bu anketler, bireylerin temel finansal konulardaki bilgi düzeylerini ve finansal karar alma becerilerini değerlendirir. Finansal

okuryazarlık düzeylerini değerlendirmek için yapılan anketler, genellikle çeşitli faktörlerin odakları ve bölgeler arasındaki karşılaştırmaları (S&P, Gallup, Dünya Bankası gibi kurum ve kuruluşlar) mümkün kılmaktadır. Bu faktörler arasında; yaş, cinsiyet, gelir durumu gibi demografik özellikler bulunmaktadır. Ayrıca, finansal okuryazarlığın durumunu belirlemek amacıyla kullanılan soruların teknik düzeyleri değişmekte ve bazı sorular temel bilgileri ölçerken, diğerleri daha karmaşık, finansal konulara odaklanmaktadır. Örneğin, Standart & Poor's tarafından hazırlanan anket, 148 ülkede 150 bin birey üzerinde gerçekleştirilmiş ve finansal okuryazarlığı için 4 temel soru kullanılmıştır. Bu sorular riskin çeşitlendirilmesi, enflasyon, faiz ve günlük faiz konularını içermektedir. Ankete göre, dünya çapındaki dağıtımların sadece üçte biri (1/3) 4 sorudan 3'nü doğru cevaplamıştır. Ankete katılan ülkeler arasında İskandinav ülkeleri (Norveç, Danimarka, İsveç) finansal okuryazarlıkta öne çıkmış, Türkiye ise ankette 120. sırada yer almıştır ve 4 sorudan 3'ünü doğru cevaplayanların oranı %20 olarak belirlenmiştir. Bu tür değerlendirmeler, finansal okuryazarlık seviyelerinin ortaya konulması ve yaygınlaştırılması için politika uygulamaları ve eğitimciler için önemli bir kaynak olmaktadır. Bu durum, mali kararların daha iyi bir yerde tutulmasını ve finansal refahın artmasını sağlamaktadır (Dumludağ, 2022: 107-108). Jappelli & Padula'nın (2013) finansal okuryazarlığa yapılan yatırımın zamanlar arası tüketim modeli kullanarak yaptığı analize göre, finansal okuryazarlık ile servet dönüşü arasında doğru olduğu belirlenen noktada pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Bu nedenle, modelin finansal okuryazarlığa yapılan yatırım için en uygun seçenek olduğu vurgulanmıştır.

Uluslararası düzeyde finansal okuryazarlıkla ilgili geniş kapsamlı bir çalışma, Atkinson & Messy (2012) tarafından finansal okuryazarlığı ölçmeye yönelik OECD/INFE pilot çalışmasının bulgularını sunmaktadır. Bu çalışmada, 14 ülkede yapılan bir anket ile finansal bilgi, ülkeler arası ve bölgelerin sosyo-demografik bilgileri incelenmiştir. Çalışma, bireylerin kişisel verilerinin analizinden elde edilen sonuçları detaylandırılan ilk rapor olma özelliğine sahiptir. Türkiye'nin de dahil olduğu bu çalışmada, diğer ülkelerle birlikte Türkiye'de de finansal bilgi eksikliğinin olduğu belirlenmiştir. OECD'nin (2020) 2020 yılında gerçekleştirdiği bir başka uluslararası rapor, 26 ülke ve ekonomiden elde edilen finansal okuryazarlık verilerinin analizini sunmuştur. Bu rapor, finansal okuryazarlık puanlarını ve bunların bilgi, davranış ve tutum unsurlarıyla birlikte hesaplanmasını içermektedir. Raporda kullanılan veriler, ulusal anketlerde toplanan ve OECD/INFE (Organization for Economic Co-operation and

Development/International Network on Financial Education) araç seti kullanılarak değerlendirilen verilerdir. Veriler, koordineli bir ölçüm uygulamasının parçası olarak OECD'ye sunulmuş ve aynı zamanda Güneydoğu'da Finansal Eğitim için OECD/INTE (International Technical Assistance Project) Teknik Yardım Projesi kapsamında toplanan verilerle birleştirilmiştir. OECD, bu verilerin Avrupa genelinde büyük ölçüde karşılaştırılabilir olmasını sağlamak amacıyla her türlü çabayı göstermiştir (OECD, 2020). Öğrenciler üzerine PISA tarafından 13'ü OECD ülkesi olmak üzere toplamda 18 ülkeyi kapsayan bir başka çalışmada ise her on öğrenciden sadece birisinin zorluk derecesi yüksek olan finans sorularını doğru yanıtladığı bulunmuştur. Bu da öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunun bir göstergesidir (OECD, 2012). Uluslararası çalışmaların bir diğeri de Orton (2007)'nin çalışması, finansal okuryazarlık alanında küresel gelişmeleri akademik bir çerçeve içinde değerlendirmekte ve bu değerlendirmeyi temel alarak Kanada'nın kendi stratejilerini oluşturmaya yönelik öneriler sunmaktadır. Bu sayede, finansal okuryazarlık konusundaki uluslararası en iyi uygulamaları inceleyerek, Kanada'nın bu alandaki çabalarını güçlendirmesi için akademik bir rehberlik sağlamaktadır. Küresel çalışmalar, ülkeler arasında finansal okuryazarlık düzeylerini inceleyen çalışmaları da içermektedir (Lusardi & Mitchell, 2011; Lusardi, 2012; Atkinson & Messy, 2012; OECD, 2020).

Literatürde finansal okuryazarlık ile ilgili akademik ve idari personellerin finansal okuryazarlık düzeyleri (Şahin ve Barış, 2017; Durmuşkaya ve Kavas, 2018; Aktaş, 2020) üzerine çalışmalar yer almaktadır. Sınıf öğretmenlerinin matematik okuryazarlığı öz-yeterlik algıları ile finansal okuryazarlık tutum ve davranışları arasındaki ilişkiye odaklanan bir çalışma, Akçay ve Semercioğlu (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Mesleki ve Teknik Liselerde Muhasebe ve Finansman öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve bu düzeylerin artırılmasına dair Akarçay Öğüz ve Tektaş (2021) tarafından yapılan bir başka çalışma da literatürde yer almaktadır. Ayrıca işçilerin finansal okuryazarlık durumları incelenmesi (Er ve Çetinbaş, 2018) gibi, alan dışı meslekler olarak tabir edilen Mühendis, Eczacı, Avukat, Doktor ve Mimarlar finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ile ilgili çalışma da (Yalman, 2022) yapılmıştır. Emeklilerle ilgili yapılan çalışmalarda, bireylerin finansal bilgi ve becerilerinin emeklilik dönemlerine nasıl bir etki yarattığına dair araştırmalara odaklanılmıştır. Bu konuda yapılan çalışmalara örnek olarak, Bernheim (1996), Lusardi & Mitchell (2006), Lusardi & Mitchell (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırmalar verilebilir. Bunların yanı sıra,

Şahin ve Barış (2017) tarafından gerçekleştirilen kamu ve özel sektör çalışanlarına yönelik çalışmanın yanı sıra, Lee'nin (2012) banka çalışanları üzerine yaptığı araştırma ile Walakumbura'nın (2021) tıp pratisyenlerine uyguladığı finansal okuryazarlık ve bireysel yatırım kararları arasındaki etki üzerine odaklanan çalışmalar bulunmaktadır. Ayrıca, literatürde göçmen yetişkinlerin ikamet ettikleri ülke ile finansal okuryazarlık eğitimi arasındaki bağlantıyı inceleyen çalışmalara da rastlanmıştır. Öte yandan, Durodola vd. (2017) tarafından kadın girişimcilerin finansal okuryazarlık ile ilgili finansal davranış, tutum ve bilgileri ölçülmüştür. Kutukız ve Özden (2018) tarafından yapılan çalışmalar, iş yeri sahibi girişimcilerin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemiştir. Bu bağlamda, Sümbül ve Buğan (2021), Liu vd. (2021) ile Jappelli ve Padula (2013) tarafından yürütülen çalışma da iş yeri sahibi girişimcilere odaklanarak finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine bilgi sağlamıştır. Ayrıca hane halkının finansal okuryazarlıkları üzerine yapılan analizler (Bernheim, 1996; Lusardi & Mitchel, 2014; Lusardi & Mitchel, 2017; Güler ve Tunahan, 2017) ve hane halkının finansal kırılganlığına yönelik çalışmalar (Sabri vd., 2021; Arrondel vd., 2013; Kawamura vd., 2021; Lusardi vd., 2021; Ekinci, 2022) da literatürde yer almaktadır. Kaderli vd. (2016) de, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde hizmet vermiş ve emekli olmuş askeri personellerin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır.

Finansal okuryazarlık konusunda ele alınan değişkenlere dair gözlemler yapıldığında, daha önce yapılan araştırmalarda çoğunlukla sosyo-demografik özelliklerin finansal okuryazarlık düzeyine olan etkisi üzerinde durulmuştur. Örneğin, Güler (2015), Bayrakdaroğlu ve Bilge (2018), Ahmad vd. (2020) ile Akgüneş (2021) gibi araştırmacılar, sosyo-demografik faktörlerin finansal okuryazarlık seviyelerini nasıl etkilediğini incelemiştir. Bunun yanı sıra, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyine ulaşmada bilişsel ve duygusal faktörlerin rolünü ele alan çalışmalar da gerçekleştirilmiştir (örneğin, Skagerlund vd., 2018). Ayrıca, bireylerin finansal davranışları ve tutumları üzerine yapılan çalışmalar da mevcuttur (örneğin, Sarıgül, 2015). Jappelli & Padula (2013) tarafından zamanlar arası tüketim modeli kullanılarak gerçekleştirilen çalışma, finansal okuryazarlığa yapılan yatırımın servet birikimi üzerindeki etkisini incelemiştir. Sekita vd. (2022), finansal okuryazarlığın borçluluk üzerindeki etkisini anlamak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Fodor vd. (2022) ise dijitalleşmenin finansal davranışlar üzerindeki etkisini ölçen bir çalışmaya imza atmıştır. Meoli vd.'nin (2020) gerçekleştirdiği çalışma, finansal okuryazarlık ile güvenlik temelli kitle fonlaması

platformlarının hayatta kalabilme profili arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Lusardi & Tufano (2009) tarafından yürütülen çalışmada ise finansal okuryazarlık ile borçlanma arasındaki ilişkiyi ele almış ve alana önemli bir katkı sağlamıştır. Bernheim (1996), Lusardi & Mitchel (2014), Lusardi & Michel (2017), Güler ve Tunahan (2017), Ekinci (2022) gibi araştırmacılar, hane halkının finansal okuryazarlığı üzerine çeşitli analizler sunarak literatüre önemli bir katkıda bulunmuşlardır.

Finansal okuryazarlık ile ilgili yapılan çalışmaların bir başka boyutu da önceki araştırmaları değerlendirmek amacıyla hazırlanan çalışmalardır. Örneğin, Huston (2010), 52 farklı veri setinden 71 bireysel çalışmayı inceleyerek, mantıksal analiz yaklaşımını kullanmıştır. Yürütülen bu analizlerin sonuçları, finansal okuryazarlığın artırılması için özel olarak hazırlanan finansal eğitim programlarının tasarlanmasının, bireylerin karşılaştıkları finansal sorunlara çözüm olarak görülebileceği yönündedir. Ancak, incelenen literatür doğrultusunda finansal eğitim ile finansal okuryazarlık arasındaki neden-sonuç ilişkisinin sınırlı olduğu anlaşılmıştır. Bir diğer önemli çalışma, Fernandes vd. (2013)'nin yaptığı araştırmadır. Bu çalışmada, incelenen 168 makale üzerinden finansal okuryazarlık ve finansal eğitimden, finansal davranışlara kadar geniş bir perspektifte finansal okuryazarlığı geliştirmeye yönelik stratejilere odaklanılmıştır. Çalışmanın ana amacı, tüketicilerin en yeni finansal kararlarına ilişkin bir meta-analiz yapmaktır. Yapılan araştırmalar, ampirik bir temele dayanan finansal eğitim biçimlerini ele almaktadır. Bu çalışmalar, 2013 yılına kadar olan dönemi kapsayarak, finansal eğitimde ciddi sıkıntıların varlığını ortaya koyan korelasyon çalışmaları sonuçlarına dayanmaktadır. Özellikle, ölçülen finansal okuryazarlık düzeyi ile kavramsal bilgi arasında belirgin ayrımlar öngörülmüştür. Karakulle vd. (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 2009-2018 yılları arasında finansal okuryazarlık konusunda yazılmış lisansüstü tezler incelenmiştir. Bu uzun vadeli araştırma, nitel bir çalışma olup, doküman incelemelerine dayanarak hazırlanmıştır. Araştırmanın evrenini oluşturmak amacıyla 27 lisansüstü tez üzerinde çalışılmıştır. İncelenen lisansüstü tezlerin genellikle nicel metotlarla gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Literatürde genellikle finansal okuryazarlık düzeyi ile ilgili yapılan çalışmaların yanı sıra demografik özelliklere (yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi) ve bireylerin finansal okuryazarlık düzeyindeki farklılıklara odaklanan çalışmalara da rastlanmaktadır. Lusardi & Mitchell'in (2021) çalışmasında demografik özelliklere vurgu yapılmıştır. Yaş bakımından yapılan incelemede, orta yaşlı bireylerin genç ve yaşlı nüfusa kıyasla daha

yüksek finansal okuryazarlığa sahip oldukları belirtilmiştir. Cinsiyet bazında yapılan analizde ise erkeklerin kadınlardan daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları ortaya konmuş, ayrıca eğitim alan bireylerin eğitim almayanlara göre daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları ifade edilmiştir. Lusardi vd. (2010), 1997 Ulusal Raporu'ndan elde edilen verileri kullanarak gençler arasındaki finansal okuryazarlık düzeyini incelemiştir. Ulusal Boyuna Gençlik Araştırması (Bu araştırma, genç nüfusun uzun vadeli izlenmesi ve çeşitli konularda bilgi toplanması amacıyla tasarlanmış bir araştırma programıdır. 2007–2008 kapsamında, 23-28 yaş arasındaki 7.417 genç bireye yöneltilen anket, finansal bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla tasarlanmıştır. Elde edilen bulgular, genç bireylerin finansal okuryazarlık konusundaki bilgi düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Cinsiyet analizi sonuçlarına göre, kadınların finansal okuryazarlık düzeyinin erkeklere kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir. Scheresberg (2013) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma, genç bireyleri örneklem olarak ele almıştır ve bu çalışma için veri olarak 2009 Ulusal Finansal Yetkinlik Çalışması'ndan yaklaşık 4.500 genç yetişkinin (25 ila 34 yaş arası) verilerini kullanmıştır. Araştırma, çoğu genç yetişkinin temel finansal bilgi eksikliği yaşadığını ortaya koymuştur. Pareek & Dixit (2016) tarafından yürütülen bir araştırmada, Hindistan'da yaşayan 200 genç katılımcı üzerinde yapılan bir anket, yeni istihdam edilen gençlerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve finans sektöründe yaptıkları tercihler üzerine odaklanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, gençlerin istihdam sonrasında aldıkları ilk maaşlarını plansız ve yatırım yapmadan harcadıkları gözlemlenmiştir. Ancak, 6-8 aylık bir çalışma süresinin ardından finansal okuryazarlık bilincinin arttığı ve katılımcıların yatırım odaklı planlara yönlendikleri belirlenmiştir. Bu bulgular, mezun olan gençlerin iş hayatına atıldıktan sonra finansal bilgi düzeylerinde kademeli bir artışın gözlemlendiğini ortaya koymaktadır. Bir diğer çalışmada, Sabri vd. (2021) Malezya'da finansal kırılganlığı belirleyen faktörlere odaklanmışlardır. Çalışmada cinsiyetin finansal okuryazarlık düzeyine etkisi, finansal davranışlar ve finansal kırılganlık üzerine vurgu yapılmıştır. Yüksek borçlu haneler "finansal olarak kırılgan" kabul edilmiş olup kırılganlık terimi, beklenmedik durumlar ve stresle baş etmekte zorlanmayı ve yönetimde zorluk yaşamayı ifade etmektedir. Çalışma, çok aşamalı örnekleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş bir anket çalışmasıdır. Toplamda 578 kullanılabilir yanıt toplanmış ve elde edilen veriler analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçları, finansal okuryazarlığın finansal davranış üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, çoklu grup analizi, finansal davranış ve finansal kırılganlık arasındaki ilişkide erkek ve

kadın hane halkları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Bir diğer çalışma Borraz (2023) tarafından Uruguay Merkez Bankası'nın 2012 yılında başlattığı BCUEduca adlı Ekonomik ve Finansal Eğitim Programı ile ele alınmıştır. Bu program, Uruguay genelindeki farklı kesimlerden (öğretmenler, işçiler, aileler, öğrenciler, emekliler, gazeteciler vb.) bireylerin finansal sistem konusundaki anlayışlarını artırmayı hedeflemiştir ve yapılan bu çalışmaların finansal okuryazarlığı geliştirmek adına önemli olduğunu belirtmiştir. Agarwalla vd. (2012) yaptığı bir çalışmada, Hindistan'da yaşayan genç çalışanlar, emekliler ve öğrenciler arasındaki finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırma, OECD'den alınan anketin ülke genelinde 3000 katılımcıya uygulanarak geniş bir perspektifle gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, genel olarak Hindistan'da yüksek finansal bilgi seviyesine sahip bireylerin sayısının sınırlı olduğunu göstermektedir. Ancak, çalışan ve emekli Kızılderililerin diğer gruplara kıyasla daha iyi bir finansal bilgi seviyesine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Araştırma, Hindistan'daki genel finansal bilgi düzeyinin küresel standartlardan daha düşük olduğunu ortaya koymuş ve bunun başlıca nedenini ilköğretim sistemindeki zayıf eğitim olarak belirtmiştir. Bahadur (2005), Hindistan halkının finansal farkındalık düzeyini ve mevcut finansal araçlara yönelik algılarını anlamak amacıyla yapılan bir çalışmayı incelemiştir. Araştırmanın bulguları, bölgedeki finansal okuryazarlık düzeylerinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Tejero vd. (2019) tarafından yapılan çalışmada, Iloilo Şehri'nde düzenlenen Mesih'in Grace Gospel Kilisesi'nin yıllık ulusal konferansına katılan 500 konferans katılımcısı ile 250 yetişkin katılımcıya anket uygulanmıştır. Araştırmanın analizleri, katılımcıların genel finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, finansal yönetimleri daha ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde, katılımcıların finansal karar verme konusundaki yeteneklerinin orta düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, katılımcıların genel finansal bilgi birikimine sahip olduklarını, ancak finansal karar alma süreçlerinde bu bilgiyi ortaya koymada orta düzeyde bir performans sergilediklerini göstermektedir. Finansal okuryazarlığa farklı bir açıdan değinen Fodor vd. (2022), dijitalleşmenin finansal davranış arasındaki ilişkisini incelemiştir. Özellikle dijitalleşmede başarılı olan gençler üzerine odaklanan bu çalışmada 6804 öğrenciye çevrim içi anket uygulaması yapılmıştır. Çalışma sonucunda bilgi ve tutumların finansal çözümler arasında nesillere özgü değişim gösterdiği ortaya konulmuştur. Öncelikle genç bireylerin dijital finansal çözümlerde daha profesyonel oldukları anlaşılmıştır. Verilen eğitimlerin gelecek nesillerde dijital finansal çözümlere faydalı olacağı düşünülmüştür. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine

yapılan literatür çalışmaları, aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Bu çalışmalar, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini anlamak ve geliştirmek amacıyla çeşitli yönlerini incelemektedir. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık konusunda yapılan araştırmalar, öğrencilerin mali bilgi seviyelerini belirleme, eğitim etkilerini değerlendirme ve finansal karar alma becerilerini anlama amacını taşımaktadır.

Son yıllarda finansal okuryazarlık konusu, dünya genelinde yaşanan Korona Virüs (COVID-19) salgını ve bu salgının finansal kırılganlıkları nasıl etkilediğini ölçmeye yönelik çalışmalara odaklanmıştır. Bu bağlamda, Lusardi vd. (2020) tarafından Amerikalı ailelerinin mali kırılganlıklarını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, 2020 TIAA Enstitüsü-GFLEC Kişisel Finans (P-Fin) Endeksi'nden elde edilen veriler kullanılmıştır. Yapılan analizler, finansal kırılganlığın finansal okuryazarlık ile önemli bir bağlantısına işaret etmiştir. 2017 yılında gerçekleştirilen ankete katılanların %49'u sorulara doğru yanıt verirken, bu oranın 2020'de %52'ye çıkması, finansal okuryazarlık seviyelerinin üç yıl içinde hafif bir iyileşme gösterdiğini ortaya koymaktadır. COVID-19 salgını, finansal okuryazarlık üzerinde çeşitli etkiler yaratmıştır. Salgın döneminde, iş kayıpları, gelir kayıpları ve ekonomik belirsizlikler gibi faktörler finansal kırılganlıkları artırmıştır. Bu durum, bireylerin finansal planlama ve yönetim becerilerini sınavarak finansal okuryazarlığın önemini ortaya koymuştur. Ayrıca, salgın sırasında tüketim alışkanlıklarında değişiklikler, tasarruf eğilimlerinde artış veya azalma, yatırım tercihlerinde değişiklikler gibi davranışsal değişimler de finansal okuryazarlık düzeyini etkileyebilmektedir. Salgın sürecinde finansal hizmetlerin dijitalleşmesi ve çevrimiçi işlemlerin artması da bireylerin finansal teknolojiyi kullanma ve finansal bilgileri doğru şekilde yorumlama yeteneklerini etkilemiştir. Bu yüzden, COVID-19'un finansal okuryazarlık üzerindeki etkilerini anlamak ve bu dönemde finansal okuryazarlık eğitimine daha fazla önem vermek gereklidir.

Literatür çalışmasında lisans öncesi öğrencilerine yapılan çalışmalara değinilip akabinde Türkiye dışındaki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri hakkında yapılan çalışmalara ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri hakkındaki çalışmalara yer verilmiştir.

2. LİSANS ÖNCESİ ÖĞRENCİLER ÜZERİNE YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Lisans öncesi Türkiye dışındaki öğrenciler üzerine finansal okuryazarlık alanında gerçekleştirilen en eski çalışmalardan biri olarak kabul edilen Wilson (1967) tarafından

yürütülen çalışma, Franklin County (Ohio) bölgesinde 1965-66 öğretim yılında onuncu, on birinci ve on ikinci sınıflarda eğitim gören başarılı ve başarısız iki gruptaki öğrencilerin okuryazarlık bilgilerini incelemeyi amaçlamıştır. Anket uygulaması şeklinde gerçekleştirilen bu çalışma, Ekim 1965 ile Mayıs 1966 tarihleri arasında toplamda 300 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Sonuçlar genel olarak, başarılı gruptaki öğrencilerin ekonomi bilgi düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Başarısız gruptaki öğrencilerde ise ekonomi bilgi seviyeleri düşük olarak tespit edilmiştir. Bu durum, finansal okuryazarlık ile ekonomi bilgi düzeyleri arasında bir ilişkinin olduğunu ve başarı düzeyinin finansal okuryazarlık seviyelerini etkileyebileceğini düşündürmektedir. Cinsiyet açısından yapılan analizlerde, erkeklerin kadınlardan belirgin ölçüde daha yüksek puanlar almadığı tespit edilmiştir. Walstad & Soper (1988) tarafından yapılan çalışmada Amerikan eğitimin değerlendirilmesi kapsamında 1980’li yıllarda üniversite öncesi öğrencilerinin çeşitli alanlarda eğitimsel başarısızlıkları ele alınmıştır. (Özellikle temel iktisat kavramı hakkında bilgi düzeylerinin düşük olduğu belirtilmiştir) Ocak 1986’da ABD’deki lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen ön testte 6,570 katılımcı yer almıştır. Daha sonra, Mayıs 1986’da gerçekleştirilen son testte ise 8,225 öğrenciye Temel Okuryazarlık Testi (TEL) uygulanmıştır. Bu testler aracılığıyla öğrencilerin okuryazarlık seviyeleri ölçülmüş ve elde edilen sonuçlar analiz edilmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, 11. ve 12. sınıflardaki öğrencilerin ekonomi alanındaki bilgileri, temel iktisat kavramı dersindeki başarılarıyla ilişkilendirilmiştir. Borraz (2023), BCUeduca’nın lise öğrencileri üzerine yoğunlaşarak mali eğitim programına odaklanan bu araştırma ile Nisan 2019’da birinci gruptan 221 öğrenciye anket uygulanmış, ardından Eylül- Ekim 2019’da aynı anket tekrar edilerek değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlarla finansal okuryazarlığın öğrenciler üzerinde önemli ve olumlu bir etkisi olduğu belirtilmiştir. Ridhayani & Johan (2020) tarafından yürütülen bir çalışmada, lise son sınıf öğrencilerinin tüketim davranışları ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Anket 2019 yılında Endonezya’nın Bogor Şehrinde iki devlet lisesindeki 125 öğrenciden oluşan örnekleme uygulanmıştır. Çalışma, öğrenciler arasındaki finansal okuryazarlık düzeyinin orta kategoride olduğunu, referans grup etkisinin ve tüketici davranış düzeyinin ise düşük kategoride olduğunu göstermiştir. Sonuçlar çerçevesinde, hükümete; finansal bilgi, davranış ve tutumunu desteklemek adına çeşitli finansal eğitim programları ve inisiyatifler geliştirmesi önerilmektedir. Chun Sing Ho vd. (2020), Hong Kong’da eğitim gören tüm orta okullarda standart bir müfredatla finansal okuryazarlık öğretilmesinin etkilerini ve bu durumun farklı akademik performanslara sahip öğrencileri

nasıl etkilediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, 20 orta okuldan 1306 öğrenciye 2012 Bahar ve Güz dönemlerinde anket çalışması yapılmıştır. Yapısal denklem modelleme analizi sonuçlarına göre, müfredata maruz kalmanın öğrencilerin finansal okuryazarlığı üzerinde sadece zayıf bir olumlu etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Swiecka vd. (2020), Polonya'daki lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeyi ve finansal okuryazarlığın cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Öğrencilerin finans bilgileri konusunda ailenin ve okulun etkili olduğu anlaşılmıştır. Cinsiyet bakımından erkeklerin kız öğrencilere göre daha finansal beceriye sahip oldukları görülürken, finansal bilgi konusunda pek bir farklılık tespit edilememiştir. Polonya'da eğitim gören lise öğrencilerinin ise finansal okuryazarlık düzeylerinin iyi ve kısmen daha iyi olduğu anlaşılmıştır.

Sudakova (2017) tarafından Rusya Yekaterinburg şehrinde meslek yüksekokulu öğrencileri ile ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyeleri incelenmiştir. Öğrencilere öncelikle finansal bilgileri test eden sorular sorulmuş ve devamında bununla alakalı (emeklilik, bankacılık işlemleri, bütçe, yatırım ve tasarruf gibi) konu anlatımı dersi verilmiştir. Derslere 98 ortaokul öğrencisi (10-11. sınıf) ve 162 meslek yüksekokulu öğrencisi (1. sınıf) olmak üzere toplamda 260 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin emeklilik sistemi ve bankacılık ürünleri ile hizmetleri hakkında (mobil bankacılık uygulamaları ve elektronik cüzdan hariç) yeterince bilgi sahibi olmadıklarını, ancak tasarruf uygulamaları ve tüketici hakları koruma konularında bilinçli olduklarını göstermiştir. Geleneksel ders formatı yerine meşgul ders formatının öğrenciler üzerinde daha etkili olduğu görülmüştür. Finansal okuryazarlık kursları düzenleyenlere, "Ekonomi" ve "Finansal Okuryazarlık" kavramları arasında ayırım yapmaları önerilmiştir.

Mandell (2008), finansal okuryazarlık düzeylerini araştırmak amacıyla 2008 Ulusal Jump\$Start Koalisyonu Sonuçları'na odaklanmıştır. Bu anket, Amerika genelindeki lise son sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemeyi amaçlamış ve aynı zamanda üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini değerlendirmeyi hedeflemiştir. Çalışmada, toplamda 388 okuldan gelen verilerle, lise ve üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. 2008'de gerçekleştirilen bir lise anketine göre, kişisel mali yönetim konusunda bir dönem ders alan öğrencilerin neredeyse yarısı, bu dersi son sınıf öğrencisi olmadıkları bir dönemde almıştır. Aslında, bu öğrencilerin çoğu bu dersi birinci veya ikinci sınıf öğrencisi iken almışlardı ve büyük olasılıkla birçok mali kararla henüz karşılaşmamışlardı. Bu durum, bu öğrencilerin

finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi açısından motivasyonlarının sorgulanması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin lise öğrencilerine göre daha fazla finansal bilgiye sahip oldukları bulunmuştur. Brown vd. (2018) tarafından yapılan bir araştırma, İsviçre'deki Almanca-Fransızca dil sınırı bölgesinde bulunan ortaokul öğrencilerini karşılaştırarak finansal okuryazarlık üzerinde kültürün etkisini incelemiştir. Çalışmada, Fransızca konuşulan bölgedeki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin, Almanca konuşulan bölgedeki öğrencilere göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Dil grupları arasındaki finansal okuryazarlık farkının, yerli ve tek dilli öğrencilerde, göçmen ve çok dilli öğrencilere göre daha belirgin olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu durum, etkileyenin gözlemlenmemiş eğitim heterojenliği değil, gömülü kültürel farklılıklar olduğu hipotezini desteklemektedir. Yapılan meditatif analiz, finansal okuryazarlıkta kültürel ayrımın dil grupları arasındaki finansal sosyalleşmedeki sistemli farklarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Almanca konuşulan bölgedeki öğrencilerin, erken yaşta harçlık almak ve Fransızca konuşulan bölgedeki öğrencilere göre daha bağımsız bir şekilde banka hesabına erişim sağlama olasılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Türkiye'deki lisans öncesi öğrenciler üzerine yapılan finansal okuryazarlık alanındaki çalışmalara göz atıldığında, literatürde 2010'lu yıllardan bu yana öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyiyle ilgili artan sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda ilköğretim seviyesinden üniversite düzeyine kadar geniş bir yelpazede çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda öğrencilerin finansal bilgi düzeyi, finansal becerileri, finansal karar alma süreçleri, tasarruf alışkanlıkları ve yatırım bilinci gibi konulara da değinilmiştir. Bu tür çalışmalar genellikle anketler, sınavlar, eğitim programlarının etkinliğini ölçme gibi yöntemlerle öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini değerlendirmeye yöneliktir. İlkokul seviyesinde gerçekleştirilen araştırmalar, temel finansal kavramları anlama ve pratik uygulama becerilerine odaklanırken, lise ve üniversite düzeyindeki çalışmalar daha detaylı finansal konuları kapsamaktadır. Ayrıca, finansal okuryazarlık eğitim programlarının tasarımı ve etkinliği üzerine yapılan araştırmalar da yaygındır. Eğitimde ilk basamak olan ilköğretim öğrencilerini ele alan Çelikten (2020) yaptığı çalışmada, Marmara Finansal Okuryazarlık Programı kapsamında öğrencilerin akademik başarıları ve finansal okuryazarlık düzeylerinin arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmada 2019-2020 eğitim-öğretim yılı 1. Dönemde eğitim gören 4. Sınıftaki 69 öğrenciye anket uygulanmıştır. Çalışma sonucu Marmara Finansal

Okuryazarlık programı eğitimi alan öğrencilerin finansal tutum ve davranışlarında belirgin derecede önemli farklılıklar elde edilmiştir. Okulda erken yaşta verilen finansal eğitimin; öğrencilerin finansal bilgi, tutum ve davranışlarına olumlu katkısı olduğu anlaşılmıştır. Bu da finansal okuryazarlığın kişilere gelecekte para yönetimi ve harcama konusunda bilinçli karar vermelerine yardımcı olacağını göstermektedir. Diğer bir çalışmada, Yıldırım ve Özbek (2021) tarafından Ordu, Trabzon, Samsun ve Erzincan illerinde yaş aralığı 14-18 olan Uluslararası Bakolarya eğitimi (Uluslararası Bakalorya, International Baccalaureate veya IB, uluslararası bir raporlama programıdır ve genellikle ortaokul ve lise seviyelerinde sunulur) alan öğrenciler ile bu program kapsamında olmayan öğrenciler üzerinde araştırma yapılmıştır. Araştırmada bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve bu bilgi düzeyinin finansal davranışlarda nasıl bir etkiye sahip oldukları incelenmiştir. 1274 öğrenciye anket uygulaması sonucunda, Uluslararası Bakolarya eğitimi alan öğrencilerin çocukluk yıllarında aldıkları ekonomi eğitimleri ile daha yüksek seviyede finansal okuryazar oldukları görülmüştür. Uluslararası Bakolarya eğitimi almayan öğrencilerin ise finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal tutumları arasında ilişki olmadığı kanısına varılmıştır. Lise öğrencilerini ele alan başka bir çalışmada Erkılıç (2019), öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin matematik dersi başarısına olan etkisi incelenmiştir. Çalışmaya İstanbul ili Bağcılar ilçesindeki okullar baz alınarak 540 katılımcıya anket uygulanmıştır. Çalışma sonucu matematik eğitiminin finansal okuryazarlığı olumlu etkilediğini göstermektedir. Bu düşüncüyü destekler mahiyette bir başka araştırmada Yücel (2021), lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını incelemiştir. Ankete 783 lisede öğrenim gören öğrenciler katılmıştır. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin lise türlerine ve demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını öğrenmek amacıyla ANOVA testi, T-Testi, Regresyon testi ve PostHoc testleri yapılmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin yaş, cinsiyet, okul türü ve akademik başarı ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu anlaşılmıştır.

Literatürdeki araştırmalar, Türkiye dışındaki ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini ölçmek ve finansal eğitimin bu seviyeler üzerindeki etkisini anlamak amacıyla yapılmıştır. Bu çerçevede, dünya genelindeki finansal okuryazarlık çalışmaları, öğrencilerin finansal bilgi düzeylerini belirlemek, finansal okuryazarlık eğitimine olan gereksinimleri anlamak ve eğitim programlarının etkinliğini değerlendirmek için yapılmıştır. Özellikle, öğrencilerin finansal terimleri ve

kavramlarını anlama düzeyini ölçmek için çeşitli testler ve anketler kullanılarak yapılan bu çalışmalar, finansal okuryazarlık seviyelerini belirleme ve geliştirme konusunda önemli veriler sunmaktadır. Türkiye'deki finansal okuryazarlık çalışmaları da bireylerin finansal bilgi düzeylerini değerlendirmek, finansal eğitim ihtiyaçlarını belirlemek ve çeşitli eğitim programlarının etkilerini değerlendirmek üzerine odaklanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine yapılan araştırmalar, Türkiye dışındaki üniversite öğrencileri ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarını iki farklı açıdan ele alarak kapsamlı bir bakış sunabilmektedir. Uluslararası alanda yürütülen çalışmalar, farklı kültürlerden gelen öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini değerlendirmeye imkân vermektedir. Örneğin, OECD'nin yürüttüğü PISA (Programme for International Student Assessment) gibi uluslararası değerlendirme programları, genç nesillerin finansal okuryazarlık düzeylerini karşılaştırmalı bir şekilde inceleyerek uluslararası öğrenme eğilimlerini ortaya koymaktadır. Türkiye'deki finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine yapılan çalışmalar ise genellikle yerel dinamikleri ve Türk eğitim sisteminin özgüllüklerini ele almaktadır. Türkiye'deki üniversiteler, araştırma enstitüleri ve sivil toplum kuruluşları, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik çeşitli projeler yürütmektedir. Bu projeler, Türkiye'nin ekonomik koşulları, eğitim sistemine entegrasyonu ve finansal bilgiye erişim gibi faktörleri dikkate alarak öğrencilerin finansal okuryazarlık konusundaki ihtiyaçlarını anlamayı hedeflemektedir. Ayrıca finansal okuryazarlık konusunda yürütülen çalışmalar genellikle ülkedeki eğitim sistemi, ekonomik koşullar ve bireylerin finansal davranışlarına odaklanmaktadır. Türk araştırmacılar, yerel dinamiklere odaklanarak, finansal okuryazarlık seviyelerinin iyileştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır. Uluslararası alanda yapılan çalışmalar, genellikle bir konudaki küresel perspektifi ortaya koyarak önemli bir referans noktası sağlamaktadır. Bu nedenle, bu çalışma öncelikle uluslararası çalışmalara odaklanacak ve ardından Türkiye'deki ilgili çalışmalara geçilecektir.

3. TÜRKİYE DIŞINDAKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIĞI HAKKINDAKİ ÇALIŞMALAR

Finansal okuryazarlık çalışmaları, genellikle 20. yüzyılın ortalarından itibaren daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. 1950'ler ve 1960'lar, finansal okuryazarlık konusunda ilk önemli adımların atıldığı dönemlerdir. Bu zamanlarda, bireylerin mali konularda bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi ihtiyacı vurgulanmıştır. Ancak, finansal

okuryazarlık çalışmalarının dünya genelinde günümüzdeki anlamıyla daha geniş bir kabul görmesi daha sonraki dönemlere rastlamaktadır (Çağan & Katona, 1965'ten akt. Jacobsen & Correia 2019: 12). 1980'ler ve 1990'lar, finansal okuryazarlık konusundaki farkındalığın arttığı; hükümetlerin, kuruluşların ve eğitim kurumlarının bu konuya daha fazla ilgi göstermeye başladığı bir dönemdir. Bu yıllarda, finansal okuryazarlık çalışmaları genellikle ekonomi eğitimi, tüketici bilincinin artırılması ve bireylerin kişisel finansal kararlarında daha bilinçli olmalarını hedefleyen çabaları içermektedir. 2000'lerden itibaren ise finansal okuryazarlık, küresel çapta daha büyük bir önem kazanmış ve çeşitli ülkelerdeki hükümetler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör, finansal okuryazarlığı teşvik etmek amacıyla çeşitli programlar başlatmıştır. OECD'nin PISA (Programme for International Student Assessment) gibi uluslararası değerlendirme programları, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmek için önemli bir rol oynamıştır. Bu tür çalışmalar, öğrencilerin ekonomik kavramları anlama, bütçe oluşturma, yatırım yapma ve finansal riskleri değerlendirme gibi temel becerilerini ölçerek, ülkeler arasında finansal okuryazarlık başarılarını sıralamaktadır. Bu çalışmalar, uluslararası standartlar doğrultusunda geniş bir perspektif sunarak, genç nesillerin finansal okuryazarlık düzeylerini karşılaştırmalı bir biçimde değerlendirmektedir.

Türkiye dışındaki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine yapılan literatür çalışmaları, aşağıdaki tablo 4'te özetlenmiştir. Bu çalışmalar, üniversite öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini anlamak ve geliştirmek amacıyla çeşitli yönlerini incelemektedir. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık konusunda yapılan araştırmalar, öğrencilerin mali bilgi seviyelerini belirleme, eğitim etkilerini değerlendirme ve finansal karar alma becerilerini anlama amacını taşımaktadır.

Tablo 4. Türkiye Dışındaki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Yapılan Literatür Çalışmaları

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Danes & Hira	1987	Anket	Pearson Çarpım Momenti korelasyonları ve en küçük kareler regresyon analizleri	Mart 1983 sonu	Öğrencilerin para yönetimi konusunda eğitim almalarının; yaş, cinsiyet ve diğer demografik özellikler bakımından farklılıklar ortaya çıkardığı ve fayda sağladığı gözlemlenmektedir.

Tablo 4 (Devam). Türkiye Dışındaki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Yapılan Literatür Çalışmaları

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Volpe vd.	1996	Anket	İki kuyruklu medyan testleri	1994-1995	Kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla yatırım konusunda daha az bilgili oldukları anlaşılmıştır. Üniversite öğrencileri bölüm bazında değerlendirildiğinde ise işletme alanı dışında eğitim gören öğrencilerin işletme bölümünde okuyan öğrencilere göre finansal bilgileri düşük bulunmuştur.
Chen & Volpe	2002	Anket	ANOVA, ki-kare testi ve lojistik regresyon analizleri	Bilgi bulunamamıştır.	İşletme dalında eğitim alan kadın öğrencilerin finansal bilgi düzeyleri yüksek çıkarken, diğer bölümde eğitim gören kadın öğrenciler ve erkek öğrencilerin daha az finansal bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir.
Beal & Delpaşitra	2003	Anket	Lojistik regresyon modellemesi	2002'nin ilk yarıyılı	İşletme bölümünde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık oranının diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.
Jariah vd.	2004	Anket	Tamamlayıcı istatistikler	Aralık 2002	Öğrencilerin mali işlerini yönetebilme konusunda bilgi ve becerilerinin düşük olduğu anlaşılmıştır.
Cude & Lyons	2006	Anket	Çoklu regresyon analizi	2004 Sonbaharı-2005 İlkbaharı	Öğrencilerin para yönetimi davranışlarında ebeveynlerinin etkisi olduğu anlaşılmıştır. Kredi kartı kullanan öğrencilerin, kredi kartı kullanmayan öğrencilere göre finansal risk altında olma olasılıklarının daha yüksek olduğuna dair kanıtlar öngörülmüştür.
Sabri vd.	2010	Anket	T-testleri, varyans analizi (ANOVA), çoklu regresyon analizi	Bilgi bulunamamıştır.	Bilgi testi puanları yüksek olan öğrencilerin tasarruf davranışını bildirme olasılıklarının daha yüksek olduğunu ve aynı zamanda daha az finansal sorunla karşılaştıkları belirlenmiştir.
Shim vd.	2010	Anket	Yapısal eşitlik modellemesi, ki-kare testi	2007 yılında sekiz hafta	Öğrenciler arasında finansal bilginin finansal davranışla doğrudan bir bağlantısı olduğu tespit edilmiştir.
Borodich vd.	2010	Anket	Tanımlayıcı istatistikler, korelasyon analizi	Bilgi bulunamamıştır.	Üç farklı ülkede eğitim gören öğrencilerin gelir kazanma konusundaki başarıları yüksekken, tasarruf konusundaki başarıları düşük olarak belirlenmiştir.

Tablo 4 (Devam). Türkiye Dışındaki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Yapılan Literatür Çalışmaları

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Bianco & Bosco	2011	Anket	Ortalama ve frekans testleri	Bilgi bulunamamıştır.	Her iki grubun da mali açıdan okuma yazma bilmediği anlaşılmıştır. Ayrıca yakında istihdama katılacak olan öğrencilerin yönlendirilmelerine karşı yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir.
Tomaskova vd.	2011	Anket	Yüzdelik, frekans analizleri	Bilgi bulunamamıştır.	Finansal okuryazarlık eğitimin önemi vurgulanmıştır.
Cull & Whitton	2011	Anket	Ki-kare testi	2007	Üniversite öğrencilerinin kişisel finans bilgilerinin düşük olduğu belirtilirken, diğer çalışmalardan farklı olarak işletme öğrencilerinin fen bilimlerinde (hemşirelik hariç) okuyan öğrencilere nazaran finansal sorularda başarılı olamadıkları görülmüştür.
Shahrabani	2012	Anket	Frekans analizi ve regresyon analizi	2010	İsrail üniversite öğrencilerinin kişisel bütçelerini kontrol etmelerinde etkili olan faktörler değerlendirildiğinde, bütçeleme niyetindeki farklılıklarda, para yönetimi ve borçlar konusunda daha fazla bilgi sahibi olmanın etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin para yönetimi davranışları ve tutumlarının değişiminde önemli bir rol oynadığı vurgulanmış ve güvenilir bir bütçe oluşturma, mali borçlardan kaynaklanan kaygı ve stresten uzak durmalarına yardımcı olacağı ifade edilmiştir.
Adeleke	2013	Anket	Varyans, korelasyon ve ANOVA analizi	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin cinsiyeti ile finansal okuryazarlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken, üniversitede okuma senelerine göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 4 (Devam). Türkiye Dışındaki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Yapılan Literatür Çalışmaları

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Chung & Park	2014	Anket	Korelasyon ve regresyon analizi	2012 bahar ve güz dönemleri	Finansal eğitim ağlarının yanında öğrencilerin profesörler ile güçlü ağa sahip olmalarının da finansal okuryazarlığı pozitif etkilediği anlaşılmıştır. Öğrencilerin kişisel ağlarının finansal okuryazarlık ile ilişkisi incelendiğinde olumlu bir etki olmadığı belirtilmiştir.
Hadzic & Poturak	2014	Anket	Frekans analizleri	Bilgi bulunamamıştır.	Özel üniversitede öğrenim gören öğrencilerin kısmi finansal okuryazarlığa sahip olduğu bulunmuştur.
Agnew & Harrison	2015	Anket	En küçük kareler regresyonu analizi, z-istatistikleri ve lojistik regresyonları ile olasılık oranları	Bilgi bulunamamıştır.	Araştırılan ülkeler arasında anlamlı farklılığa sahip tek değişkenin cinsiyet olduğu vurgulanmıştır. Her iki ülkede de erkeklerin finansal okuryazarlık testindeki performanslarının kadınlardan daha iyi olduğu görülmüştür. Yeni Zelenda'daki kadınların okul sonrası borçlarını ödeme konusunda ise erkeklere göre daha kararlı oldukları anlaşılmıştır.
Rosacker & Rosacker	2016	Anket	Frekans analizi ve t-testi	Bilgi bulunamamıştır.	Muhasebe ve işletme öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının olduğu görülürken, genç yetişkin grubunda özellikle diğer bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının düşük seviyede kaldığı bulunmuştur.
Nascimento vd.	2016	Anket	Madde Tepki Teorisi (IRT) analizi, Kuder-Richardson yöntemi ve faktör analizi	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunmuştur.
Singh	2018	Anket	En küçük kareler yöntemi ve regresyon analizi	2016	Afrikan ve Amerikalı üniversite öğrencileri arasında finansal okuryazarlık düzeylerinin oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin sınıf ve yaş düzeylerine bakıldığında, üst sınıflarda öğrenim gören ve yaş olarak daha büyük olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinde olumlu sonuçlar elde ettiği belirlenmiştir.

Tablo 4 (Devam). Türkiye Dışındaki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Yapılan Literatür Çalışmaları

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Jacobsen& Correia	2019	Anket	ANOVA	Bilgi bulunamamıştır.	İşletme ana dalı olmayan, önceki finansal derslere maruz kalmamış ve genel olarak finansal okuryazarlıklarına güveni olmayan öğrenciler arasında finansal okuryazarlık eksikliğini göstermektedir.
Ahmad vd.	2020	Anket	Lojistik regresyon	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmüştür. Yaş, cinsiyet ve finansal davranış değişkenleri arasında ise olumlu farklılıklar tespit edilmiştir.
Thomas & Subhashree	2020	Anket	Yapısal eşitlik modellemesi	Bilgi bulunamamıştır.	Yapılan analiz sonucunda, mühendislik öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun finansal okuryazarlık konusunda eksik olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, finansal okuryazarlık bilgisi iyi olan katılımcıların daha girişimci olduğu görülmüştür.
Zulfaris vd.	2020	Anket	Pearson Korelasyonu	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin birçoğunda ebeveyn etkisi sonucu kendi paralarını yönetemediği görülmüştür. Akran ile öz kontrol arasında para yönetimi üzerinde negatif bir ilişki bulunmuştur. Bu nedenle, ebeveynlere öğrencilerin para yönetimini geliştirmelerine katkı sağlamaları önerilmiştir.
Thapa & Nepal	2021	Anket	Lojistik regresyon ve ANOVA analizi	Ekim 2014	Ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmının temel seviyede finansal bilgiye sahip oldukları görülürken; vergiler, krediler, hisse senedi piyasası, mali tablolar gibi konularda yeterli olmadıkları anlaşılmıştır.
Kendzia & Borrero	2022	Anket	Çevrimiçi anket verilerine frekans tabloları oluşturmak ve ilgili sonuçlara bakmak amacıyla açık kaynaklı istatistik yazılımı JASP	Kasım-Aralık 2021	İsviçre'deki genç kadınların, erkeklere kıyasla çok daha düşük bir finansal okuryazarlığa sahip oldukları görülürken, üniversite eğitimi almış gençlerin, üniversite eğitimi almayanlara göre çok daha iyi sonuçlar elde ettiği anlaşılmıştır. Ayrıca üniversite mezunu bireyler, finansal okuryazarlık sorularında daha iyi performans göstermiş ve yatırım yapma olasılıkları daha yüksek olmuştur.

Türkiye dışında üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine yapılan ilk öncü çalışmalardan biri, Danes & Hira (1987) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin para yönetimi bilgilerini tanımlamayı ve bu bilgi düzeylerinin farklılıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada 323 öğrenciye anket uygulanmıştır. Elde edilen verilere dayanarak, Pearson Çarpım Momenti korelasyonları ve en küçük kareler regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, öğrencilere sunulan istatistiksel para politikası eğitiminin genel olarak faydalı olduğunu göstermiştir. Ancak, bu faydaların öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri ve diğer demografik özelliklerine bağlı olarak değiştiği belirtilmiştir. Chen & Volpe (2002) tarafından gerçekleştirilen kapsamlı bir çalışma da üniversite öğrencileri arasındaki kişisel finansal okuryazarlık düzeyinde cinsiyet farklılıkları incelenmiştir. Bu çalışma, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla finansal konulara daha fazla ilgi göstermeleri nedeniyle finansal okuryazarlık düzeyinin erkeklerde daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. ABD'deki çeşitli vilayetlerde Kaliforniya, Florida, Kentucky, Massachusetts, Ohio ve Pennsylvania'da eğitim gören 4 kolej ve üniversite kampüsünden 1.800 öğrenciye anket gönderilerek kişisel finans bilgilerini ölçmek için çalışmanın örnekleme oluşturulmuştur. 924 kullanılabılır ankete yapılan analizler sonucunda finansal okuryazarlıkta cinsiyet farklılıklarının olduğu erkeklerin kadınlara oranla daha iyi finansal bilgiye sahip olduğu anlaşılmıştır. İşletme dalında eğitim alan kadın öğrencilerin finansal bilgi düzeyleri yüksek çıkarken, diğer bölümde eğitim gören kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha az finansal bilgiye sahip olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin kişisel yatırım üzerine bilgilerinin demografik faktörlerle ilişkisine bakan Volpe vd. (1996), 454 öğrenciye anket uygulamıştır. Sonuç olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla yatırım konusunda daha az bilgili oldukları anlaşılmıştır. Üniversite öğrencileri bölüm bazında değerlendirildiğinde ise işletme alanı dışında eğitim gören öğrencilerin işletme bölümünde okuyan öğrencilere göre finansal bilgileri düşük bulunmuştur. Diğer bir çalışmada Adeleke (2013) tarafından üniversite öğrencilerinde cinsiyetin finansal okuryazarlık düzeylerini etkilemedeki rolü belirlenmeye çalışılmıştır. Örneklemini 100 öğrencinin oluşturduğu çalışmada öğrencilerin cinsiyeti ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken, öğrencilerin üniversitede okuma senelerine göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Shim vd. (2010) tarafından farklı etnik kökene sahip 2,098 birinci sınıf üniversite öğrencisi incelenerek, finansal okuryazarlık bilgisinin, tutumunun ve davranışlarının

geleceğe yönelik tüketici sosyalleşmesiyle ilişkisi araştırılmıştır. 2007 yılında sekiz hafta boyunca anket uygulanarak toplanan verilere yapısal eşitlik modellemesi ve ki-kare testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda, öğrencilerin finansal bilgilerinin finansal davranışlarla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Singh (2018)'in ele aldığı çalışmada, Afro-Amerikan Üniversite öğrencileri arasında finansal okuryazar olma düzeyleri ve bu konudaki belirleyici etkenler incelenmiştir. 177 katılımcıya uygulanan anket verileri ile sonuç olarak Afrikalı Amerikalı üniversite öğrencileri arasında finansal okuryazarlık düzeyleri oldukça düşük bulunmuştur. Öğrencilerin sınıf ve yaş düzeylerine bakıldığında, üst sınıflarda öğrenim gören ve yaş olarak daha büyük olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinde olumlu sonuçlar elde edildiği belirlenmiştir. Borodich vd. (2010) ABD, Beyaz Rusya ve Japonya'da eğitim alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ülkeler arası karşılaştırmalı bir şekilde analiz etmiştir. İki devlet üniversitesi ve 13 devlet ortaokulundan toplam 790 kişi ankete katılmıştır. Bu katılımcılardan 219'u üniversite öğrencisi, 571'i ise lise öğrencisidir. Finansal okuryazarlık sonuçları incelendiğinde, Belaruslu ve Japon öğrencilerin bilgi düzeylerinin yüksek olduğu gözlemlenirken, ABD'li öğrencilerin uygulama düzeyinde yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Hadzic & Poturak (2014), Saraybosna'da özel yüksek öğretim kurumunda eğitim alan Uluslararası Burch Üniversitesi öğrencilerinin finansal olarak satın alma kararlarını ve küçük bütçe ile yaşam giderlerini nasıl kontrol ettiklerini incelemiştir. Anket çalışması 128 öğrenciye uygulanmış olup üniversitede öğrenim gören öğrencilerin kısmi finansal okuryazarlığa sahip oldukları bulunmuştur. Üniversitelerin finansal okuryazarlıkla ilgili kurs, seminer vb. eğitimler vermesiyle, öğrencilerin daha finansal okuryazar olmalarına destek sağlaması önerilmiştir.

Thapa & Nepal (2021), öğrencilerin finansal davranış, tutum ve bilgilerini incelemek amacıyla 2014 yılında Nepal'in 4 büyük üniversitesinde öğrenim gören 436 öğrenciye anket uygulaması yapmıştır. Lojistik regresyon ve ANOVA analizi yapılan çalışma sonucunda, ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmının temel seviyede finansal bilgiye sahip oldukları görülürken vergiler, krediler, hisse senedi piyasası, mali tablolar gibi konularda yeterli olmadıkları anlaşılmıştır. Finansal okuryazarlığın para yönetimi boyutunun ebeveynler ile ilişkisi hususunu değerlendirmeye alarak farklı bir açıdan literatüre katkı sağlayan Zulfaris vd. (2020), Malezya'da bir devlet üniversitesinden 186 öğrencinin örneklem oluşturduğu çalışmada bulgular, finansal okuryazarlık ve ebeveyn sosyalizasyonunun para yönetimi ile pozitif bir ilişkisi

olduğunu, diğer yandan akran etkisi ve öz-denetimin para yönetimi ile negatif bir ilişkisi olduğunu göstermektedir. Bu durum çoğu öğrencinin kendi paralarını yönetme konusunda kontrol sağlayamadıklarını itiraf etmelerinden dolayıdır. Bu araştırmada, ebeveyn sosyalizasyonunun para yönetimi ile önemli bir ilişkisi bulunmuş, bu da ebeveynlerin çocuklarının para yönetimi konusunda temel bir rol oynadıklarını göstermektedir. Ebeveynlere, öğrencilerin para yönetim becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunmaları önerilmiştir. Jariah vd. (2004), üniversiteye başlayan gençlerin finansal bilgi gereksinimlerini ve ailelerinden öğrendikleri bilgileri dikkate alarak, öğrenci kredisi kullanan gençlerin karşılaştığı finansal sorunları anlamak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma kapsamında, Aralık 2002’de elde edilen 1500 geçerli anket verisi, tanımlayıcı istatistikler kullanılarak değerlendirilmiştir. Bulgular, öğrencilerin mali işlerini yönetme konusundaki bilgi ve becerilerinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, finansal eğitimin üniversite döneminde veya daha önce başlatılması gerekliliği vurgulanmıştır. Bu şekilde, öğrencilere etkin bir finansal yönetim becerisi kazandırılarak sürdürülebilir tüketimle yaşam kalitelerinin artırılmasına önemli bir katkı sunulabileceği belirtilmiştir. Üniversite öğrencilerinin fakülteler arası finansal okuryazarlık düzeylerini ölçen geniş çaplı çalışmalardan biri de Beal & Delpastra (2003)’nın Güney Queensland Üniversitesi’ndeki öğrenciler arasında anket yöntemi ile yapılan uygulamasıdır. İşletme öğrencilerinin yanı sıra diğer fakülte veya disiplinlerdeki öğrencilerden 739 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda finansal okuryazarlık oranının işletme bölümünde okuyan öğrencilerde diğer öğrencilere göre yüksek olduğu görülmüştür. Alternatif yatırım araçlarından yeni ortaya çıkan kripto parayı konu alan Kendzia & Borrero (2022) tarafından İsviçre’deki gençlerin finansal okuryazarlığı üzerine yapılan çalışmada, 111 genç bireyden oluşan örneklem verileri analiz edilmiştir. Sonuç olarak erkek ve kadınlar arasında finansal okuryazarlık bilgilerinde farklılıklar bulunmuştur. İsviçre’deki genç kadınların, erkeklere kıyasla çok daha düşük bir finansal okuryazarlığa sahip oldukları görüldükçe, üniversite eğitimi almış gençler içinde üniversite eğitimi almayanlara göre çok daha iyi sonuçlar elde edildiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile hisse senedi ve kripto para birimine sahip olma durumlarına yönelik yapılan incelemede, erkeklerin bu yatırımlara finansal okuryazarlık bilgileri nedeniyle daha yatkın oldukları anlaşılmıştır. Çok devletli (Idaho, Illinois, Kentucky, New York, Georgia, Alabama ve Gürcistan bu gruba dahil edilmiştir) bir örneklem hazırlanarak gerçekleştirilen çalışmalardan Cude & Lyons (2006) özellikle, üniversite öğrencilerinin finansal bilgi ve davranışları nasıl edindiklerini ve bazı

öğrencilerin riske girmelerine neden olan faktörleri incelemiştir. Araştırma, Louisiana State University (LSU), University of Georgia (UGA), University of Illinois at Urbana-Champaign ve University of Illinois at Chicago'dan öğrencileri içeren çok eyaletli bir araştırma projesinin bir parçasıdır. Bu makalede LSU ve UGA öğrencilerinden elde edilen bulgular sunulmaktadır. Yapılan çalışma 1.891 öğrenciye çevrimiçi anket olarak yapılmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin para yönetimi davranışlarında ebeveynlerinin etkisi olduğu anlaşılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, öğrenciler arasında mali açıdan risk altında olma olasılığının, kredi kartına sahip olma veya azınlık grup üyesi olma, ya da son sınıf öğrencisi olma durumlarında daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

İsraili üniversite öğrencilerinin kişisel bütçelerini kontrol etmelerinde güçlü olan faktörleri inceleyen Shahrabani (2012) tarafından iki devlet kolejinde farklı alanlarda eğitim gören 574 öğrenciye anket yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin kişisel bütçeyi kontrol etmelerinde belirleyici olan faktörler incelenmiştir. Bu değerlendirme sonucunda, bütçeleme niyetindeki farklılıklarda, öğrencilerin para yönetimi ve borç konularında daha fazla bilgi sahibi olmalarının gerektiği belirtilmiştir. Ek olarak, üniversite öğrencilerinin para yönetimine yönelik davranış ve tutumlarının değişmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Güvenilir bir bütçe oluşturma, mali borçlarla başa çıkmanın yanı sıra kaygı ve stresten uzak durmanın bir yolu olarak görüldüğü ifade edilmiştir. Sabri & MacDonald (2010) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada, Malezya'daki üniversite öğrencileri arasında finansal okuryazarlık, tasarruf davranışları ve mali sorunlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Finansal okuryazarlıkla ilgili değişkenleri kontrol ederek, 11 farklı kolej ve üniversiteden toplam 2.519 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen çok değişkenli analiz sonuçları, yüksek finansal bilgi testi puanına sahip öğrencilerin tasarruf davranışları sergileme olasılığının daha yüksek olduğunu ve aynı zamanda daha az mali sorun yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bir diğer çalışma finansal okuryazarlık ve borca karşı öğrenci tutumlarını incelemek amacıyla Agnew & Harrison (2015) tarafından yapılmıştır. 240'ı Yeni Zelanda'da ve 199'u ise İngiltere'de okuyan öğrencilere anket uygulamıştır. Bu çalışma, İngiltere ve Yeni Zelanda'daki üniversite öğrencileri örneklemelerinde, diğer ülkelerle benzer bir sonuca ulaşarak, finansal okuryazarlık testlerinde erkeklerin kadınlara göre daha başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. İki ülkede de erkekler, basit faizle ilgili bir soruda kadınları geride bırakmıştır. Ancak, Yeni Zelanda'da her iki cinsiyet de İngiltere'deki akranlarına kıyasla kredi kartı faizleri, gelir vergisi oranları ve daha karmaşık faiz sorularında daha

başarılı olmuştur. Daha sonra, iki ülke arasında öğrenci borcu konusundaki tutumlar karşılaştırılmış ve İngiltere örneğinde, kadınların yükseköğrenimin gelecekteki faydalarını erkek akranlarından daha az görmeye eğilimli olduğu tespit edilmiştir. Her iki ülkede de erkeklerin finansal okuryazarlık testinde performanslarının kadınlardan daha iyi olduğu görülmüştür. Yeni Zelenda'daki kadınların okul sonrası borçlarını ödeme konusunda erkeklere göre daha kararlı oldukları anlaşılmıştır.

Thomas & Subhashree (2020) tarafından yapılan çalışmada, mühendislik öğrencilerinin finansal okuryazarlığını belirlemede etkili olan çeşitli faktörler incelenmiştir. Bu faktörler arasında eğitim düzeyi, finansal kurumlara güven, finansal tutum, aile etkisi ve akran grubu baskısı bulunmaktadır. Araştırma, çevrimiçi ortamda 253 mühendislik öğrencisine anket gönderilerek yapılmış ve elde edilen veriler sonucunda mühendislik öğrencilerinin önemli bir kısmının finansal okuryazarlık konusunda eksik olduğu ortaya koyulmuştur. Yapılan bu çalışma aynı zamanda Finansal okuryazarlık bilgisi iyi olan katılımcıların daha girişimci olduğunu göstermiştir.

Tomaskova vd. (2011) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin finansal piyasalara yönelik bilgi düzeylerinin haritalandırılmasına odaklanılmış ve 170 öğrenciye anket uygulanmıştır. Bu anket, FIM'deki (Bilgi Yönetimi Fakültesi) öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın sonuçları, finansal okuryazarlık eğitiminin önemini vurgulamaktadır. Bir diğer çalışmada ise; Bianco & Bosco (2011) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumunu daha fazla değerlendirmek için lisans işletme programları ele alınarak finans derslerine yoğunlaşıp bunun finansal okuryazarlığa ne kadar katkı sağladığı analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda örneklemin mali açıdan yeterli finansal okuma yazma seviyesine sahip olmadığı anlaşılmıştır. Farklı alanlarda öğrenim gören (işletme, beşerî bilimler, fen bilimleri, sanat gibi) öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinde belirleyici faktörlerini araştıran Cull & Whitton (2011), anket yöntemi ile elde edilen Avustralya Western Sydney Üniversitesi'nde eğitim gören 472 öğrenciye ait verilerin analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin kişisel finans bilgilerinin düşük olduğunu bulmuştur. Ayrıca diğer çalışmalardan farklı olarak işletme öğrencilerinin fen bilimlerinde (hemşirelik hariç) okuyan öğrencilere nazaran finansal sorularda başarılı olamadıkları görülmüştür.

Chung & Park (2014), öğrencilerin mali okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörleri inceleyerek finansal eğitim ve eğitim ağlarının birleşik etkilerini araştırmıştır. İşletme

koleji son sınıf öğrencilerinden oluşan 105 kişilik bir örnekleme dayanan bu çalışmada, sadece finansal eğitim değil, aynı zamanda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi, özellikle profesörlerle güçlü ve etkili bağlantılara sahip olmalarıyla pozitif bir şekilde ilişkili olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin finansal konulardaki bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde profesörlerle kurdukları güçlü ağ bağlantılarının önemine işaret etmektedir. Finansal eğitim düzeyini kontrol ettikten sonra elde edilen sonuçlar, öğrencilerin eğitim ağının gücünün mali okuryazarlık düzeyleri ile olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan, öğrencilerin kişisel ağları ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Diğer bir çalışmada, federal bir yükseköğretim kurumunda (HEI) eğitim gören işletme öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini konu alan Nascimento vd. (2016)'nin anketine 307 öğrenci katılmış ve çalışmanın sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunmuştur. Rosacker & Rosacker (2016), toplamda 214 öğrencinin katıldığı, lisans öğrencilerine dört adet bir saatlik finansal okuryazarlık eğitimi atölye çalışması yapılmıştır. Muhasebe ve işletme öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının yüksek olduğu görülürken, diğer bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının düşük seviyede kaldığı anlaşılmıştır. Bu nedenle tüm lisans öğrencilerine finansal okuryazarlık eğitiminin verilmesi gerektiği ve bunun da az maliyetli ve verimli bir şekilde genişletilmiş bir müfredatla yapılabileceği önerilmiştir. Benzer diğer bir çalışmada Ahmad vd. (2020), Universitas Negeri Jakarta İşletme/Yönetim bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini araştırmıştır. Çalışmanın örneklemini 194 öğrenci oluşturmuş ve yapılan anket verilerine lojistik regresyon analizi uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçları, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin orta kategoride olduğunu göstermektedir. Yaş, harçlık ve finansal davranış gibi bazı belirteçlerin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Diğer yandan ikamet yeri ve finansal tutum gibi belirteçlerin finansal okuryazarlık üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet ve ebeveyn gelirinin ise finansal okuryazarlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Jacobsen & Correia (2019), üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığını araştırarak, finansal geçmiş, ırk, cinsiyet, ana dal ve motivasyon gibi bireysel faktörlere bakarak, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin yeterli olup olmadığını anlamayı ve genel okuryazarlığı geliştirmek için bir dersi nasıl yapılandıracağını anlamayı amaçlamaktadır. Değerlendirilmeye alınan 362 öğrencinin anket verileri, işletme ana dalı olmayan, önceki finansal derslere maruz

kalmamış ve genel olarak finansal okuryazarlıklarına güveni olmayan öğrenciler arasında finansal okuryazarlık eksikliğini göstermektedir.

Türkiye dışındaki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve finans dersi alma durumlarına yönelik yapılan çalışmalar yukarıda incelenmiştir. Bu araştırmalar genellikle geniş bir örneklem içermekte olup dünya genelinde farklı ülkelerden öğrencileri kapsamaktadır. İlgili literatürdeki bulgular, genel olarak, finans dersi alan öğrencilerin, finansal okuryazarlık düzeyleri açısından ders almayan öğrencilere kıyasla daha olumlu sonuçlar gösterdiği yönündedir. Bu durum, finansal konularda alınan eğitimin öğrencilerin mali bilgi ve becerilerini artırma potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalar, finans derslerinin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini geliştirmeye olumlu bir katkı sunduğunu ortaya koymaktadır.

4. TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIĞI HAKKINDAKİ ÇALIŞMALAR

Finansal okuryazarlık üzerine çalışmaların büyük çoğunluğunda örneklem seçilen hedef kitleyi üniversite eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Aşağıdaki Tablo 5'de üniversite eğitimi alan Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini inceleyen çalışmaların kısaca özet bilgileri verilmiştir.

Tablo 5. Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı Hakkındaki Çalışmalar

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Bayram	2010	Anket	Çapraz tablolar (crosstab) hazırlanarak, Pearson ki kare istatistiği	15-30 Aralık 2009	İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.
Temizel ve Bayram	2011	Anket	Frekans analizi, yüzdelik dilimi ve Pearson ki-kare analizi	Bilgi bulunamamıştır.	Yapılan analizler ışığında öğrencilerin kendilerini yönetmede finansal anlamda daha iyi gördükleri anlaşılmıştır.
Sarıgül	2014	Anket	Varyans ve regresyon analizleri	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi ile demografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Cinsiyet bakımından analiz yapıldığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha düşük finansal okuryazar oldukları anlaşılmıştır.

Tablo 5 (Devam). Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı Hakkındaki Çalışmalar

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Ergün vd.	2014	Anket	Ki-kare bağımsızlık testi	Kasım 2013	Öğrencilerin temelde finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğuna ve temel enflasyon bilgilerinin ekonomik durumlarına, cinsiyetlerine, hanelerin ortalama aylık gelirlerine göre farklılaştığı görülmüştür.
Er vd.	2014	Anket	Two Step Cluster kümeleme analizi, Ki-kare testi, Spearman Sıra Korelasyon testi	Ocak-Mayıs 2014	Her iki bölümde (sayısal: mühendislik fakültesi ve sözel: iktisadi ve idari bilimler fakültesi) de finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmuştur.
Saraç	2014	Anket	T- testi, Anova testi ve frekans analizleri	1-30 Mayıs 2014	Dumlupınar Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu ayrıca finans dersi alanlar ve almayanlar arasında fark olduğu anlaşılmıştır. Finans dersi alanlarda finansal okuryazarlık düzeyleri yüksek çıkmış ve bu nedenle üniversitede okuyan öğrencilerin hatta ilköğretim öğrencilerinin de finans dersi alması gerektiği sonucuna varılmıştır.
Kılıç vd.	2015	Anket	Frekans analizleri, t- testi, ANOVA testi	Bilgi bulunamamıştır.	Fakülteler arası finansal okuryazarlık oranları farklılık göstermektedir. En yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip fakülte İİBF olurken en düşük düzey ise mimarlık fakültesinde görülmüştür.
Özen ve Kaya	2015	Anket	Frekans analizi, Ki-kare testi	Bilgi bulunamamıştır.	Finans dersi alan öğrenciler almayan öğrencilere oranla finansal okuryazarlık düzeyleri daha yüksektir.
Çam ve Barut	2015	Anket	Çoklu regresyon analizi	1-20 Ocak 2015	Ön lisans öğrencilerin temel finansal bilgi düzeylerinin düşük olduğu anlaşılmıştır
Özen ve Özek	2016	Anket	Varyans analizi	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin gerek iş yaşamında gerekse bireysel olarak finansal bilginin öğrenilmesi konusunda hemfikir oldukları ve finansal bilgi düzeylerini üniversite eğitiminde daha da geliştirmek istedikleri anlaşılmıştır.

Tablo 5 (Devam). Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı Hakkındaki Çalışmalar

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Şamiloğlu vd.	2016	Anket	Ki-kare testi	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin okudukları bölümlerin anne baba eğitim durumları ile doğru orantılı olurken, işletme öğrencilerinin, diğer bölüm öğrencilerine kıyasla genel finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
Barış	2016	Anket	Ki-kare analizi	Mayıs 2015	Öğrencilerin temel düzeydeki finansal okuryazarlık becerilerinin yeterli olduğu görülürken, ileri düzeydeki finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.
Demirkor ve Erduru	2017	Anket	Frekans Analizi, Kolmogorov-Smirnov, Levene, Bağımsız Örneklem T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin muhasebe finans derslerinde aldıkları eğitimle birlikte finansal okuryazarlık konusunda yetersiz kaldıkları anlaşılmıştır. Bunun nedeni öğrencilerin demografik değişkenlere göre farklılıklar göstermesinden kaynaklanmaktadır.
Yılmaz ve Tuncce	2017	Anket	T-testi, ANOVA analizleri	Bilgi bulunamamıştır.	Katılımcıların finansal okuryazarlık yüzdeleri %48 seviyede düşük değerde bulunmuştur.
Çinko vd.	2017	Anket	T-testi ve ANOVA analizleri	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin finansal tutum davranış ve bilgi düzeylerinde cinsiyet, sınıf, fakülte, gelir gibi durumlarda farklılıklar bulunmuştur.
Kocabıyık ve Teker	2018	Anket	Frekans ve yüzde dağılımları, Mann-Whitney U testi	2017 yılı süresince	Erkeklerin kadınlara göre daha başarılı olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca iktisadi ve idari programlarında okuyan öğrencilerin diğer programlarda okuyan öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.
Aydın ve Selçuk	2018	Anket	Yapısal eşitlik modellemesi , faktör analizi, AMOS 22.0	Bilgi bulunamamıştır.	Daha yüksek finansal bilgi seviyelerine sahip öğrencilerin daha olumlu finansal tutumlar sergilediğini ve daha arzu edilen finansal davranışları gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, finansal tutum ile finansal davranış arasında pozitif bir ilişki olduğu gösterilmiştir.

Tablo 5 (Devam). Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı Hakkındaki Çalışmalar

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Karyağdı	2018	Anket	Frekans analizleri, ANOVA testi, ki-kare testi ve regresyon analizi	2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi	Çoğunlukla anlamlı sonuçlar çıktığı tespit edilmiştir.
Erfidan ve Erdem	2018	Anket , Mülakat	Microsoft Excel 2013 programı	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin gider yönetiminde eksik oldukları kredi kartı kullanımında ve güncel finansal bilgi düzeyleri bakımından başlangıç seviyesinde oldukları anlaşılmıştır.
Yücel ve Çiftçi	2018	Anket	Betimsel istatistik testleri, One Way ANOVA ve t-testi	2016-2017 öğretim yılı	Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre finansal okuryazarlık farklılığı elde edilememiştir. Hacettepe Üniversitesi’nde eğitim gören öğrencilerin farklı sınıflarda finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı farklılık bulunurken, Şeyh Edebali Üniversitesi öğrencilerinde ise tam tersi bir sonuçla karşılaşılmıştır.
Kutlu	2018	Anket	T- Testi, ANOVA, Mann, Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri	2016	Balıkesir Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunmuştur.
Erdoğan ve Erdoğan	2018	Anket	STATA veri analizi ile istatistik yazılım analizi, Probit Regresyon analizi ile Eğilim Skoru Eşleştirme yöntemi	Ekim 2017	Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunurken, yaş cinsiyet faktörlerine bakıldığında ise anlamlı farklılıklar elde edilememiştir.
Ergün ve Serel	2019	Anket	T-testi, ANOVA, Mann, Whitney U ve Kruskal-Wallis H. testleri	2016-2017	Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunmuştur. Demografik özellikler ile akademik başarı ve eğitim alanlarının da finansal okuryazarlıkta etkili olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 5 (Devam). Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı Hakkındaki Çalışmalar

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Kaya	2019	Anket	Frekans Analizleri, T-Testi, Mann-Whitney U Testi ve ANOVA	2016-2017	Öğrenciler kendilerini finansal okuryazarlık *düzeyleri bakımından orta seviyede bulmuşlar, ders alma durumlarına göre ise orta seviyenin altında bir finansal okuryazarlık düzeyi tespit edilmiştir. Cinsiyet arasındaki farklılıklarında erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla daha finansal okuryazar olduğu anlaşılmıştır.
Bağcı ve Arabacı	2019	Anket	ANOVA	Bilgi bulunamamıştır.	Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunmuş ve bu sonucun matematik bilgilerinin eksik olmasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Finansal okuryazarlıkta faktörlerin etkisi incelendiğinde katılımcıların çoğunlukla internet kaynaklarından bilgi edindikleri görülmüştür.
Karadeniz vd.	2019	Anket	Frekans analizi, ki-kare analizi	15.12.2017-22.02.2018	Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri temel seviyede yüksek olduğu, ileri düzeyde ise finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur.
Yatbaz ve Çatıkkaş	2019	Anket	Normallik Testi, Mann-Whitney Testi	Bilgi bulunamamıştır.	Bankacılık ve finans bölümünde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri yeterli görülürken muhasebe okuryazarlık için yetersiz görülmüştür.
Gümüş ve Pailer	2019	Anket	ChiSquare, bağımsız örneklem t-testi, korelasyon analizi	Bilgi bulunamamıştır.	Finans dersi alan öğrencilerin finansal bilgi yetkinliğine önemli etkisinin olduğu anlaşılmıştır.
Engin, Eren ve Balkar	2020	Anket	T-testi ve ANOVA	2019-2020 Eğitim Öğretim Yılı	İİBF’de eğitim gören öğrenciler ile Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi’nde okuyan öğrencilerin diğer fakültelere nazaran daha finansal okuryazar oldukları anlaşılmıştır. Cinsiyet ile kredi kartı kullanımı arasında anlamlı bir fark bulunamazken, yaş ile internet bankacılığı arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Tablo 5 (Devam). Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı Hakkındaki Çalışmalar

Yazar	Yayın Yılı	Veri	Yöntem	Dönem Aralığı	Sonuç
Salman ve Esmeray	2020	Anket	Betimsel tarama modeli, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA)	2019 yılı bahar dönemi	Sınıf düzeyleri ve finans dersi alma durumlarına göre finansal okuryazarlık arasındaki bağlantı pozitif yönde bulunmuştur.
Dursun	2021	Anket	Çok yönlü varyans analizi, bağımsız örneklem testi	Mayıs-Haziran/2020	Finans dersi alan katılımcıların almayan katılımcılara göre daha finansal okuryazar oldukları anlaşılmıştır. Bölüm, fakülte sınıf seviyeleri finansal okuryazarlık bilgilerini ölçme hususunda anlamlı farklılıklar ortaya çıkarmıştır.
Tüfekçi	2021	Anket	Bağımsız Örneklem T-testi ve Tek Yönlü Varyans (ANOVA), Levene testi	Ekim 2021	Öğrencilerin orta düzeyde finansal okuryazar oldukları görülmüştür. Ayrıca cinsiyet ve finansal okuryazarlık arasında farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.
Uyar ve Atalay	2021	Anket	Lojistik analizi ve ki-kare testi	2019-2020 Eğitim Öğretim Yılı	Fakültede eğitim gören öğrencilerin aldıkları dersler ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark elde edilememiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri ise genel olarak düşük bulunmuştur.
Ay ve Ebdülrza de	2021	Anket	İstatistiksel analizler, Kruskal Wallis testi, Mann Whitney U testi	2017-2018 Öğretim Yılı	İİBF öğrencilerinin demografik özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde harcama, tutum ve davranışların cinsiyet ile ilişkisi anlamlı olarak bulunmuştur. Gelir düzeylerine de değinilerek yüksek gelirli ile az gelirli aileler arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.
Güneş	2022	Anket	T- testi, ANOVA	2017-2020 Güz Dönemleri	1. Sınıftan 4. Sınıfa kadar ki geçen sürede öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgilerinin her dönem artarak devam ettiği tespit edilmiştir.
Albayrak	2023	Anket	Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizleri, t-testi, ANOVA	2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı	Finansal okuryazarlık ortalaması hesaplanarak yüzde 69 olarak bulunmuştur. Cinsiyet bakımından değerlendirildiğinde ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha finansal okuryazar oldukları görülmüştür.

Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığına odaklanan tablo 5’teki ilk çalışmalardan biri olarak Bayram (2010), Anadolu Üniversitesi İİBF ve Porsuk Meslek Yüksekokulu (PMYO) öğrencilerinin temel finansal okuryazarlık ve para yönetimi ile ilgili davranışlarını incelemiştir. Toplamda 600 öğrenciye uygulanan anket sonucunda öğrencilerin kendilerini finansal olarak yetkin gördükleri ancak finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun öğrenciler tarafından fark edilmediği ve kendilerini finansal olarak yetkin olduklarını zannettikleri anlaşılmıştır. Temizel ve Bayram (2011) tarafından yürütülen bir çalışmada, Anadolu Üniversitesi İİBF’de eğitim gören 433 öğrenci üzerinde, temel düzeyde finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Öğrenciler, finansal durumlarını yönetme konusunda kendilerini daha başarılı olarak değerlendirmektedirler. Bu durum, finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması için eğitim müfredatlarında ilgili program içeriklerine yer verilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Yapılan analizler öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılmasına destek olmak amacıyla, basılı materyallerin yanı sıra internet gibi ulaşılması kolay kaynaklardan da eğitim öğretime katkı sağlanabileceği önerilmiştir.

Karyağdı (2018) tarafından yapılan araştırmada, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu’nda eğitim gören gençlerin finansal okuryazarlık bilgileri incelenmiştir. 202 öğrenciden elde edilen anket verileri öğrencilerin sosyal iletişim araçlarını kullanma konusunda aktif olmalarının, finansal bilgilere rahatça ulaşmalarını sağladığı ve bunun da finansal gelişim ve değişimlerine yardımcı olduğu anlaşılmıştır. Çam ve Barut (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, Gümüşhane Üniversitesi ön lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerine odaklanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde ön lisans öğrencilerinin temel finansal bilgi düzeyleri düşük bulunmuştur. Bir diğer çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri, tutum ve davranışlarını tespit amacıyla Tüfekçi (2021) tarafından Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nde öğrenim gören Fındıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Finans ve Bankacılık Bölümü ile İlahiyat Fakültesi’nden 425 öğrenciye anket uygulanmıştır. Yapılan analizler neticesinde, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet bazında yapılan incelemelerde, erkek öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının kadın öğrencilere kıyasla daha yüksek bir seviyede olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrıca, öğrencilerin bölüm, yaş, sınıf, aile gelir düzeyleri ve kredi kartı kullanma durumları ile finansal okuryazarlıkları arasında anlamlı

farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Finansal tutum puan ortalamalarının orta düzeyde, finansal davranış puan ortalamalarının ise iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mevlâna Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nden 1.127 öğrenciye uygulanan anket çalışmasında Sarıgül (2014) finansal okuryazarlık düzeyi ile demografik özellikler arasında anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır. Cinsiyet bakımından kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha düşük seviyede finansal okuryazar oldukları anlaşılmıştır. Benzer bir çalışmada, 12 farklı fakültede okuyan öğrencileri ele alan Kılıç vd. (2015) tarafından Gaziantep Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerine odaklanılmıştır. Örneklemi 480 öğrencinin oluşturduğu anket çalışmasında fakülteler arası finansal okuryazarlık oranları düzeylerinin farklılık gösterdiği; en yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip fakülte İİBF olurken en düşük düzeyinin ise Mimarlık Fakültesi'nde görüldüğü belirtilmiştir.

Farklı üniversitelerde eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ele alan Yücel ve Çiftçi (2018), 2016-2017 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nde öğrenim gören 300 İİBF öğrencisine tarama modeliyle gerçekleştirilen bu çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini ölçmek ve bu özelliklerin demografik değişkenlerle ilişkisini incelemektir. Anket sonuçlarına göre, öğrencilerin %45'inin finansal okuryazarlık konusunda orta düzeyde bilgiye sahip olduğu, %38,6'sının ise finansal konularda başarılı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, genel sonuçlara bakıldığında, finansal okuryazarlığın devam edilen sınıf düzeyine göre değişiklik gösterip göstermediği konusunda belirgin bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Ancak üniversite düzeyinde yapılan ayrıntılı incelemede, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nde herhangi bir farklılık belirlenmemiştir. Bununla birlikte, Hacettepe Üniversitesi'nde farklı sınıflarda olan öğrenciler arasında finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bulgular, üniversite öğrencilerinin genel finansal okuryazarlık düzeyinin orta seviyede olduğunu ve bir kısmının başarılı olduğunu göstermektedir. Güneş (2022) tarafından gerçekleştirilen Çalışma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İİBF'de eğitim gören Bankacılık ve Finans bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgilerindeki değişiklikleri 1. sınıftan 4. sınıfa kadar araştırmayı amaçlamıştır. Çalışmanın odak noktası, Bankacılık ve Finans bölümü öğrencilerinin 1. sınıftan 4. sınıfa kadar olan finansal okuryazarlık bilgileridir. Araştırma, 2017-2020 tarihleri arasındaki her güz döneminde gerçekleştirilmiş ve katılımcılar anketler aracılığıyla bilgi sağlamıştır.

Çalışma sonuçlarına göre, öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgileri her dönem artmıştır. Bu, öğrencilerin eğitim süreci boyunca finansal konulardaki bilgi düzeylerinde genel bir iyileşme olduğunu göstermektedir. Aydın ve Selçuk (2018) Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık bilgileri, para tutumları ve zaman tercihleri arasındaki ilişkiyi incelemek üzere 14 kampüsten 1443 öğrenciye anket uygulamıştır. Sonuçlar, daha yüksek finansal bilgi seviyelerine sahip öğrencilerin daha olumlu finansal tutumlar sergilediğini ve daha arzu edilen finansal davranışları gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, finansal tutum ile finansal davranış arasında pozitif bir ilişki olduğu gösterilmiştir. Para etiği yapısının duygusal boyutu ile finansal davranış arasında anlamlı ve negatif bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte, para etiği davranışsal boyutu ile finansal davranış arasındaki ilişki pozitifdir. Ayrıca, şimdiki yönlendirmenin daha olumsuz finansal tutumlara yol açtığı da gösterilmiştir.

Başka bir çalışmada Çinko vd. (2017), Marmara Üniversitesi’nde farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık açısından bilgi, tutum ve davranış durumunu incelemiştir. Değerlendiremeye alınan 1049 anket, bankacılık yüksekokulunun diğer akademik birimlere göre daha düşük seviye finansal okuryazarlık profili sergilediğini göstermiştir. Ayrıca hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin finansal tutum açısından diğerlerine oranla en yüksek puan elde ettikleri anlaşılmıştır. Diğer bir çalışmada Kutlu (2018) tarafından Balıkesir Üniversitesi’nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemeye çalışılmıştır. Çalışmada 2050 öğrenciye anket yapılmış olup elde edilen veriler ışığında Balıkesir Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Erfidan ve Erdem (2018) tarafından, Balıkesir Üniversitesi’nde öğrenim gören lisans öğrencilerine anket uygulaması yapılarak, öğrencilerin finansal bilgileri ölçülmek istenmiştir. 150 katılımcıya anket düzenlenmiş, ankete katılan öğrencilerden 60’ına finansal okuryazarlık bilgileri düşük çıkması nedeniyle gönüllülük esasına dayanılarak Finansal Okuryazarlık Eğitimi verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilere nitel analiz yöntemiyle grup görüşmesi şeklinde mülakat yapılmıştır. Çalışma sonucu öğrencilerin gider yönetiminde yetersiz oldukları, kredi kartı kullanımında ve güncel finansal bilgi düzeyleri bakımından başlangıç seviyesinde oldukları anlaşılmıştır. Karadeniz vd. (2019) tarafından ise, Kafkas Üniversitesi Sarıkamış Kampüsü’nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve yatırım kararları verilirken hangi finansal bilgiyi kullanacakları üzerine bir çalışma kapsamında 392 öğrenciye 2017-2018 eğitim – öğretim yılında anket

uygulanmıştır. Anket sonucunda, Erfidan ve Erdem'den farklı olarak öğrencilerin temel finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu görülürken, ileri seviye finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Başka bir çalışmada Kocabıyık ve Teker (2018) Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin incelenmesine odaklanılmıştır. Araştırma kapsamında, 708 öğrencinin katılım gösterdiği anket finansal okuryazarlık açısından erkeklerin kadınlara göre daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca iktisadi ve idari programlarında okuyan öğrencilerin diğer programlarda okuyan öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha başarılı olduğu görülmüştür.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesinde fakülteler arası farklılıkları inceleyen Engin vd. (2020) tarafından 533 öğrenciye yapılan anket sonucunda ise İİBF'de eğitim gören öğrenciler ile Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin diğer fakültelere nazaran daha finansal okuryazar oldukları anlaşılmıştır. Ergün vd., (2014) tarafından yürütülen çalışma, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, toplamda 275 öğrenciden oluşan bir örneklem seçilmiş ve Kasım 2013 tarihinde bu öğrencilere bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, incelenen öğrenci grubunun genelinde finansal okuryazarlık düzeylerinin temelde düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin temel enflasyon bilgilerinin, ekonomik durumlarına, cinsiyetlerine ve hanelerin ortalama aylık gelirlerine göre farklılaştığı gözlemlenmiştir. Bu çalışmaya benzer başka bir çalışma Ay ve Ebdürzazade (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarını belirlemektir. Bu kapsamda, veri toplama aracı olarak anket yöntemi seçilmiş ve Selçuk Üniversitesi İİBF'de eğitim gören 524 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilerin demografik özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki potansiyel farklılıkları belirlemek için elde edilen veriler istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur. Yapılan araştırmada, finansal okuryazarlığın harcama, tutum ve algı alt boyutlarında cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Aynı zamanda, ailesi kasabada yaşayan öğrencilerin finansal konularda daha tutumsal davrandıkları gözlemlenmiştir. Gelir düzeyi açısından ise finansal okuryazarlığın tutum boyutunda yüksek gelire sahip öğrenciler ile diğerleri arasında anlamlı bir farklılık

bulunmuştur. Bu bulgular, finansal okuryazarlık eğitimine yönelik özel stratejilerin ve programların geliştirilmesi açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Yılmaz ve Tuncel'in (2017) yaptığı çalışmada, Dicle Üniversitesi İİBF'de öğrenim gören 288 öğrenciye finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeye yönelik anket yapılmıştır. Çalışma sonucunda katılımcıların finansal okuryazarlık yüzdeleri düşük seviyede bulunmuştur. Bağcı ve Arabacı'nın (2019) çalışmasında da Aksaray Üniversitesi İİBF'de eğitim alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri incelenip finansal okuryazarlığın hangi faktörlerden etkilendiği araştırılmıştır. Bu amaçla 250 öğrenciye anket yapılmış ve öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunmuştur. Bu durumun öğrencilerin matematik bilgilerinin eksik olmasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlığı etkileyen başlıca faktör olarak katılımcıların çoğunlukla internet kaynaklarından bilgi edindikleri görülmüştür. Barış (2016) tarafından yürütülen araştırmada ise, Gaziosmanpaşa Üniversitesi (İİBF) öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini değerlendirme amacı gütmüş ve bu düzeylerle bütçeleme davranışı arasındaki potansiyel ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin temel düzeydeki finansal okuryazarlıkları orta seviyede olduğu görülmüştür, ancak ileri düzeydeki finansal okuryazarlık düzeyleri düşük olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, bütçeleme davranışı ile anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Şamiloğlu vd. (2016), Erciyes Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık davranışlarını analiz etmiştir. Çalışmada İşletme bölümünden 100 ve diğer bölümlerden de toplam 100 olmak üzere 200 öğrenciye anket uygulanmıştır. Analizi sonuçlarına göre; işletme öğrencilerinin, diğer bölüm öğrencilerine kıyasla genel finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha iyi bir finansal okuryazarlık seviyesine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma aile eğitim durumunun da öğrencilerin finansal okuryazarlıkları üzerinde etkili olabileceğini göstermiştir. Benzer diğer bir çalışmada Erdoğan ve Erdoğan (2018), Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini araştırmıştır. Toplamda 146 öğrencinin örnekleme oluşturduğu çalışmada. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunurken, yaş ve cinsiyet faktörlerine açısından anlamlı farklılıklar elde edilememiştir.

Finansal okuryazarlığa odaklanan güncel bir çalışma olarak Albayrak (2023), 2021-2022 öğretim yılı içinde 51 ilde 78 farklı üniversiteden toplamda 516 öğrenciye çevrimiçi anket uygulamıştır. Çalışmada katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri

orta seviyede bulunmuş erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha finansal okuryazar oldukları görülmüştür.

Uşak Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'nda 4 yıllık Finans ve Bankacılık ile Finans bölümünde 353 katılımcıya anket uygulayan Özen ve Özek'in (2016) çalışma bulgusu olarak belirttiği üzere öğrenciler gerek iş yaşamında gerekse bireysel olarak finansal bilginin öğrenilmesi konusunda hemfikir olup finansal bilgi düzeylerini üniversite eğitimi ile daha da geliştirmek istemektedirler. Görüleceği üzere literatürdeki çalışmaların bir kısmı da üniversite eğitiminde finans ile muhasebe derslerinin finansal okuryazarlık seviyesine etkisine odaklanmıştır. İİBF ve Mühendislik fakültesi öğrencileri arasında finansal okuryazarlık düzeylerini incelemeye alan Er vd. (2014), Eskişehir, Bursa ve İstanbul'da faaliyette bulunan 5 devlet üniversitesini kapsamaktadır. Eğitim gören 824 öğrencinin katılım gösterdiği çalışmada, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri %31,7'sinin yüksek, %30,1'inin orta ve %16'sının düşük olduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin eğitim alanlarına göre (sayısal: mühendislik fakültesi ve sözel: iktisadi ve idari bilimler fakültesi) finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Özen ve Kaya (2015) tarafından yapılan araştırmada, Uşak Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finans dersi alan ve almayan öğrenciler arasındaki farkı incelemek amacıyla 521 öğrenciye anket uygulanmıştır. Bu öğrencilerin 265'i finans dersi alan bölümlerde okurken, 256 öğrenci ise finans dersi almayan bölümlerde öğrenim görmektedir. Elde edilen verilere frekans analizi ve ki-kare testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin genel olarak finansal okuryazarlık düzeyi %40,68 oranında düşük bulunmuştur. Ki-kare testi sonuçlarına göre, finans dersi alan öğrencilerin finans dersi almayanlara göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bir diğer çalışmada Dursun (2021), Yeditepe Üniversitesi'nde İİBF ve Eğitim Fakültesi'nde 208 öğrenciye anket uygulamış ve çalışma sonucu finans dersi alan katılımcıların almayan katılımcılara göre daha finansal okuryazar oldukları anlaşılmıştır. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi İİBF 'de okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi üzerine hazırlanan çalışmada Uyar ve Atalay (2021), 325 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin aldıkları dersler ve cinsiyetleri, finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermemektedir. Ancak, öğrencilerin kendi finansal okuryazarlık seviyelerini değerlendirmeleri ile birlikte, okudukları sınıf düzeyi ve not ortalamaları, finansal okuryazarlık düzeyini etkilemektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri ise genel olarak düşük bulunmuştur.

Muhasebe ve Finansman dersi alma durumlarının finansal okuryazarlığa nasıl etki ettiği üzerine çalışma yapan Kaya (2019) tarafından, Cumhuriyet Üniversitesi İİBF’de 2016-2017 eğitim öğretim yılında eğitim alan 720 lisans öğrencisine tarihinde anket yöntemi uygulanıp veriler alınmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, öğrenciler genel olarak kendilerini orta düzeyde finansal okuryazar olarak değerlendirmişlerdir. Ancak, finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek için kullanılan sorulara dayalı değerlendirme sonuçları, genel olarak orta seviyenin biraz altında bir finansal okuryazarlık seviyesini göstermektedir. Erkek katılımcılar, kadın katılımcılara kıyasla daha yüksek seviyede finansal okuryazarlık ve bilgiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yaklaşık yarısı, muhasebe-financeman ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlıklarını etkilediğini belirtmiştir. Çalışmada cinsiyet, sınıf düzeyi ve bölümler arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Muhasebe ve finansman dersleri alan öğrencileri ele alan diğer bir çalışma, Salman ve Esmeray (2020) tarafından Kayseri Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu ve Uygulamalı Bilimler Fakültesi’nde ön lisans ve lisans öğrencileri üzerine yapılmıştır. 2019 yılı bahar döneminde 219 öğrenciye uygulanan anket sonucunda sınıf düzeyleri ve finans dersi alma durumlarına ile finansal okuryazarlık arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Yapılan bir başka çalışmada finans dersi alanlar ile almayan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesini araştırmak amacıyla Saraç (2014), Dumlupınar Üniversitesi’nde 797 öğrenciye anket uygulamıştır. Çalışma sonucunda, genel olarak öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu, ancak finans dersi alanlar öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin diğerlerine göre yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda yazar tarafından üniversitede okuyan öğrencilerin ve hatta ilköğretim öğrencilerinin de finans dersi alması gerektiği önerilmiştir. Demirkor ve Erduru (2017) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışma Harran Üniversitesi İİBF 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada 447 öğrenciye anket uygulanmış yapılan analizler ile öğrencilerin muhasebe ve finans derslerine ilişkin okuryazarlık düzeylerinin yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, belirli demografik değişkenlere bağlı olarak öğrenciler arasında bu derslere yönelik görüşlerde ve finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Finans derslerini alan öğrencileri konu alan çalışmalardan bir diğerini de Yatbaz ve Çatıkkaş (2019), Manisa Celal Bayar üniversitesi bankacılık ve

finans bölümünde öğrenim gören öğrenciler üzerine yapmıştır. Aynı anket, aynı zamanda kontrol grubu olarak seçilen, bu alanda daha önce ders almamış öğrencilere de uygulanmıştır. Çalışma, Bankacılık ve finans bölümünde 92, kontrol grubunda ise 95 olmak üzere toplam 187 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu şekilde, söz konusu öğrencilerdeki muhasebe ve finansman okuryazarlığının varlığı veya yokluğu daha sağlıklı bir şekilde analiz edilebilecektir. Elde edilen anket bulgularına göre, finansal okuryazarlık düzeyi bankacılık ve finans bölümü öğrencileri arasında kabul edilebilir bir seviyede iken, aynı sonuçlar muhasebe okuryazarlığı için geçerli sonuç elde edilememiştir.

Finans eğitimi almış olan öğrencilerle finans eğitimi almamış öğrenciler arasındaki finansal okuryazarlık seviyeleri arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla çalışma yapan Gümüş ve Pailer (2019), Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İİBF İşletme bölümünde okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencileri arasında yapılan bir anket çalışmasıyla 268 öğrenci üzerinde veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Anket, demografik soruların yanı sıra finansal bilgi, algı ve davranış olmak üzere üç ana gruptan oluşmaktadır. Yapılan analizler, finans dersi almış ve almamış öğrenciler arasında önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. Cinsiyet ve çalışma durumu üzerinden gerçekleştirilen analizlerde ise istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Finans dersi alma durumuna göre yapılan analizlerde en belirgin farklılıklar faiz, risk-getiri ilişkisi, finansal araçlar ve finansal piyasalar konularında ortaya çıkmıştır.

Balıkesir Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerine odaklanan bir çalışmada Ergün ve Serel (2019), 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında 2050 öğrenci üzerine anket uygulamıştır. Çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşük bulunmuş olup akademik başarı ve eğitim alanlarının finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olduğu dile getirilmiştir. Bu bağlamda finansal okuryazarlık bilgilerinin gelişmesi amacıyla üniversite öğrencilerine finans ve ekonomi derslerinin seçmeli ders olarak verilmesi, ayrıca emeklilik, tasarruf, harcama ve yatırım gibi konularda öğrencilerin bilgi edinmeleri tavsiye edilmiştir.

Görüldüğü üzere literatürde yer alan çalışmaların büyük kısmı üniversitede muhasebe ile finans alanında ders almanın öğrencilerin finansal okuryazarlığını olumlu etkilediğini ortaya koymaktadır. Ancak ilgili dersleri almanın finansal okuryazarlığa etkisinin olmadığı bulgusunu içeren çalışmaların da varlığı literatürde görülmektedir. Bu çalışma finansal okuryazarlık açısından muhasebe ve finans derslerini alan öğrencilerin

diğerlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF’de eğitim gören öğrenciler üzerine yapılan çalışma ile ortaya koymayı hedeflemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖĞRENCİLERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ FARKILIKLARI: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Finansal okuryazarlık konusundaki çalışmalar, genellikle belirli hedef gruplara odaklanarak çeşitli alanlarda gerçekleştirilmektedir. Bu hedef gruplar arasında lise ve üniversite öğrencileri, yatırımcılar, kadınlar, yetişkinler, öğretmenler, akademisyenler, işçiler ve farklı yaş grupları bulunmaktadır. Yapılan çalışmaların temel amacı; finansal okuryazarlık düzeyini değerlendirmek, finansal eğitim ihtiyaçlarını belirlemek ve finansal okuryazarlık programlarının etkililiğini değerlendirmektir. Özellikle belirli bir hedef kitlesine odaklanarak, finansal okuryazarlık konusundaki eksiklikleri anlamak ve düzeltici eğitim programları geliştirmek amaçlanmaktadır.

Bu bölümde, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe dersi alma durumlarının finansal sorular ile ilişkisi incelenmiştir. Gerçekleştirilen anket uygulamasına dayalı olarak elde edilen bulgular yorumlanmış ve diğer benzer çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Ardından, bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak çıkarılan sonuçlar ve öneriler sunulmuştur.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI, ÖNEMİ

Bu çalışmanın temel amacı, özellikle üniversite öğrencilerini hedef alarak, finansal okuryazarlık düzeylerini incelemektir. Bu bağlamda, Finansal Yönetim/Muhasebe derslerini alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasındaki farklar analiz edilmiştir. Analiz, öğrencilerin finansal bilgi seviyelerini değerlendirmek ve finansal okuryazarlık eğitiminin etkilerini anlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Özellikle, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF öğrencilerinin çoğunluğunun müfredatlarında yer alan finans ve/veya muhasebe derslerini almanın, finansal okuryazarlık düzeylerini nasıl etkilediğini anlamak önemlidir.

Elde edilen bulguların, literatüre yeni bir bakış açısı kazandırması ve finansal eğitim politikalarına yönelik öneriler geliştirmeye yardımcı olması beklenmektedir. Bu çalışma, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmak için daha etkili stratejilerin belirlenmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, finansal eğitim alanında yapılan araştırmalara yeni bir boyut ekleyerek, bu alandaki literatüre değerli bir katkı sunabilir.

2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Araştırmanın literatür kısmı, özellikle öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini inceleyen çalışmalara odaklanarak kuramsal bir çerçeve oluşturmuştur. Bu kapsamda, literatürde finansal okuryazarlık kavramı, önemi, dünya ve Türkiye'deki finansal okuryazarlık faaliyetleri ele alınmış ve daha sonra yapılan çalışmalar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu bağlamda yapılan literatür taraması, mevcut kaynaklarla sınırlıdır.

2021-2022 öğretim yılında ülkemizdeki üniversite öğrencisi sayısı, önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyde toplam 8.296.959 öğrenci olarak raporlanmıştır (Yükseköğretim Kurulu, 2022'den akt. Albayrak, (2023: 73). Erişim kolaylığı nedeniyle bu çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF 2021-2022 öğretim yılı bahar döneminde kayıtlı bulunan 2.522 öğrenci ile sınırlı olmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu bölümde belirtilen amacı gerçekleştirmek için gerekli veriler, anket formu kullanılarak toplanmıştır. Örneklemen seçimi, öncelikle Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF öğrencileri arasından rastgele seçilen katılımcılar üzerinden yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak ise, finansal okuryazarlık düzeyini değerlendirmek üzere özel olarak hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Bu anket formu, finansal konulara ilişkin temel ve ileri düzeyde sorular içermekte olup katılımcılara bu konular hakkındaki bilgi düzeylerini değerlendirmek için kullanılmıştır. Veri toplama süreci, anket formunun öğrencilere dağıtılması ve katılımcıların belirlenen süre içinde formu doldurmalarıyla gerçekleştirilmiştir. Ardından, toplanan verilerin analizi için uygun istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Bu yöntemler arasında frekans analizi, ki-kare istatistiği gibi teknikler bulunmaktadır. Bu şekilde, araştırmanın amacını gerçekleştirmek için gerekli olan verilerin toplanması ve analizine geçilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEM SEÇİMİ

Çalışmanın evrenini Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF 2021-2022 öğretim yılı bahar döneminde fakültede kayıtlı 2.522 öğrenciyken çalışmanın örneklemini ise 845 öğrenci oluşturmaktadır. Böylece, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF'de İşletme, Uluslararası Ticaret ve Finansman, İktisat, İngilizce İşletme, Kamu Yönetimi ve Maliye bölümlerinde okuyan öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir.

3.2. VERİ TOPLAMA ARACININ HAZIRLANMASI

Araştırma kapsamında, finansal okuryazarlık kavramının ortaya çıkmasında ve geliştirilmesinde yardımcı olan çalışmalar hakkında detaylı literatür taraması yapılmış, bu çalışmalardan elde edilen sonuçlarla anket oluşturulmuştur. Sorular, finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek amacıyla tasarlanmıştır. Ankette kullanılan soruların büyük bir kısmı, Lusardi ve Mitchel (2005), Rooij vd. (2011) tarafından geliştirilen ve Erdoğan ve Erdoğan, (2018: 139-140) tarafından uyarlanan bir ankete dayanmaktadır. Anket, finansal okuryazarlık konularını içermekte olup enflasyon, risk çeşitlendirmesi, bileşik faiz gibi kavramları kapsamaktadır. Anketin soruları, Rooij vd. (2011) tarafından belirlenen iki modülden esinlenerek oluşturulmuştur. İlk modül, temel düzey finansal okuryazarlığı ölçen sorulardan oluşurken (faiz oranlarının işleyişi, iskonto ve nominal değer gibi), ikinci modül ileri düzeyde finansal okuryazarlık sorularını içermektedir (hisse senedi, tahvil fiyatlarının piyasadaki işlevleri, tahvil fiyatları ile faiz oranları arasındaki etkileşim gibi). Ayrıca, katılımcılara Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne başlamadan önce finansal eğitim almış olup olmadıklarını belirlemek amacıyla Liu vd. (2021) tarafından geliştirilen bir soru önerisi kullanılmıştır. Kripto para bilgisi ölçümü için kullanılan soru Panos vd. (2021) tarafından kullanılmıştır. Finansal yönetim ve yetkinliği ölçmeye yönelik soru Demirci (2021) tarafından geliştirilmiştir, servet düzeyini ölçen soru ise Şan (2014) tarafından kullanılmıştır. Yatırım alternatifleri tercihi sorusu, yine Liu vd. (2021) tarafından alınmıştır. Anketteki finans konularıyla ilgili sorular, Lusardi & Mitchel (2005) tarafından geliştirilen enflasyon, risk çeşitlendirmesi, bileşik faiz gibi kavramları içermektedir. Rooij vd. (2011) tarafından geliştirilen modüldeki sorular ise temel düzey ve ileri düzey finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeye yöneliktir. Anketin bazı soruları, Erbaş (2020), Zhao & Zhang (2021), Ateş (2014) ve Demirci (2021) gibi kaynaklardan alınmıştır. Bu çeşitlilik, ankette geniş bir finansal okuryazarlık yelpazesi ölçülmeye çalışılarak, elde edilecek verilerin kapsamlı ve çeşitli olmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Bu çalışma kapsamında, öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ankete toplamda 845 öğrenci katılım sağlamıştır. Ancak, 7 öğrencinin eksik veri sunması nedeniyle, değerlendirmeye alınan anket sayısı 838'dir. Toplanan veriler, analiz amacıyla SPSS'in 23. sürümü kullanılarak incelenmiştir. İlk aşamada, elde edilen veriler frekans

analizleri ve yüzdelik dilimler kullanılarak detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu süreç, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri hakkında genel bir anlayış elde etmeyi amaçlamıştır. Ardından, ki-kare istatistiği, finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi alan ve almayan öğrencilerin finans sorularına verdikleri cevapları karşılaştırmak amacıyla kullanılmıştır. Bu istatistiksel yöntem, öğrenciler arasında potansiyel finansal okuryazarlık düzeyi ilişkilerini belirlemek için uygulanmıştır. Bu aşamalar, elde edilen verilerin anlamlı sonuçlar çıkarılabilmesi ve finansal okuryazarlık düzeyleri ile potansiyel etkileyen faktörlerin anlaşılabilmesi açısından kritik öneme sahiptir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu kısımda, çalışmanın verileri öncelikle frekans ve yüzde dağılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Ardından, örneklemin farklı gruplarındaki sıklık ve yüzde dağılımı incelenerek, finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal eğitim alma durumlarına dair genel bir anlayış sağlanmıştır. Bu yöntemle, finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal eğitim alma durumu arasındaki ilişki istatistiksel olarak değerlendirilmiş ve sonuçlar elde edilmiştir.

4.1. FREKANS DAĞILIMI

Yapılan analizler, araştırmanın temel hedefine ulaşmak ve elde edilen bulguları etkili bir şekilde yorumlamak amacıyla kullanılmıştır. Aşağıdaki tablo 6’da öğrencilerin demografik özellikleri, frekans analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kadın	456	54,4
Erkek	380	45,3
Toplam	836	99,8
Belirtmeyen	2	,2
TOPLAM	838	100,0
Yaş	Frekans (N)	Yüzde (%)
18,00	5	,6
19,00	41	4,9
20,00	118	14,1
21,00	206	24,6
22,00	224	26,7

Tablo 6 (Devam). Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
23,00	146	17,4
24,00 ve üzeri	87	10,4
Toplam	827	98,7
Belirtmeyen	11	1,3
TOPLAM	838	100,0
Doğum Yeri (Bölge)	Frekans (N)	Yüzde (%)
Akdeniz Bölgesi	80	9,5
Doğu Anadolu Bölgesi	23	2,6
Ege Bölgesi	337	40,2
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	21	2,5
İç Anadolu Bölgesi	164	20,0
Karadeniz Bölgesi	26	2,9
Marmara Bölgesi	117	13,9
Yurt Dışı	35	4,2
Toplam	803	95,8
Belirtmeyenler	35	4,2
TOPLAM	838	100,0

Tablo 6'ya göre, ankete 456 öğrenci kadın, 380 öğrenci erkek öğrenci katılım sağlamıştır. Kadın öğrenciler %54,4 oranla erkek öğrencilerden (%45,3) daha fazladır. Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğunun 20-23 yaş (%82,8) aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların doğum yerlerinin çoğunlukla Ege Bölgesi'nde (çoğunlukla Afyon İli) olduğu ve Türkiye dışından da 35 yabancı uyruklu katılımcının bulunduğu görülmektedir. Öğrencilerin sınıf, bölüm, fakültede ders alma ve fakülte dışında kurs alma durumları aşağıdaki tablo7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Eğitim Bilgileri

Sınıf	Frekans (N)	Yüzde (%)
1. Sınıf	104	12,4
2. Sınıf	265	31,6
3. Sınıf	255	30,5
4. Sınıf	211	25,2
Toplam	835	99,6
Belirtmeyenler	3	,4
TOPLAM	838	100,0

Tablo 7 (Devam). Öğrencilerin Eğitim Bilgileri

Sınıf	Frekans (N)	Yüzde (%)
Bölüm	Frekans (N)	Yüzde (%)
Maliye	209	24,9
İşletme	95	11,3
Uluslararası Ticaret ve Finansman	135	16,1
İngilizce İşletme	107	12,8
Kamu Yönetimi	152	18,1
İktisat	89	10,6
Maliye İkinci Öğretim	13	1,6
Maliye belirsiz	6	,7
Kamu Yönetimi İkinci Öğretim	24	2,9
Kamu Yönetimi belirsiz	6	,7
Toplam	836	99,8
Belirtmeyenler	2	,2
TOPLAM	838	100,0

Tablo 7'ye bakıldığında, öğrencilerin %31,6'sı 2. sınıfta, %30,5'i 3. sınıfta, %25,2'si 4. sınıfta ve %12,4'ü ise 1. sınıfta öğrenim görmektedir. Ankete katılan 836 öğrenciden 209'u Maliye bölümünde okumaktadır, bu da öğrenci sayısının %24,9'unu temsil etmektedir. Kamu Yönetimi bölümünden 152 öğrenci bulunmakta ve bu bölümü tercih edenlerin oranı %18,1'dir. Uluslararası Ticaret ve Finansman bölümünden 135 öğrenci (%16,1) ve İşletme bölümünden 95 öğrenci (%11,3) ankete iştirak etmiştir. İktisat bölümünde öğrenim gören 89 öğrenci, toplam öğrenci sayısının %10,6'sını oluşturmaktadır. Fakültede finansal ders alma ve fakülte dışında kurs alma durumları tablo 8'de yer verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Fakültede Finansal Ders Alma ve Fakülte Dışında Kurs Alma Durumlarının Frekans Analizleri

Fakültede finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi/derslerini aldınız mı?	Frekans (N)	Yüzde (%)
Evet, aldım ve geçtim	461	55
Hala alıyorum	235	28
Hiçbirisini almadım	141	16,8
Toplam	837	99,9
Belirtmeyenler	1	,1
TOPLAM	838	100,0

Tablo 8 (Devam). Öğrencilerin Fakültede Finansal Ders Alma ve Fakülte Dışında Kurs Alma Durumlarının Frekans Analizleri

Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde eğitime başlamadan önce, herhangi bir yerde (okul, kurs, staj vb.) finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi ya da eğitimi aldınız mı? staj vb.) finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi ya da eğitimi aldınız mı?	Frekans (N)	Yüzde (%)
Evet	131	15,6
Hayır	673	80,3
Toplam	804	95,9
Belirtmeyenler	34	4,1
TOPLAM	838	100,0

Tablo 8'de katılımcıların %55'i finansal yönetim veya muhasebe alanından dersleri başarıyla tamamlamıştır. Öte yandan, katılımcıların %28'i hala bu dersleri almaya devam ettiğini, %16,8'inin hiç finansal yönetim veya muhasebe dersi almadığını belirtmiştir.

Tablo 9'da öğrencilerin finansal yatırım araçları kullanma durumlarının frekans analizi sunulmuştur.

Tablo 9. Öğrencilerin Finansal Yatırım Araçları Kullanma Durumları

Şu ana kadar Borsa'dan hisse senedi aldınız mı?	Frekans (N)	Yüzde (%)
Evet, satın aldım	136	16,2
Satın almadım, ama satın almayı düşünüyorum	259	30,9
Satın almadım, satın almayı da düşünmüyorum	441	52,6
Toplam	836	99,8
Belirtmeyenler	2	,2
TOPLAM	838	100,0
Şu ana kadar herhangi bir Kripto para satın aldınız mı?	Frekans (N)	Yüzde (%)
Evet, satın aldım	245	29,2
Satın almadım, ama satın almayı düşünüyorum	123	14,7
Satın almadım, satın almayı da düşünmüyorum	467	55,7
Toplam	385	99,6
Belirtmeyenler	3	,4
TOPLAM	838	100,0

Tablo 9 (Devam). Öğrencilerin Finansal Yatırım Araçları Kullanma Durumları

Yatırım yapmak için yeterli paranız olduğunu varsayın. Bu durumda hangi alternatifi seçerdiniz?	Frekans (N)	Yüzde (%)
Çok yüksek riskli-çok yüksek getirili yatırım seçeneği	86	10,3
Ortalamanın üstünde riski-ortalamanın üstünde getirisi olan yatırım seçeneği	241	28,8
Ortalama riskli-ortalama getirili yatırım seçeneği	358	42,7
Ortalamanın altında riski-ortalamanın altında getirisi olan yatırım seçeneği	42	5,0
Hiçbir şekilde risk almak istemem	59	7,0
Bilemiyorum	47	5,6
Toplam	833	99,4
Belirtmeyen	5	,6
TOPLAM	838	100,0

Tablo 9’da “Şu ana kadar Borsa’dan hisse senedi aldınız mı?” sorusuna 836 öğrenciden gelen cevaplar incelendiğinde, katılımcıların yarısından fazlası (%52,6) hisse senedi alımını düşünmemekte ve satın almamaktadır. Diğer bir önemli grup ise %30,9 oranındaki 259 katılımcı, hisse senedi alımını düşündüklerini belirtmiştir, ancak henüz gerçekleştirmemişlerdir. Toplam örnekleme %16,2’lik bir oranla hisse senedi satın almıştır.

Ankete katılan öğrencilere yöneltilen "Şu ana kadar herhangi bir Kripto para satın aldınız mı?" sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, katılımcıların %55,7’si kripto para satın almadığını ve gelecekte de satın almayı düşünmediğini belirtmiştir. Ancak %29,2’lik bir oranla 245 kişi kripto para satın almıştır. Ayrıca, katılımcıların %14,7’si, gelecekte kripto para satın almayı düşündüklerini ifade etmiştir. Anket sonuçlarına göre, öğrencilere yöneltilen "Yatırım yapmak için yeterli paranız olduğunu varsayın. Bu durumda hangi alternatifi seçerdiniz?" sorusuna verilen yanıtlar dikkate alındığında, öğrencilerin çoğunluğunun (%42,7) "ortalama riskli ortalama getirili yatırım" seçeneğini tercih ettiği görülmüştür. İkinci tercih olarak, %28,8 oran ile "ortalamanın üstünde riski-ortalamanın üstünde getirisi olan yatırım" seçeneği gelmektedir. "Ortalamanın altında riski-ortalamanın altında getirisi olan yatırım" seçeneğini tercih eden öğrenci sayısı daha düşüktür (%5). Tablo 10’da öğrencilerin finansal yetkinlikleri frekans analizi ile takdim edilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Finansal Yetkinlikleri

Ekonomi ve finansal konular ile ilgili haberler ilginizi çeker mi? (1-7 puanlık bir ölçekte 1 çok düşük ve 7 çok yüksek anlamına gelir)	Frekans (N)	Yüzde (%)
Düşük	94	11,2
Orta	493	58,8
Yüksek	250	29,8
Toplam	837	99,9
Belirtmeyen	1	,1
TOPLAM	838	100,0
Finansal yönetime ilişkin bilgi ve yetkinliğinizi nasıl değerlendirirsiniz? (1-7 puanlık bir ölçekte 1 çok düşük ve 7 çok yüksek anlamına gelir)	Frekans (N)	Yüzde (%)
Düşük	178	21,2
Orta	594	70,9
Yüksek	66	7,9
TOPLAM	838	100,0

Tablo 10’da ankette öğrencilerin finansal konular ve ekonomiye olan ilgilerini değerlendirmek amacıyla bir ölçüm yapılmıştır. Yapılan ölçümde, katılımcıların kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar numaralandırılarak "düşük," "orta," ve "yüksek" kategorilerine ayrılmıştır. Verilerin değerlendirilmesine göre, öğrencilerin finansal konulara ve ekonomiye olan ilgileri genel olarak orta düzeyde bulunmaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu bu konulara ilgilerinin orta seviyede (%58,8) olduğunu ifade etmiştir. Finansal yönetim bilgi ve yetkinliklerinin ölçümüne yönelik değerlendirme sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin çoğunluğu kendilerini orta düzeyde (%70) finansal bilgi ve yetkinliğe sahip olarak değerlendirmektedir. Kendilerinin yüksek düzeyde (%7,9) finansal bilgi ve yetkinliğe sahip olduğunu düşünen öğrenci sayısı ise sınırlıdır. Tablo 11’de öğrencilerin servet düzeyi frekans analiziyle sunulmuştur.

Tablo 11. Öğrencilerin Servet Düzeyi

Katılımcıların servet düzeyi dağılımları	Frekans (N)	Yüzde (%)
Ortalamanın altında	343	40,9
Ortalama düzeyde	417	49,8
Ortalamanın üzerinde	59	7,0
Toplam	819	97,7
Belirtmeyen	19	2,3
TOPLAM	838	100,0

Tablo 11’de ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmı (%90,7) ortalama düzey ve altında servete sahip olduklarını düşünmektedirler.

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeye yönelik hazırlanan anket soruları tablo 12’de takdim edilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin Finans Bilgisini Ölçen Sorulara Frekans Analizi

1. Arkadaşınıza bugün 10.000 TL ve onun kardeşine 3 yıl sonra almak koşuluyla 10.000 TL miras kalırsa, söz konusu miras nedeniyle hangisi daha fazla zenginleşmiştir?	Frekans (N)	Yüzde (%)
<i>Arkadaşım</i>	454	54,2
Arkadaşımın kardeşi	186	22,2
İkisi de eşit oranda	126	15,0
Bilmiyorum	68	8,1
Toplam	834	99,5
Belirtmeyenler	4	,5
TOPLAM	838	100,0
2.Eğer bir yatırımcı B firmasının hisse senedini satın alırsa, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru olur?	Frekans (N)	Yüzde (%)
<i>B firmasının bir kısmına sahip olur</i>	568	67,8
B firmasına borç para vermiş olur	98	11,7
B firmasının borçları için yükümlü hale gelir	59	7,0
Bilmiyorum	104	12,4
Toplam	829	98,9
Belirtmeyenler	9	1,1
TOPLAM	838	100,0
3.Bankada 1.000 TL mevduatınızın olduğunu ve yıllık bileşik faiz oranının %10 olduğunu varsayalım. 2 yılın sonunda sonra sizce bankadaki para ne kadar olur?	Frekans (N)	Yüzde
<i>1.200 TL’den fazla</i>	286	34,1
Tam 1.200 TL	335	40,0
1.200 TL’den az	84	10,0
Bilmiyorum	128	15,3
Toplam	833	99,4
Belirtmeyenler	5	,6
TOPLAM	838	100,0

Tablo 12 (Devam). Öğrencilerin Finans Bilgisini Ölçen Sorulara Frekans Analizi

4.Mevduat faiz oranının yıllık bazda %10 ve enflasyon oranının %20 olduğunu varsayalım. 1 yıl sonra bankadaki paranızın alım gücü ne şekilde değişir?	Frekans (N)	Yüzde (%)
Tamamen aynı kalır	21	2,5
<i>Bugünden daha az olur</i>	489	58,4
Bugünden daha çok olur	122	14,6
Bilmiyorum	191	22,8
Toplam	823	98,2
Belirtmeyenler	15	1,8
TOPLAM	838	100,0
5.Eğer piyasa faiz oranları düşerse tahvil fiyatları nasıl değişir?	Frekans (N)	Yüzde (%)
<i>Artar</i>	305	36,4
Azalır	207	24,7
Aynı kalır	54	6,4
Bilmiyorum	261	31,1
Toplam	827	98,3
Belirtmeyenler	11	1,3
TOPLAM	838	100,0
6.Aşağıdaki yatırım araçlarından hangisi yatırımcılar açısından diğerlerine göre daha risklidir?	Frekans (N)	Yüzde (%)
<i>Hisse senedi</i>	339	40,5
Hazine bonosu	111	13,2
Tahvil	124	14,8
Bilmiyorum	241	28,8
Toplam	815	97,3
Belirtmeyenler	23	2,7
TOPLAM	838	100,0

Tablo 12 (Devam). Öğrencilerin Finans Bilgisini Ölçen Sorulara Frekans Analizi

7.Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?	Frekans (N)	Yüzde (%)
Yatırım fonuna bir kez yatırım yaptığımızda ilk yıl yatırdığımız miktarı geri çekemeyiz	26	3,1
<i>Yatırım fonları hisse senedi ve hazine bonosu gibi farklı finansal araçlara yatırım yapabilir</i>	210	25,1
Yatırım fonları geçmiş yıldaki performansına bağlı olarak garantili bir getiri oranında ödeme yapar	120	14,3
Hiçbiri	41	4,9
Bilmiyorum	426	50,8
Toplam	823	98,2
Belirtmeyenler	15	1,8
TOPLAM	838	100,0
8.10 ya da 20 yıl gibi uzun bir süreyi göz önünde buldurduğumuzda, normalde hangi finansal varlığın daha yüksek bir getiri sağlaması beklenir?	Frekans (N)	Yüzde (%)
Mevduat hesabı	212	25,3
Hazine bonosu	141	16,8
<i>Hisse senedi</i>	278	33,2
Bilmiyorum	196	23,4
Toplam	827	98,7
Belirtmeyenler	11	1,3
TOPLAM	838	100,0
9.Bir yatırımcı parasını farklı finansal araçlara yatırdığında, yapmış olduğu yatırımın riski	Frekans (N)	Yüzde (%)
Artar	277	33,1
<i>Azalır</i>	302	36
Aynı kalır	100	11,9
Bilmiyorum	136	16,2
Toplam	815	97,3
Belirtmeyenler	23	2,7
TOPLAM	838	100,0

Tablo 12 (Devam). Öğrencilerin Finans Bilgisini Ölçen Sorulara Frekans Analizi

10.Hisse senedine yatırım normalde hazine bonosuna yatırımdan daha risklidir.	Frekans (N)	Yüzde (%)
<i>Doğru</i>	363	43,3
Yanlış	165	19,7
Bilmiyorum	296	35,3
Toplam	824	98,3
Belirtmeyenler	14	1,7
TOPLAM	838	100,0
11.Bir şirkete ait hisse senedi satın almak hisse senedi yatırım fonu almaya göre daha güvenli bir getiri sağlar.	Frekans (N)	Yüzde (%)
<i>Doğru</i>	253	30,2
<i>Yanlış</i>	140	16,7
Hisse senedi fonu kavramını ilk defa duydum	133	15,9
Bilmiyorum	295	35,2
Toplam	821	98,0
Belirtmeyenler	17	2,0
TOPLAM	838	100,0
12.Bir şirket iflas başvurusunda bulunursa, aşağıdaki menkul kıymetlerden hangisinin neredeyse değersiz hale gelme riski daha fazladır?	Frekans (N)	Yüzde (%)
<i>Şirketin hisse senetleri</i>	442	52,7
Şirketin tahvilleri	175	20,9
Bilmiyorum	217	25,9
Toplam	834	99,5
Belirtmeyenler	4	,5
TOPLAM	838	100,0
13.Genel olarak, daha riskli yatırımlar, daha az riskli yatırımlara göre zaman içinde daha yüksek getiri sağlama eğilimindedir.	Frekans (N)	Yüzde (%)
<i>Doğru</i>	571	68,1
Yanlış	122	14,6
Bilmiyorum	144	17,2
Toplam	837	99,9
Belirtmeyenler	1	,1
TOPLAM	838	100,0

Tablo 12 (Devam). Öğrencilerin Finans Bilgisini Ölçen Sorulara Frekans Analizi

14.2021 yılında gelirinizin iki kat arttığını ve aynı zamanda fiyatlar genel düzeyinin (enflasyon) de iki kat arttığını varsayalım. 2021 yılında gelirinize bağlı olarak alım gücünüzde nasıl bir değişiklik olmuş olur?	Frekans (N)	Yüzde (%)
<i>Aynı kalmıştır</i>	338	40,3
Azalmıştır	268	32,0
Artmıştır	69	8,2
Bilmiyorum	138	16,5
Toplam	813	97,0
Belirtmeyenler	25	3,0
TOPLAM	838	100,0
15.Aşağıdaki ifadelerden hangisi hisse senedi piyasasının temel fonksiyonunu tanımlar?	Frekans (N)	Yüzde (%)
Hisse senedi piyasası, hisse getirisini tahmin etmede yardımcı olur	104	12,4
Hisse senedi piyasası hisse fiyatlarında bir artışa yol açar	99	11,8
<i>Hisse senedi piyasası hisse senedi almak ve satmak isteyen kişileri bir araya getirir</i>	280	33,4
Hiçbiri	30	3,8
Bilmiyorum	309	36,9
Toplam	822	98,1
Belirtmeyenler	16	1,9
TOPLAM	838	100,0
16.Normal koşullar altında, tahvil yatırımı hisse senedi yatırımından daha risklidir.	Frekans (N)	Yüzde (%)
Doğru	182	31,7
<i>Yanlış</i>	287	34,2
Bilmiyorum	354	42,2
Toplam	823	98,2
Belirtmeyenler	15	1,8
TOPLAM	838	100,0
17.Bir yatırımcı tek bir ürün almak yerine yatırımını çeşitli varlıklara dağıttığında risk ne şekilde değişir?	Frekans (N)	Yüzde (%)
Artar	203	24,2
<i>Azalır</i>	420	50,1
Aynı kalır	85	10,1
Bilmiyorum	124	14,8
Toplam	832	99,3
Belirtmeyenler	6	,7
TOPLAM	838	100,0

Tablo 12’de, katılımcılara yöneltilen 17 soru basit finansal okuryazarlık konularını kapsamanın yanı sıra hisse senedi, tahvil, hazine bonosu gibi yatırım araçları ile enflasyon gibi daha ileri düzey konuları da içermektedir. Temel kavramlar arasında basit faiz, enflasyon, paranın zaman değeri gibi finansal konular yer almaktadır. Öğrencilerin bu konulardaki bilgi düzeyleri, günlük finansal kararlarını etkileyebilecekleri alanlarda eksiklikleri veya güçlükleri belirleme konusunda önemli bir gösterge olarak kabul edilebilir (Rooij vd, 2011: 452).

İlk soru, paranın zaman değerini ölçen bir konuyu ele almaktadır. Soru, "Arkadaşınıza bugün 10.000 TL ve onun kardeşine 3 yıl sonra almak koşuluyla 10.000 TL miras kalırsa, söz konusu miras nedeniyle hangisi daha fazla zenginleşmiştir?" şeklindedir. Verilen cevaplar incelendiğinde, 834 katılımcının yarısından az fazlası (%54,2) doğru yanıtı, yani "Arkadaşım" seçeneğini işaretlemiştir. 2. soruda, yatırım araçlarının yatırımcıya sağladığı haklarla ilgili öğrencilere yöneltilen bir soru bulunmaktadır. Soru, bir yatırımcının B firmasının hisse senedini satın almasının ne anlama geldiğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu, doğru cevap olan "B firmasının bir kısmına sahip olur" seçeneğini (%67,8) işaretlemiştir. 3. soru "Bankada 1.000 TL mevduatınızın olduğunu ve yıllık bileşik faiz oranının %10 olduğunu varsayalım. 2 yılın sonunda sonra sizce bankadaki para ne kadar olur?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde, sorunun bazı öğrenciler için zorlayıcı olduğu ve finansal konulardaki bilgi eksikliğini yansıttığı görülmektedir. Ankete katılan 828 katılımcı arasından ancak %34,1’i, "1.200 TL’den fazla" doğru cevabını vermiştir.

Soru 4’te yöneltilen "Mevduat faiz oranının yıllık bazda %10 ve enflasyon oranının %20 olduğunu varsayalım. 1 yıl sonra bankadaki paranızın alım gücü ne şekilde değişir?" sorusuna 823 öğrencinin yarısından fazlası (%58,4), "Bugünden daha az olur" seçeneğini işaretleyerek doğru yanıtı vermiştir. 5.sorudaki "Eğer piyasa faiz oranları düşerse tahvil fiyatları nasıl değişir?" sorusu, öğrencilerin tahvil piyasasındaki temel kavramları anlama düzeyini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Sonuçları değerlendirdiğimizde, katılımcıların %36,4’ü, tahvil fiyatlarının faiz oranları düştüğünde "artar" şeklinde doğru bir yanıt vermiştir. Ancak, belirsizlik yaşayan öğrencilerin oranı da yüksektir; %31,1’lik bir kesim "bilmiyorum" seçeneğini tercih etmiştir. 6.sorudaki "Aşağıdaki yatırım araçlarından hangisi yatırımcılar açısından diğerlerine göre daha risklidir?" sorusu, katılımcıların farklı yatırım araçlarına ilişkin risk algılarını ölçmeyi

amaçlamaktadır. Sonuçlara göre, katılımcının %40,5'i, "hisse senedi" seçeneğini diğer yatırım araçları arasında en riskli olarak belirtmiştir. Diğer taraftan, katılımcıların %28,8' "bilmiyorum" cevabını vermiştir. Yatırım fonları ile ilgili doğru ifadenin işaretlenmesi istenen 7.soruda örneklemin sadece %25'i "yatırım fonları hisse senedi ve hazine bonosu gibi farklı finansal araçlara yatırım yapabilir" şeklindeki doğru ifadeyi işaretlerken bu soruya verilen cevapların yarısından fazlasının %50,8 "Bilmiyorum" şeklinde olması konu hakkında genel bir bilgi eksikliğine işaret etmektedir. Anketteki 8. soruya göre, "10 ya da 20 yıl gibi uzun bir süreyi göz önünde bulundurduğumuzda, normalde hangi finansal varlığın daha yüksek bir getiri sağlaması beklenir?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcıların %33,2'sinin "Hisse senedi" şıkkını işaretleyerek doğru yanıt verdiği görülmektedir. 9. soruda yatırımcıların paralarını farklı finansal araçlara yatırdığında, yapmış olduğu yatırımın risk davranışının ne olacağı sorusu yöneltilmiştir. Ankete katılan 815 öğrenciden alınan cevaplar incelendiğinde, 302 katılımcının (%36) "Azalır" seçeneğini doğru olarak belirttiği görülmektedir. 10.Soruda, "Hisse senedine yatırım normalde hazine bonosuna yatırımdan daha risklidir" ifadesinin değerlendirilmesi istenen soruya katılımcıların 363'ü (%43,3), doğru yanıt vermiştir. 296 katılımcı (%35,4) ise "Bilmiyorum" cevabını tercih etmiştir. "Bir şirkete ait hisse senedi satın almak, hisse senedi yatırım fonu almaya göre daha güvenli bir getiri sağlar" ifadesinin değerlendirilmesi istenen 11.soruda katılımcıların 295'i (%35,2) "Bilmiyorum" seçeneğini işaretlemiş, ancak 140'ı (%16,7) "Yanlış" cevabını seçerek doğru yanıt vermiştir. 12. soruda, "Bir şirket iflas başvurusunda bulunursa, aşağıdaki menkul kıymetlerden hangisinin neredeyse değersiz hale gelme riski daha fazladır?" sorusuna 834 katılımcı yanıt vermiş olup katılımcıların yarısından fazlası (%52,7) doğru yanıt olan "Şirketin hisse senetleri" seçeneğini işaretlemiştir. 217 katılımcı (%25,9) "Bilmiyorum" cevabını tercih etmiştir. 13.soruda, "Genel olarak, daha riskli yatırımlar, daha az riskli yatırımlara göre zaman içinde daha yüksek getiri sağlama eğilimindedir" ifadesine 837 katılımcıdan yanıt alınmıştır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%68,1) doğru yanıt vermişlerdir. 14. soruda, "2021 yılında gelirinizin iki kat arttığını ve aynı zamanda fiyatlar genel düzeyinin (enflasyon) de iki kat arttığını varsayalım. 2021 yılında gelirinize bağlı olarak alım gücünüzde nasıl bir değişiklik olmuş olur?" sorusuna 813 Katılımcıdan yanıt alınmıştır. Katılımcıların %40,3'ü "Aynı kalmıştır" seçeneğini işaretleyerek doğru yanıt vermiştir. 15. soruda ise, "Aşağıdaki ifadelerden hangisi hisse senedi piyasasının temel fonksiyonunu tanımlar?" sorusu yöneltilmiş katılımcıların %33,4'ü "Hisse senedi piyasası hisse senedi almak ve satmak isteyen kişileri bir araya getirir" seçeneğini işaretleyerek

doğru yanıtı vermiştir. 16. soruda, "Normal koşullar altında, tahvil yatırımı hisse senedi yatırımından daha risklidir" ifadesiyle ilgili görüş istenmiş olup ve katılımcıların %42,2'si "bilmiyorum" yanıtını tercih ederken %34,2'i "Yanlış" seçeneğini işaretleyerek doğru yanıt vermiştir. 17. Soruda, "Bir yatırımcı tek bir ürün almak yerine yatırımını çeşitli varlıklara dağıttığında risk ne şekilde değişir?" ifadesiyle ilgili görüş ölçülmüş ve öğrencilerin yarısı (%50,1) "Azalır" yanıtını vererek doğru cevabı seçmiştir.

Afyon Kocatepe İİBF öğrencileri üzerinde yapılan finansal okuryazarlık düzeyi araştırması incelendiğinde, toplam 17 soruda öğrencilerin genel olarak doğru cevap verme oranı %42,6'dır. Bu da öğrencilerin genel olarak finansal konularda ortalamanın altında bir bilgi düzeyine sahip olduklarını göstermektedir.

Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF'de öğrenim gören öğrencilerin Muhasebe ve/veya Finansal Yönetim dersi alma durumlarının finans soruları ile ilişkisi test edilmek amacıyla ki-kare istatistiği kullanılmıştır. Aşağıda "Ki-Kare Test Bulguları" başlığı altında sunulan tablolar Sarı (2021)'nin çalışmasından esinlenerek oluşturulmuştur. Elde edilen sonuçlar, öğrencilerin bu dersleri alıp almamaları ile finansal konulardaki bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koyacaktır.

4.2. Kİ-KARE TEST BULGULARI

Ki-kare testi ve χ^2 testi istatistik biliminde, çeşitli problemlerde kullanılan birkaç farklı sına yöntemidir. Bunların bazıları parametrik olmayan sına yöntemleridir, yani belirli bir varsayım altında verilerin dağılımının belirli bir parametrik modele uyması gerekmez. Diğerleri ise parametrik sına yöntemleridir, yani belirli bir varsayım altında verilerin belirli bir parametrik modele uyması gerekmektedir. Bu testler, istatistiksel analizde hipotez testi yapmak ve veriler arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için yaygın olarak kullanılır. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF öğrencilerinin Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe dersi alma durumlarının, finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada tablo 13'te 17 finans sorusundan oluşan anket sorularına verilen cevaplar değerlendirilmeye alınmış olup finans dersi alan veya almayanlar arasındaki fark belirlenmiştir.

Tablo 13. Finansal Okuryazarlığı Test Etmeye Yönelik Sorulara Ki-Kare Testi ile Analizi

			Fakültede finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi/derslerini aldınız mı?		
			Hala alıyorum / aldım ve geçtim	Hiçbirisini almadım	P
1.Arkadaşınıza bugün 10.000 TL ve onun kardeşine 3 yıl sonra almak koşuluyla 10.000 TL miras kalırsa, söz konusu miras nedeniyle hangisi daha fazla zenginleşmiştir?	Arkadaşım	n	374 (54,0%)	80 (56,7%)	0,648
		Beklenen değer	377,2	76,8	
	Arkadaşımın kardeşi	n	159 (23,0%)	27 (19,1%)	
		Beklenen değer	154,5	31,5	
	İkisi de eşit oranda	n	105 (15,2%)	20 (14,2%)	
		Beklenen değer	103,8	21,2	
	Bilmiyorum	n	54 (7,8%)	14 (9,9%)	
		Beklenen değer	56,5	11,5	
TOPLAM		n	692 (100,0%)	141 (100,0%)	
		Beklenen değer	692,0	141,0	
2. Eğer bir yatırımcı B firmasının hisse senedini satın alırsa, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru olur?	B firmasının bir kısmına sahip olur	n	473 (68,8%)	92 (65,7%)	0,048*
		Beklenen değer	469,5	95,5	
	B firmasına borç para vermiş olur	n	86 (12,5%)	14 (10,0%)	
		Beklenen değer	83,1	16,9	
	B firmasının borçları için yükümlü hale gelir	n	52 (7,6%)	7 (5,0%)	
		Beklenen değer	49,0	10,0	
	Bilmiyorum	n	77 (11,2%)	27 (19,3%)	
		Beklenen değer	86,4	17,6	
TOPLAM		n	688 (100,0%)	140 (100,0%)	
		Beklenen değer	688,0	140,0	
3.Bankada 1.000 TL mevduatınızın olduğunu ve yıllık bileşik faiz oranının %10 olduğunu varsayalım. 2 yılın sonunda sonra sizce bankadaki para ne kadar olur?	1.200 TL 'den fazla	n	241 (34,8%)	45 (32,1%)	0,095***
		Beklenen değer	239,9	48,1	
	Tam 1,200 TL	n	246 (41,3%)	48 (34,3%)	
		Beklenen değer	277,8	56,2	
	1.200 TL 'den az	n	67 (9,7%)	17 (12,1%)	
		Beklenen değer	69,9	14,1	
	Bilmiyorum	n	98 (14,2%)	30 (21,4%)	
		Beklenen değer	106,5	21,5	
TOPLAM		n	692 (100,0%)	140 (100,0%)	
		Beklenen değer	692,0	140,0	

Tablo 13 (Devam). Finansal Okuryazarlığı Test Etmeye Yönelik Sorulara Ki-Kare Testi ile Analizi

			Fakültede finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi/derslerini aldınız mı?		P
			Hala alıyorum / aldım ve geçtim	Hiçbirisini almadım	
4.Mevduat faiz oranının yıllık bazda %10 ve enflasyon oranının %20 olduğunu varsayalım. 1 yıl sonra bankadaki paranızın alım gücü ne şekilde değişir?	Tamamen aynı kalır	n	20 (2,9%)	1 (0,7%)	0,000*
		Beklenen değer	17,5	3,5	
	Bugünden daha az olur	n	428 (62,4%)	62 (45,6%)	
		Beklenen değer	408,9	81,1	
	Bugünden daha çok olur	n	99 (14,4%)	21 (15,4%)	
		Beklenen değer	49,0	19,9	
	Bilmiyorum	n	139 (20,3%)	52 (38,2%)	
		Beklenen değer	159,4	31,6	
TOPLAM		n	686 (100,0%)	136 (100,0%)	
		Beklenen değer	686,0	136,0	
5.Eğer piyasa faiz oranları düşerse tahvil fiyatları nasıl değişir?	Artar	n	261 (37,9%)	43 (31,4%)	0,000*
		Beklenen değer	253,6	50,4	
	Azalır	n	187 (27,1%)	20 (14,6%)	
		Beklenen değer	172,7	34,3	
	Aynı kalır	n	46 (6,7%)	8 (5,8%)	
		Beklenen değer	45,0	9,0	
	Bilmiyorum	n	195 (28,3%)	66 (48,2%)	
		Beklenen değer	106,5	43,3	
TOPLAM		n	689 (100,0%)	137 (100,0%)	
		Beklenen değer	689,0	137,0	
6.Aşağıdaki yatırım araçlarından hangisi yatırımcılar açısından diğerlerine göre daha risklidir?	Hisse senedi	n	305 (44,7%)	34 (26,0%)	0,000*
		Beklenen değer	284,4	54,6	
	Hazine bonosu	n	89 (13,0%)	21 (16,0%)	
		Beklenen değer	92,3	17,7	
	Tahvil	n	113 (16,5%)	11 (8,4%)	
		Beklenen değer	104,0	20,0	
	Bilmiyorum	n	176 (25,8%)	65 (49,6%)	
		Beklenen değer	202,2	38,8	
TOPLAM		n	683 (100,0%)	131 (100,0%)	
		Beklenen değer	683,0	131,0	

Tablo 13 (Devam). Finansal Okuryazarlığı Test Etmeye Yönelik Sorulara Ki-Kare Testi ile Analizi

			Fakültede finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi/derslerini aldınız mı?		
			Hala alıyorum / aldım ve geçtim	Hiçbirisini almadım	
7.Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?	Yatırım fonuna bir kez yatırım yaptığımızda ilk yıl yatırdığımız miktarı geri çekemeyiz	n	22 (3,2%)	4 (3,0%)	0,149
		Beklenen değer	21,7	4,3	
	<i>Yatırım fonları hisse senedi ve hazine bonusu gibi farklı finansal araçlara yatırım yapılabilir</i>	<i>n</i>	<i>179 (26,1%)</i>	<i>30 (12,2%)</i>	
		<i>Beklenen değer</i>	<i>174,7</i>	<i>34,3</i>	
	Yatırım fonları geçmiş yıldaki performansına bağlı olarak garantili bir getiri oranında ödeme yapar	n	108 (15,7%)	12 (8,9%)	
		Beklenen değer	100,3	1 9,7	
	Hiçbiri	n	34 (4,9%)	7 (5,2%)	
		Beklenen değer	34,3	6,7	
	Bilmiyorum	n	344 (50,1%)	82 (60,7%)	
		Beklenen değer	356,0	70	
TOPLAM		n	687 (100,0%)	135 (100,0%)	
		Beklenen değer	687,0	135,0	
8.10 ya da 20 yıl gibi uzun bir süreyi göz önünde bulduğumuzda, normalde hangi finansal varlığın daha yüksek bir getiri sağlaması beklenir?	Mevduat hesabı	n	177 (27,5%)	35 (25,4%)	0,001*
		Beklenen değer	176,6	35,4	
	Hazine bonusu	n	120 (17,4%)	20 (14,5%)	
		Beklenen değer	116,6	23,4	
	<i>Hisse senedi</i>	<i>n</i>	<i>245 (35,6%)</i>	<i>33 (23,9%)</i>	
		<i>Beklenen değer</i>	<i>231,6</i>	<i>46,4</i>	
	Bilmiyorum	n	146 (21,2%)	50 (36,2%)	
		Beklenen değer	163,3	32,7	
TOPLAM		n	688 (100,0%)	138 (100,0%)	
		Beklenen değer	688,0	138,0	
9.Bir yatırımcı parasını farklı finansal araçlara yatırdığında, yapmış olduğu yatırımın riski	Artar	n	231 (34,1%)	46 (33,8%)	0,000*
		Beklenen değer	230,7	46,3	
	<i>Azalır</i>	<i>n</i>	<i>266 (39,2%)</i>	<i>35 (25,7%)</i>	
		<i>Beklenen değer</i>	<i>250,7</i>	<i>50,3</i>	
	Aynı kalır	n	84(12,4%)	16 (11,8%)	
		Beklenen değer	83,3	16,7	
	Bilmiyorum	n	97 (14,3%)	39 (28,7%)	
		Beklenen değer	113,3	22,7	
TOPLAM		n	678 (100,0%)	136 (100,0%)	
		Beklenen değer	678,0	136,0	

Tablo 13 (Devam). Finansal Okuryazarlığı Test Etmeye Yönelik Sorulara Ki-Kare Testi ile Analizi

			Fakültede finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi/derslerini aldınız mı?		
			Hala alıyorum / aldım ve geçtim	Hiçbirisini almadım	P
10.Hisse senedine yatırım normalde hazine bonosuna yatırımdan daha risklidir.	Doğru	n	324 (47,3%)	39 (28,3%)	0,000*
		Beklenen değer	302,1	60,9	
	Yanlış	n	140 (20,4%)	24 (17,4%)	
		Beklenen değer	136,5	27,5	
	Bilmiyorum	n	221 (32,3%)	75 (54,3%)	
		Beklenen değer	246,4	49,6	
TOPLAM		n	685 (100,0%)	138 (100,0%)	
		Beklenen değer	685,0	138,0	
11.Bir şirkete ait hisse senedi satın almak hisse senedi yatırım fonu almaya göre daha güvenli bir getiri sağlar.	Doğru	n	219 (32,1%)	34 (24,8%)	0,001*
		Beklenen değer	210,7	42,3	
	Yanlış	n	128 (18,7%)	11 (8,0%)	
		Beklenen değer	115,8	23,2	
	Hisse senedi fonu kavramını ilk defa duydum	n	102 (14,9%)	31 (22,6%)	
		Beklenen değer	110,8	22,2	
	Bilmiyorum	n	234 (34,3%)	61 (44,5%)	
		Beklenen değer	245,7	49,3	
TOPLAM		n	683 (100,0%)	137 (100,0%)	
		Beklenen değer	683,0	137,0	
12.Bir şirket iflas başvurusunda bulunursa, aşağıdaki menkul kıymetlerden hangisinin neredeyse değersiz hale gelme riski daha fazladır?	Şirketin hisse senetleri	n	382 (55,2%)	59 (41,8%)	0,000*
		Beklenen değer	366,4	74,6	
	Şirketin tahvilleri	n	149 (21,5%)	26 (18,4%)	
		Beklenen değer	145,4	29,6	
	Bilmiyorum	n	161 (23,3%)	56 (39,7%)	
		Beklenen değer	180,3	36,7	
TOPLAM		n	692 (100,0%)	141 (100,0%)	
		Beklenen değer	692,0	141,0	
13.Genel olarak, daha riskli yatırımlar, daha az riskli yatırımlara göre zaman içinde daha yüksek getiri sağlama eğilimindedir.	Doğru	n	484(69,6%)	87 (61,7%)	0,000*
		Beklenen değer	474,7	96,3	
	Yanlış	n	99 (14,2%)	22 (15,6%)	
		Beklenen değer	100,6	20,4	
	Bilmiyorum	n	112 (16,1%)	32 (22,7%)	
		Beklenen değer	245,7	24,3	
TOPLAM		n	695 (100,0%)	141 (100,0%)	
		Beklenen değer	695,0	141,0	

Tablo 13 (Devam). Finansal Okuryazarlığı Test Etmeye Yönelik Sorulara Ki-Kare Testi ile Analizi

			Fakültede finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi/derslerini aldınız mı?		
			Hala alıyorum / aldım ve geçtim	Hiçbirisini almadım	
14.2021 yılında gelirinizin iki kat arttığını ve aynı zamanda fiyatlar genel düzeyinin (enflasyon) de iki kat arttığını varsayalım. 2021 yılında gelirinize bağlı olarak alım gücünüzde nasıl bir değişiklik olmuş olur?	Aynı kalmıştır	n	286 (42,0%)	52 (39,7%)	0,909
		Beklenen değer	283,5	54,5	
	Azalmıştır	n	224 (32,9%)	43 (32,8%)	
		Beklenen değer	223,9	43,1	
	Artmıştır	n	58 (8,5%)	11 (8,4%)	
		Beklenen değer	57,9	11,1	
	Bilmiyorum	n	113 (16,6%)	25 (19,1%)	
		Beklenen değer	115,7	22,3	
TOPLAM		n	681 (100,0)	131 (100,0%)	
		Beklenen değer	681,0	131,0	
15.Aşağıdaki ifadelerden hangisi hisse senedi piyasasının temel fonksiyonunu tanımlar?	Hisse senedi piyasası, hisse getirisini tahmin etmede yardımcı olur	n	89 (13,0%)	15 (10,9%)	0,000*
		Beklenen değer	86,5	17,5	
	Hisse senedi piyasası Hisse fiyatlarında bir artışa yol açar	n	90 (13,2%)	9 (6,5%)	
		Beklenen değer	82,4	16,6	
	Hisse senedi piyasası hisse senedi almak ve satmak isteyen kişileri bir araya getirir	n	249 (36,5%)	31 (22,5%)	
		Beklenen değer	232,9	47,1	
	Hiçbiri	n	28 (4,1%)	2 (1,4%)	
		Beklenen değer	25	5,0	
	Bilmiyorum	n	227 (33,2%)	81 (58,7%)	
		Beklenen değer	256,2	51,8	
TOPLAM		n	683 (100,0%)	138 (100,0%)	
		Beklenen değer	683,0	138,0	
16.Normal koşullar altında, tahvil yatırımı hisse senedi yatırımından daha risklidir.	Doğru	n	159 (23,2%)	22 (15,9%)	0,000*
		Beklenen değer	150,6	30,4	
	Yanlış	n	261 (38,2%)	26 (18,8%)	
		Beklenen değer	238,8	48,2	
	Bilmiyorum	n	264 (38,6%)	90 (65,2%)	
		Beklenen değer	294,6	59,4	
TOPLAM		n	684 (100,0%)	138 (100,0%)	
		Beklenen değer	684,0	138,0	

Tablo 13 (Devam). Finansal Okuryazarlığı Test Etmeye Yönelik Sorulara Ki-Kare Testi ile Analizi

			Fakültede finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi/derslerini aldınız mı?		P
			Hala alıyorum / aldım ve geçtim	Hiçbirisini almadım	
17.Bir yatırımcı tek bir ürün almak yerine yatırımını çeşitli varlıklara dağıttığında risk ne şekilde değişir?	Artar	n	164 (23,7%)	39 (28,1%)	0,199
		Beklenen değer	169,0	34,0	
	Azalır	n	360 (52,0%)	59 (42,4%)	
		Beklenen değer	348,9	70,1	
	Aynı kalır	n	70 (10,1%)	15 (10,8%)	
		Beklenen değer	70,8	14,2	
	Bilmiyorum	n	98 (14,2%)	26 (18,7%)	
		Beklenen değer	103,3	20,7	
TOPLAM		n	692 (100,0%)	139 (100,0%)	
		Beklenen değer	692,0	139,0	

*Ki-kare testi, *p<0.01; ** p<0.05; ***p< 0.10

Tablo 13'te ilk soru, "Arkadaşınıza bugün 10.000 TL ve onun kardeşine 3 yıl sonra almak koşuluyla 10.000 TL miras kalırsa, söz konusu miras nedeniyle hangisi daha fazla zenginleşmiştir?" sorusuna verilen cevapların analizi, finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi almanın bu soruya doğru cevap verme ile ilişkisi olmadığını göstermektedir (p=0,648). Temel düzeyde yatırım bilgisini ölçmeye yönelik, "eğer bir yatırımcı B firmasının hisse senedini satın alırsa, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru olur?" şeklindeki 2.soruya Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe dersi alan öğrencilerden beklenenden (469 öğrenci) daha fazlası (473 öğrenci, %68,8) doğru cevap verirken, ilgili derslerden almayan öğrencilerden doğru cevap verenler (92 öğrenci, %65,7) beklenen öğrenci sayısından (95 öğrenci) daha azdır. Yapılan istatistiksel analizlerde (p= 0,048, p≤0,10) elde edilen anlamlı sonuçlar, Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe dersi almış olmanın soruyu doğru cevaplama ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Temel finansal okuryazarlığı ölçen üçüncü soruda, "Bankada 1.000 TL mevduatınızın olduğunu ve yıllık bileşik faiz oranının %10 olduğunu varsayalım. 2 yılın sonunda sonra sizce bankadaki para ne kadar olur?" sorusuna muhasebe ve finans dersi alan öğrencilerin %34,8'i, ilgi dersleri almayan öğrencilerin ise %32,1'i doğru cevap vermiştir Yapılan ki-kare testi sonuçlarına göre (p=0,095 p≤0.10) elde edilen oranın anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Dördüncü soruda, "Mevduat faiz oranının yıllık bazda %10 ve enflasyon oranının %20 olduğunu varsayalım. 1 yıl sonra bankadaki paranızın alım gücü ne şekilde değişir?" sorusuna muhasebe ve finans dersi alan öğrenciler beklenen değerden (408 öğrenci) daha yüksek seviyede doğru cevap verirken (428 öğrenci, %62,4), söz konusu

dersi almayan öğrenci grubunda doğru cevap verenler (62 öğrenci, %45,6) beklenen değerden daha düşüktür (81 öğrenci). Yapılan ki-kare testi sonuçlarına göre ($p=0,000$ $p\leq 0,10$), farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Finansal Yönetim ve /veya Muhasebe dersi alıp almamanın finans sorularına doğru cevap vermekle ilişkisi çıkmayan sorular şunlardır: 7. Soruda yatırım fonları ile ilgili finans bilgisini ölçen soruda ki-kare istatistiği sonucunda ($p=0,149$ $p\leq 0,10$) anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. 14. soruda 2021 yılında gelirinizin iki kat arttığını ve aynı zamanda fiyatlar genel düzeyinin (enflasyon) de iki kat arttığını varsayalım. 2021 yılında gelirinize bağlı olarak alım gücünüzde nasıl bir değişiklik olmuş olur? Sorusuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde ($p=0,909$ $p\leq 0,10$) anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Diğer anlamsız ilişki bulunan soru ise 17. sorudur. Bir yatırımcı tek bir ürün almak yerine yatırımını çeşitli varlıklara dağıttığında risk ne şekilde değişir? Şeklinde hazırlanan soru analiz edildiğinde ($p=0,199$ $p\leq 0,10$) anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmektedir.

Beşinci soruda, "Eğer piyasa faiz oranları düşerse tahvil fiyatları nasıl değişir?" sorusuyla ilgili olarak, muhasebe ve finans dersi alan öğrencilerin doğru cevap verme oranı beklenen değerden (253 öğrenci) daha yüksekken (%37,9, 261 öğrenci), dersi almamış öğrencilerin doğru cevap verme oranı (43 öğrenci, %31,4) beklenen değerin (50 öğrenci) altında kalmıştır ki-kare analizi sonucuna göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,000$, $p\leq 0,10$). Altıncı soruda, "Aşağıdaki yatırım araçlarından hangisi yatırımcılar açısından diğerlerine göre daha risklidir?" sorusu üzerinden yapılan analizde, muhasebe ve finans dersi alan öğrencilerin doğru cevap verme (%44,7, 305 öğrenci) oranının beklenen değerin (284 öğrenci) üzerinde olduğu görülmüştür. Bu durum, dersi almamış öğrencilerin doğru cevap verme (34 öğrenci, %26,0) oranının beklenen değerin (54 öğrenci) altında olduğu görülmüştür. Yapılan ki-kare istatistiği sonucuna göre ($p=0,000$, $p\leq 0,10$) anlamlı bir farklılık içermektedir. Sekizinci soruda, finansal varlıkların uzun vadede getiri potansiyeli hakkındaki öğrenci görüşlerini değerlendirmek amacıyla, muhasebe ve finans dersi alan öğrencilerin doğru cevap verme (%35,6, 245 öğrenci) oranının beklenen değerin (231 öğrenci) üzerinde olduğu görülmüştür. Diğer taraftan, dersi almamış öğrencilerde doğru cevap verme (%23,9, 33 öğrenci) oranı beklenen değerin (46 öğrenci) altında kalmıştır, anlaşılabileceği üzere ki-kare testine göre anlamlı ilişki bulunmuştur ($p=0,001$, $p\leq 0,10$). Dokuzuncu soruda, öğrencilerin farklı finansal araçlara yapılan yatırımların riski üzerine olan görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılan analizde, muhasebe ve finans dersi alan öğrencilerin doğru cevap verme (%39,2, 266

öğrenci) oranı beklenen değerin (250 öğrenci) üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Dersi almamış öğrencilerde doğru cevap verme (%25,7, 35 öğrenci) oranı beklenen değerin(50 öğrenci) altında bulunmuştur. Ki-kare testine göre ($p=0,000$, $p\leq 0.10$) anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Onuncu soruda, hazine bonusu ve hisse senedi yatırım araçlarına dair bilgi düzeyini ölçmek amacıyla yapılan analizde, muhasebe ve finans dersi alan öğrencilerin doğru cevap verme (%47,3, 324 öğrenci) oranının beklenen değerin (302 öğrenci) üzerinde olduğu görülmüştür. Dersi almamış öğrencilerde doğru cevap verme (%28,3, 39 öğrenci) oranı beklenen değerin (60 öğrenci) altında kalmıştır. Bu sonuçlar ışığında muhasebe dersi alan öğrencilerin finans sorularına verdikleri cevaplar arasında ($p=0,001$, $p\leq 0.10$) anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. On birinci soruda, "Bir şirkete ait hisse senedi satın almak, hisse senedi yatırım fonu almaya göre daha güvenli bir getiri sağlar." ifadesi, katılımcıların risk çeşitlendirme bilgisini ölçmeye yönelik bir test olarak değerlendirilmiştir. Lusardi & Mitchell (2011) perspektifine göre, "hisse senetleri" ve "yatırım fonları" kavramları hakkında bilgi sahibi olunması, soruyu doğru yanıtlamak için önemlidir. Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe dersleri almış olan öğrencilerin beklenen değeri 115 iken doğru cevap veren öğrenci sayısı 128 (%18,7) ile daha yüksek düzeyde bir sonuç elde edilmiştir. Ders almayan öğrencilerde beklenen değer 23 öğrenci iken doğru yanıt verenlerin sayısı ise 11 (%8,0) öğrenciyi oluşturmaktadır. Beklenen değere göre düşük sayıda öğrenci doğru yanıt vermiştir. Ki-kare analizi sonuçlarına göre ($p=0,001$, $p\leq 0,10$), elde edilen durum anlamlı bir farklılık ortaya koymaktadır. On ikinci soruda, "Bir şirket iflas başvurusunda bulunursa, aşağıdaki menkul kıymetlerden hangisinin neredeyse değersiz hale gelme riski daha fazladır?" sorusu yöneltilmiş ve öğrencilere şirketin iflas durumunda hangi menkul kıymetin daha fazla risk taşıdığı sorulmuştur. Muhasebe ve finans dersi alanların doğru cevap veren öğrenciler (382 öğrenci, %55,2) beklenen değere (366 öğrenci) göre yüksek seviyede olduğunu göstermektedir. Bu dersleri almayan öğrencilerin beklenen değer ile doğru cevap veren sayılarına bakıldığında beklenen değer 74 öğrenci iken doğru cevap veren sayısı 59 (%41,8) öğrenciyi oluşturmaktadır. Böylece doğru yanıt veren öğrencilerin sayısının beklenen değerden düşük olduğu anlaşılmıştır. Ki-kare testi sonucuna göre ($p=0,001$, $p\leq 0,10$), bu durum anlamlı bir farklılığı ifade etmektedir.

On üçüncü soruda, "Genel olarak, daha riskli yatırımlar, daha az riskli yatırımlara göre zaman içinde daha yüksek getiri sağlama eğilimindedir" ifadesine verilen cevaplar incelenmiştir. Bu soru, öğrencilerin risk ve getiri arasındaki ilişkisini anlama düzeyini

ölçmeye yöneliktir. Muhasebe finans dersi alan öğrencilerin beklenen değerden (474 öğrenci) yüksek doğru cevap verdiği (484 öğrenci, %69,6) görülmektedir. Dersleri almayan öğrencilerin doğru yanıtlarının (87 öğrenci, %61,7) beklenen değere göre düşük (96 öğrenci) olduğu tespit edilmiştir. ki-kare testi sonucuna göre ($p=0,000$, $p\leq 0,10$), öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. On beşinci soruda, "Aşağıdaki ifadelerden hangisi hisse senedi piyasasının temel fonksiyonunu tanımlar?" şeklindeki sorunun sonuçlarına göre, muhasebe ve finans dersi alan ve doğru cevap veren öğrencilerin sayısı 249 (%36,5) iken beklenen değerine (232 öğrenci) göre yüksek düzeyde bulunmuştur. Ders almamış olan öğrencilerin (31 öğrenci, %22,5) doğru yanıt vermiştir; ancak bu oranın, beklenen değere (47 öğrenci) göre düşük olduğu anlaşılmıştır. Muhasebe ve/veya Finansal Yönetim dersi alan öğrenciler arasında bu soruda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p=0,000$, $p\leq 0,10$). On altıncı soruda, "Normal koşullar altında, tahvil yatırımı hisse senedi yatırımdan daha risklidir." ifadesine öğrencilerin verdiği cevaplar incelenmiştir. Bu kapsamda, ankete katılan öğrencilerden muhasebe ve finans dersi alanların verdikleri doğru cevapların (261 öğrenci, %38,2) beklenen değere (238 öğrenci) göre yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Ders almayan öğrencilerde ise bu durumun tersi bir durum oluşmuştur. Doğru cevap sayısının (26 öğrenci, %18,8) beklenen değere (48 öğrenci) göre düşük seviyede kaldığı belirlenmiştir. Yapılan ki-kare testi sonuçlarına göre ($p=0,000$, $p\leq 0,10$), Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe dersi almış olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Anket sonuçlarına dayanarak, Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe dersleri alan öğrencilerin finansal okuryazarlık sorularına doğru yanıt verme düzeyi %44,11 olarak belirlenirken, bu dersleri almayan öğrencilerde bu oran %34,29 olarak görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Finansal okuryazarlık, bireylerin ve toplumun genel olarak finansal konular hakkında bilgi sahibi olması ve bu bilgiyi etkili bir şekilde kullanabilmesidir. Bu yetenek seti, kişisel ve aile ekonomilerini güçlendirme yanı sıra toplumun ekonomik istikrarını ve refahını artırmada kilit bir rol oynamaktadır. Bilinçli ve bilgili tüketiciler, mali işlemlerini daha etkili bir şekilde yönetebilir, finansal hedeflerine ulaşabilir ve finansal güvenliklerini sağlayabilirler. Ayrıca, finansal okuryazarlık dolandırıcılık ve kötü mali uygulamalar gibi risklere karşı koruma sağlar.

Son yıllarda, birçok ülke finansal okuryazarlık konusuna daha fazla önem vermiş ve çeşitli kurumlar ve sivil toplum örgütleri tarafından finansal okuryazarlık eğitimi ve bilinçlendirme programları düzenlenmiştir. Bu çabalar, bireylerin mali açıdan daha sağlam bir temele sahip olmalarına ve daha iyi finansal kararlar almalarına yardımcı olmaktadır.

Dünya çapında finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçümü için çeşitli uluslararası araştırma ve endeksler kullanılmaktadır. Özellikle, OECD tarafından düzenlenen ve genellikle ülkeler arasında finansal okuryazarlık düzeylerini karşılaştırmak için kullanılan "OECD Finansal Okuryazarlık Endeksi" öne çıkmaktadır. Bu endeks, bireylerin finansal kavramları anlama, finansal ürünleri kullanma ve finansal kararlar alabilme becerilerini ölçmektedir. Türkiye'de de finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Özellikle TCMB'nin yürüttüğü Finansal Okuryazarlık ve Erişim Seviyesi Araştırması (FODER), Türkiye'deki hane halklarının finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek için kapsamlı bir anket çalışması olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, Türkiye Bankalar Birliği'nin düzenlediği Finansal Okuryazarlık ve Eğitim Programı da ülke genelinde finansal okuryazarlık düzeyini artırmayı hedefleyen önemli bir girişimdir. Bu program kapsamında çeşitli eğitim materyalleri ve etkinlikler sunularak finansal okuryazarlığın yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Dünya genelinde ve Türkiye'de yapılan bu çalışmalar, finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve bu alanda politika ve eğitim çalışmalarının yönlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmaların çoğunluğu anket yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar, çeşitli nüfus gruplarının finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmeyi hedefler. Bireylerin finansal

okuryazarlık seviyeleri genellikle belirli bir yaş grubuna veya sosyo-ekonomik gruba odaklanarak incelenmiştir. Bazı araştırmalar ise aynı hane halkında yaşayan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmek için hane halkı bazında yapılmış; bu da aile içindeki finansal davranışların ve alışkanlıkların anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalar, genellikle ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde gerçekleştirilir ve öğrencilerin finansal konulardaki bilgi ve becerilerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Yetişkin nüfusa odaklanan çalışmalar ise genç yetişkinlerden orta yaşlı ve yaşlı bireylere kadar geniş bir yaş aralığını kapsamaktadır. Ayrıca, belirli meslek grupları veya sektörlerde çalışan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmeye odaklanan araştırmalar da mevcuttur. Bu tür çalışmalar, finansal eğitim ve bilgiye erişimdeki eksiklikleri belirleyerek daha etkili politika ve programların geliştirilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Finansal okuryazarlık, üniversite öğrencileri için son derece önemlidir çünkü bu dönem, genellikle mali bağımsızlığın kazanıldığı ve finansal kararların daha fazla alındığı bir zaman dilimidir. Üniversite öğrencileri, bütçe yönetimi, borçlanma, kredi kullanımı ve yatırım gibi temel finansal konular hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Bu bilgi, öğrencilerin mali kaynaklarını etkili bir şekilde yönetmelerine, borçlanma ve kredi kullanımı konusunda bilinçli kararlar almalarına ve gelecekteki mali hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, finansal okuryazarlık, öğrencilerin mali stresle başa çıkmalarına ve finansal krizlerle karşılaştıklarında daha iyi hazırlıklı olmalarına da katkı sağlamaktadır.

Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi, aldıkları finans dersleriyle doğrudan ilişkilidir. Finans derslerinin içeriği genellikle bütçe yönetimi, yatırım, borçlanma, risk yönetimi gibi temel finansal konuları kapsar. Bu dersler, öğrencilere finansal terimleri anlamalarını, finansal kararlar almalarını ve mali durumlarını etkileyen faktörleri değerlendirmelerini öğretmektedir.

Bu araştırmanın odak noktası, özellikle üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmektir. Bu bağlamda, Finansal Yönetim/Muhasebe derslerini alan öğrenciler ile almayanlar arasındaki farklar incelenmiştir. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirleyebilmek için anket yolu ile veri toplanmıştır. Elde edilen verilere SPSS'in 23. sürümü kullanılarak frekans analizi ile yüzdeler dilimlenerek değerlendirilmiştir.

Çalışmada ankete katılan öğrencilerin %54,4'nü kadın %45,3'ü ise erkek öğrencilerden oluşturmaktadır. Yaş aralıklarına göre incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğu (%82,8) 20-23 yaş arasındadır. Ankete katılan öğrencilerin doğum yerleri %40,2 oranla Ege bölgesi ve il olarak Afyonkarahisar'dır. Öğrencilerin okudukları sınıflara bakıldığında 2. ve 3. sınıf ağırlıklı katılım mevcuttur. Bölüm bazında ankete katılan öğrencilerin çoğunluğunu Maliye, Kamu yönetimi ve Uluslararası Ticaret ve Finansman bölümü oluşturmaktadır. Fakültede finansal yönetim veya muhasebe alanında ders alıp geçen ve almaya devam eden öğrenci oranı %83'tür. Fakültede eğitime başlamadan önce finans dersi veya kursu alıp almadıklarına bakıldığında %80,3'ünün almadığı anlaşılmıştır. Bu da finans derslerinin temelini fakültede attıklarını göstermektedir. Öğrencilerin finansal yatırım araçları hakkında bilgileri incelendiğinde borsadan hisse senedi satın alıp almadıklarına bakıldığında %52,6'sı satın almadığını ve satın almayı da düşünmediklerini kripto para satın alma konusunda da %55,7 oranla aynı düşünceye hâkim olmaktadır. Öğrencilerin yatırım alternatifi bazında çoğunlukla %42,7'si ortalama riskli-ortalama getirili yatırım seçeneğini tercih etmişler, öğrencilerin finansal konulara ve ekonomiye olan ilgileri genel olarak orta düzeyde (%58,8) bulunmaktadır. Finansal bilgi ve yetkinlikleri değerlendirildiğinde %70'i orta derecede bilgiye ve yetkinliğe sahip olduklarını belirtirken, servet düzeylerine bakıldığında %90,7'si ortalamanın altında ve ortalama düzeyde servete sahip oldukları görülmektedir.

Finansal okuryazarlık düzeylerini ölçen sorularda hem basit finansal okuryazarlık konularını hem de daha ileri düzey konuları kapsadığını göstermektedir. Bu sorular arasında basit faiz, enflasyon ve yatırım araçları gibi finansal konular bulunmaktadır. Öğrencilerin bu konulardaki bilgi düzeyleri, günlük finansal kararlarını etkileyebilecekleri alanlarda eksiklikleri veya güçlükleri belirleme konusunda önemli bir gösterge olarak kabul edilebilir.

Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmek amacıyla çeşitli finansal konularla ilgili sorular yöneltilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların çoğunluğu yatırım araçlarının sağladığı haklarla ilgili soruda ve enflasyonun etkilerini ölçmeye yönelik soruda doğru cevapları vermiştir. Ancak, zaman içinde para miktarının değişimi ve bileşik faizin hesaplanmasıyla ilgili soruda ve bazı diğer sorularda doğru cevap oranları düşük çıkmıştır. Özellikle yatırımcılar açısından risk algısını ölçmeyi amaçlayan soruda ve yatırım fonları ile ilgili soruda, katılımcıların bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, riskli ve az riskli yatırımlar arasındaki

getiri farkını değerlendiren soruda ve yatırımın çeşitlendirilmesinin risk üzerindeki etkisini ölçen soruda doğru cevap oranları daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, katılımcıların finansal konularda bilgi düzeylerinin farklılık gösterdiğini ve belirli konularda daha fazla bilgiye ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Analiz sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri %42,6 oranla düşük olduğu anlaşılmıştır. Bu da daha önce yapılan çalışmaları destekleyici niteliktedir (Lusardi vd., 2010; Cull & Whetton, 2011; Adeleke 2013; Ergün vd., 2014; Saraç, 2014; Özen ve Kaya, 2015; Kılıç vd., 2015; Çam ve Barut, 2015; Nascimento vd. 2016; Demirkor ve Erduru, 2017; Yılmaz ve Tuncel, 2017; Kutlu, 2018; Singh, 2018; Erdoğan ve Erdoğan, 2018; Ergün ve Serel, 2019; Kaya, 2019; Bağcı ve Arabacı, 2019; Uyar ve Atalay, 2021).

İleri düzeyde finansal konulara odaklanan eğitim programlarının, finansal okuryazarlık seviyesini artırma konusunda daha etkili olduğu anlaşılmaktadır. Literatüre bakıldığında öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde bulunan çalışmalar da mevcuttur (Barmaki, 2015; Tetik, 2019; Bediroğlu, 2019; Tüfekçi, 2021; Polat, 2022; Albayrak, 2023).

Çalışmanın diğer bir amacı, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe dersi alma durumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. Ki-kare testi ile yapılan analizde finans sorularına verilen cevaplara bakıldığında elde edilen bulgulara göre, belirli konularda ders alma ile doğru cevap verme arasında anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Öncelikle, bazı sorularda ders almanın etkisinin tespit edilemediği görülmüştür. Örneğin, yatırım fonlarıyla ilgili soruda ve gelirin artışıyla ilgili soruda ders alma ile doğru cevap arasında belirgin bir ilişki bulunamamıştır. Aynı şekilde, yatırımcının riskini çeşitlendirmeye ilgili soruda da ders alma ile doğru cevap arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Ancak, diğer bazı sorularda ders alma ile doğru cevap verme arasında önemli ilişkiler belirlenmiştir. Örneğin, faiz oranlarının düşmesi durumunda tahvil fiyatlarının değişimi ve hangi yatırım aracının daha riskli olduğuyla ilgili sorularda ders alan öğrencilerin doğru cevap verme oranı beklenenden yüksek çıkmıştır. Finansal varlıkların uzun vadeli getiri potansiyeli, farklı finansal araçlara yapılan yatırımların riski, hazine bonosu ve hisse senedi yatırımlarının risk düzeyi gibi konularda da ders alan öğrencilerin doğru cevap verme oranı beklenenden yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak, Finansal Yönetim ve Muhasebe dersi almış öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin daha yüksek olduğu, bu dersleri almamış öğrencilerin ise bilgi düzeyinin daha düşük olduğu anlaşılmıştır.

Finansal yönetim ve muhasebe dersleri alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, söz konusu derslerin finansal okuryazarlık düzeyini artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle, yatırım, risk yönetimi, enflasyon etkisi gibi konularda finansal bilgi düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksektir. Ayrıca, finansal okuryazarlık düzeyinin, finansal yönetim ve muhasebe derslerinin alınması ile doğrudan ilişkili olduğu belirlenmiştir. Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe derslerini alan öğrencilerin, finansal okuryazarlık sorularına doğru yanıt verme oranı %44,11 iken, bu dersleri almamış öğrencilerde bu oran %34,29 olarak belirlenmiştir.

Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe dersi almış olan öğrenciler arasında finansal okuryazarlık düzeyi ile anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir, bu da daha önceki çalışmaların sonuçlarına benzerlik göstermekte (Beal & Delpaşitra, 2003; Cull & Whitton, 2011; Saraç, 2014; Özen ve Kaya, 2015; Rosacker & Rosacker 2016; Demirkor ve Erduru, 2017; Yatbaz ve Çatıkkaş, 2019; Jacobsen& Correia, 2019; Gümüş ve Pailer, 2019; Kaya, 2019; Salman ve Esmeray, 2020; Dursun, 2021) ve genel finansal eğitimin etkili bir biçimde sağlanması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Benzer özelliklere sahip diğer araştırmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin, lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda da benzer bulgular rapor edilmiştir. Varcoe, vd.'nin (2005) araştırmasında, finansal eğitim almış katılımcıların genellikle daha yüksek finansal okuryazarlık düzeylerine sahip oldukları gözlemlenmiştir. Benzer şekilde, Mandell & Klein'in (2009) çalışmasında da finansal eğitim almış katılımcıların çoğunlukla finansal okuryazar olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, kendi araştırmamızın sonuçlarını desteklemektedir.

Çalışmanın bulguları, belirli finans derslerinin finansal okuryazarlık düzeyini olumlu yönde etkilediğini göstermekte ve mevcut literatüre yeni bir perspektif sunması ve finansal eğitim politikaları için öneriler geliştirmeye yardımcı olması beklenmektedir.

Üniversite düzeyinde sunulan Finansal Yönetim ve/veya Muhasebe derslerinin, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini geliştirmede kritik bir rol oynadığı sonucuna varılmıştır. Finans derslerinin daha geniş kapsamlı bir şekilde sunulması ve öğrencilere pratik finansal beceriler kazandırması, gelecekteki finansal karar alma süreçlerinde daha bilinçli ve yetkin bir yaklaşım benimsemelerine yardımcı olabilir. Öğrencilere, finansal okuryazarlık konusunda daha fazla pratik deneyim kazandıracak

uygulamalı projeler ve vaka çalışmaları sunulmalıdır. Bu sayede öğrenciler, teorik bilgilerini gerçek dünya senaryolarıyla ilişkilendirerek daha derinlemesine anlama fırsatı bulabilirler. Bu uygulamalar, bireylerin finansal kararlarını daha bilinçli bir şekilde alabilmelerine ve finansal geleceklerini daha iyi planlayabilmelerine olanak sağlayarak toplumun genel finansal sağlığını iyileştirebilir.

Bu çalışma, sadece Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF öğrencileriyle sınırlıdır. Gelecekteki çalışma önerileri için, öğrencilerin aldıkları derslere göre sınıf bazında incelenmesi önerilebilir. Örneğin, farklı sınıflardaki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri karşılaştırılabilir. Ayrıca, Türkiye genelindeki diğer üniversitelerin ilgili fakültelerinde eğitim gören öğrencilerden örneklem alınarak bölgesel olarak finansal okuryazarlık düzeylerindeki farklılıkların belirlenmesi mümkündür. Çalışmanın ilerlemesi için, finansal konularda eğitilmiş olan birçok üniversiteden öğretim üyelerinin finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmek için farklı ölçekler kullanılarak çalışmalar da gerçekleştirilebilir. Bu şekilde elde edilen veriler, finansal okuryazarlık düzeylerinin farklı faktörlere bağlı olarak nasıl değişebileceği konusunda daha geniş bir bakış açısı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Adeleke (2013). The Effects Of Gender And Gender Role on the Financial Literacy Of College Students. *Oklahoma State University Library*, 1-78.
- Agarwalla, S.K., Barua, S., Jacob, J. & Varma, J.R. (2012). A Survey of Financial Literacy Among Students. *Young Employees and the Retired in India, Indian Institute of Management Ahmedabad*, 1-32.
- Agarwalla, S.K., Barua, S.K., Jacob, J. & Varma, J.R. (2013), Financial Literacy Among Working Young in Urban India. *Indian Institute of Management Ahmedabad*, 10(2), 2-27.
- Agnew, S. & Harrison, N. (2015). Financial Literacy And Student Attitudes to Debt: A Cross National Study Examining The Influence of Gender on Personal Finance Concepts. *Journal of Retailing and Consumer Services* 25(2015), 122–129.
- Ahmad, G.N., Dalimunthe, S., Thahiraha, S. & Aminah, H. (2020). Demographic Characteristics, Personality Characteristics, and The Level of Student's Financial Literacy. *Contents Lists Available at Growing Science, Accounting*, 6(2020), 629–636.
- Akarçay Ögüz, A. ve Tektaş, D. (2021). Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Tespit Edilmesine Yönelik Bir Araştırma. *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 4(2), 49-70.
- Akçay, A.O. ve Semercioğlu, M.S. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Okuryazarlığı Öz-Yeterlikleri ve Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 12(3), 1223-1233.
- Akgüneş, A.O. (2020). Finansal Risk Toleransı ve Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki: Finansal Okuryazarlığın Moderatör Etkisi. *Maliye ve Finans Yazıları*, (115), 9-26.
- Aktaş, S. (2020). Finansal Yönetim Uygulamaları ve Finansal Okuryazarlık İlişkisi: Ankara Örneği. *Turkish Studies- Economy*, 15(4), 2580-2591.
- Albayrak, M.A. (2023). *Türkiye'de Üniversite Öğrencilerine Yönelik Finansal Okuryazarlık Ölçeği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arrondel, L., Debbich, M.& Savignac, F. (2013). Financial Literacy and Financial Planning in France. *Advancing Education in Quantitative Literacy, USF University of sould Florida*, 6(2), 1-17.
- Ateş, S. (2014). *Finansal Okuryazarlık ve Davranışsal Önyargılar: Bireysel Hisse Senedi Yatırımcısı Üzerine Ampirik Bir Çalışma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atkinson, A, McKay, S, Kempson, E & Collard, S. (2006). Levels of Financial Capability in the UK: Results of a Baseline Survey. *Prepared for the Financial Services Authority by Personal Finance Research Centre University of Bristol, Consumer Research* 47, 1-151. <https://www.researchgate.net/publication/4779613> (Erişim Tarihi: 11.08.2023).
- Atkinson, A. & Messy, F.A. (2012). Measuring Financial Literacy Results of The OECD / International Network on Financial Education (Infe) Pilot Study. *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, 15, 2-73.
- Ay, M ve Ebdülrzazade, S. (2021). Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bir Çalışma: Selçuk Üniversitesi İİBF Örneği. *Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-16.

- Aydın, A.E. ve Selçuk, E.A. (2018). An Investigation of Financial Literacy, Money Ethics and Time Preferences Among College Students, a Structural Equation Model. *International Journal of Bank Marketing*, 37(3), 880-900.
- Bağcı, H. ve Arabacı, S.M. (2019). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin ve Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(3), 68-88.
- Bahadur, L.R. (2015). Financial Literacy: The Indian Story. *World Journal of Social Sciences*, 5(3), 45-57.
- Barmaki, N. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini bedir* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Barış, S. (2016). Finansal Okuryazarlık ve Bütçeleme Davranışı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *TESAM Akademi Dergisi*, 3 (2), 13-18.
- Bay, C., Catasus, B. & Johed, G. (2014). Stiuating Financial Literacy. *Critical Perspectives on Accounting*, 25(2014), 36-45.
- Bayrakdaroglu. A. ve Bilge, S. (2018). Finansal Eğitimin Finansal Okur-Yazarlık Üzerindeki Etkisi: Muğla İlinde Kadınlara Yönelik Bir Araştırma. *Soysal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi, Kadın Çalışmaları Özel Sayısı*, 19(42), 97-119.
- Bayram, S.S. (2010). *Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Baysa, E. ve Karaca, S.S. (2016). Finansal Okuryazarlık ve Banka Müşteri Segmentasyonları Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 109-126.
- Beal, D.J. & Delpaşitra, S.B. (2003). Financial Literacy Among Australian University Students. *Economic Papers*, 22(1), 65-78.
- Bediroğlu, K. (2019). *Finansal Okuryazarlık: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Üzerine Uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Beichar, A. (2018). *A Study on The Relationship of Financial Literacy and Individualfinancial Decisions: Case of Adana*. (Unpublished Master Thesis). The Republic of Turkey Çukurova University Institute of Social Sciences, Adana.
- Bell, E & Lerman, R.I. (2005). Can Financial Literacy Enhance Asset Building? Opportunity and Ownership Project. *The Urban Institute*, 96 (17), 1-7.
- Bernheim, B.D. (1996). Financial Illiteracy, Education, and Retirement Saving, Wharton Pension Research Council Working Papers. *University of Pennsylvania Scholarly Commons*, 38-68.
- Bernheim B.D., Garrett D.M. & Maki D.M. (2001). Education and Saving: The Long-Term Effect of High School Financial Curriculum Mandates. *Journal of Public Economics*, 80(2001), 435 –465.
- Bhushan, P. & Medury, Y. (2013). Financial Literacy and its Determinants. *International Journal of Engineering, Business and Enterprise Applications*, 4(2), 155-160.
- Bianco, C.A. & Bosco, S.M. (2011). Financial Literacy: What Are Business Schools Teaching? *Roger Williams University*, 7(1), 1-8.
- Bodie, Z. (2006). A Note on Economic Principles and Financial Literacy. *Networks Financial Institute at Indiana State Universtiy*, 1-5.
- Borodich, S., Deplazes, S., Kardash, N. & Kovzik, A. (2010). Comparative Analysis Of The Levels of Financial Literacy Among Students in The U.S., Belarus, and Japan. *Journal of Economics and Economic Education Research*, 11(3), 71-86.
- Brown, M., Henchoz, C. & Spycher, T. (2018). Culture and Financial Literacy: Evidence from a Within-Country Language Border. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 150(2018), 62–85.

- Borraz, F., Caro, A., Caño-Guiral, M. & Roa, M.J. (2023). A Randomised Evaluation of a Financial Literacy Programme for Upper Secondary School Students in Uruguay. *International Review of Education*, 68(2022), 885–896.
- Braunstein, S. & Welch, C. (2002). Financial Literacy: An Overview of Practice, Research, and Policy. *Federal Reserve Bulletin*, 88, 445–458.
- Capuano, A. & Ramsay, L. (2011). What Causes Suboptimal Financial Behaviour? An Exploration of Financial Literacy, Social Influences and Behavioural Economics. *Financial Literacy Project, University of Melbourne Legal Studies*, 540. <http://cclsr.law.unimelb.edu.au/go/centre-activities/research/financial-literacyproject/index.cfm> (Erişim Tarihi: 14.07.2023).
- Chen, H. & Volpe, R.P. (2002). Gender Differences in Personal Financial Literacy Among Collage Students. *Financial Services Review* 11(2002), 289-307.
- Chun Sing Ho, M. & Hui Lin Lee, D. (2020). School Banding Effects on Student Financial Literacy Acquisition in a Standardised Financial Literacy Curriculum. *Asia-Pacific Edu Res* 29(4), 377–391. <https://doi.org/10.1007/s40299-019-00491>. (Erişim Tarihi: 11.10.2023).
- Chung, Y. & Park, Y. (2014). The Effects of Financial Education and Networks on Business Students' Financial Literacy. *American Journal of Business Education – Third Quarter*, 7(3), 229-236.
- Cook, J. Gumperz. (1986): The Social Construction of Literacy. *Cambridge: Cambridge University Press*, 1-10.
- Cude, B., Lawrence, F.C., Lyons, A.C., Metzger, K., LeJeune, E., Marks, L. & Machtmes, K. (2006). College Students and Financial Literacy: What They Know and What We Need to Learn. *Eastern Family Economics and Resource Management Association*, <https://www.researchgate.net/publication/229048212> (Erişim Tarihi: 14.05.2022).
- Cull, M. & Whitton, D. (2011). University Students' Financial Literacy Levels: Obstacles and Aids. *The Economic and Labour Relations Review*, 22(1), 99–114.
- Çam, A.V. ve Barut, A. (2015). Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 4(7), 63-72.
- Çelikten, L. (2020). *Marmara Finansal Okuryazarlık Programının Geliştirilmesi ve İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çinko, M., Avcı, E., Ergun S. ve Tekçe, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri: Marmara Üniversitesi Örneği, 2(1), 25-50.
- Danes, S.M. & Haberman, H.R. (2007). Teen Financial Knowledge, Self Efficacy, And Behavior: A Gendered View. *Financial Counseling Planning*, 18 (2), 48–60.
- Danes, S.M. & Hira, T.K. (1987). Money Management Knowledge of College Students. *Journal of Student Financial Aid*, 17(1), 4-16.
- Demirkol, Ö.F. ve Erduru, İ. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma: Harran Üniversitesi Örneği. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 5(4),12-26.
- Deng, H.T., Chi, L.C., Teng, N.Y., Tang, T.C., & Chen, S.L. (2013). Influence of Financial Literacy of Teachers on Financial Education Teaching in Elementary Schools. *International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning*, 3(1), 68-73.
- Duarte, F. & Hastings, J.S. (2012). Fettered Consumers and Sophisticated Firms: Evidence From Mexico's Privatized Social Security Market. *NBER Working Paper Series*, 1-41.

- Durmuşkaya, S. ve Kavas, Y. (2018). Akademik Gelişim ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişkinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi İİBF Dergisi, Yönetim ve Ekonomi*, 25(3), 926-939
- Durodola, O., Fusch, P. & Tippins, S. (2017). A Case-Study of Financial Literacy and Wellbeing of Immigrants in Lloydminster, Canada. *International Journal of Business and Management*, 12(8), 37-50.
- Dursun, Y. (2021). *A Research on College Students' Financial Literacy Level: A Case of Yeditepe University*. (Unpublished Master Thesis). Department of Business Administration, İstanbul.
- Ekinci, T. (2022). *Hanehalkının Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Konya İli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Er, B. ve Çetintaş, M. (2018). İşçilerde Okuryazarlık: Finansal Bilgi, Tutum ve Davranış Eksenli Bir Araştırma. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü E-Dergisi*, 1(2), 61-71.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez. (2014). Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 113-126.
- Erdoğan, C. ve Erdoğan, S. (2018). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Ölçülmesi ve Finansal Eğitimin Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Etkisi: Şırnak Üniversitesi Örneği. *Injosos Al-Farabi International Journal On Social Sciences*, 2(1), 138-159.
- Erfidan A.ve Erdem M. (2018). Evaluation and Significance of Financial Literacy Education in Accordance With University Students' Financial Awareness Analysis: A Balıkesir University Study. *ULEAD 2018 Annual Congress: ICRE*, 739-750.
- Engin, C., Eren, A.S. ve Balkar, O.E. (2020). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Durumlarının Tespitine Yönelik Bir Alan Çalışması. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 42(2), 283-315.
- Ergün, B., Şahin, A. ve Ergin, E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34), 847-864.
- Ergün, K. ve Serel, A. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı: Balıkesir Üniversitesi Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 1385-1410.
- Erkılıç, A. (2019). *Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Matematik Ders Başarıları Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Friedline, T. & West, S. (2015). Financial Education is Not Enough: Millennials May Need Financial Capability for Healthy Financial Behaviors. *Journal of Family and Economic*, 37(4), 649-671.
- Fernandes, D. & Netemeyer, R.G. (2013). Financial Literacy, Financial Education and Downstream Financial Behaviors. *Forthcoming in Management Science*, 1-103. <http://ssrn.com/abstract=2333898>. (Erişim Tarihi: 28.03.2023).
- FODER, Finansal Okuryazarlık ve Erişim. <https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/> (Erişim tarihi: 8.11.2023).
- Fodor, M.G., Varga, J. & Csiszárık-Kocsir, A. (2022). Generation-specific perceptions of financial literacy and digital solutions. *IEEE 20th Jubilee World Symposium on Applied Machine Intelligence and Informatics*, 2(5), 193-200.
- Fox, J., Bartholomae, S. & Lee, J. (2005). Building the Case for Financial Education. *The Journal of Consumer Affairs*, 39(1), 195-214.

- Güler, E. (2015). *Hane halkının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Güler, E. ve Tunahan, H. (2017). Finansal Okuryazarlık: Hanehalkı Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(3), 79-104.
- Gümüş, U.T. ve Pailer, M.K. (2019). Öğrencilerin Finans Dersi Alma Durumunun Finansal Okur Yazarlık Seviyesine Etkisi: Bir Nazilli Örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1496-1516.
- Güneş, H. (2022). Finansal Okuryazarlık Seviyesi Tespiti: Lisans Eğitimi Süresince. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(26), 135-152.
- Hadzic, M. & Poturak, M. (2014). Students Perception about Financial Literacy: Case Study of International Burch University. *European Researcher*, 77(6-2), 1155-1166.
- Hayta, A.B. (2011). Aile Finans Sistemi İlişkileri. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Hilgert, M. A., Hogarth, J. M., & Beverly, S. G. (2003). Household financial management: The Onnection Between Knowledge and Behavior. *Federal Reserve Bulletin*, 89(7), 309-322.
- Hogarth, J. (2006). Financial Education and Economic Development, Paper presented at Improving Financial Literacy: International Conference Hosted by the Russian G8 Presidency in Cooperation with the OECD. Retrieved June 19, 1-33.
- Hogarth, J. M. (2002). Financial Literacy and Family and Consumer Sciences. *Journal of Family and Consumer Sciences: From Research to Practice*, 94(1), 14-28.
- Hogarth, J.M., Beverly, S.G. & Hilgert, M. (2003). Patterns of Financial Behaviors: Implications For Community Educators and Policy Makers. *Federal Reserve System Community Affairs Research Conference*, 1-28.
- Holzmann, R. (2010). Bringing Financial Literacy and Education to Low and Middle Income Countries: The Need to Review, Adjust, and Extend Current Wisdom. *IZA Discussion Paper*, 5114, 2-24.
- Hung, A., Parker, A. M. & Yoong, J.K. (2009). Defining and Measuring Financial Literacy. *Labor and Population*, 1-28.
- Huston, S.J. (2010). Measuring Financial Literacy. *The Journal Of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.
- Jacobsen, C. & Correia, J. (2019). Analysis of Financial Literacy in a College Population. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 19(4), 11-18.
- Jappelli, T. & Padula, M. (2013). Investment in Financial Literacy and Saving Decisions. *Journal of Banking & Finance* 37, 2779–2792.
- Jariah, M., Husniyah, A.R., Laily, P. & Britt, S. (2004). Financial Behavior and Problems Among University Students: Need For Financial Education. *Journal of Personal Finance*, 3(1), 82-96.
- Jovanovic, F. (2020). The CAPM, the Modigliani-Miller Theorems and the Rise of Modern Finance. See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/281300356>. (Erişim Tarihi: 20.12.2023).
- Jelley, H. (1958). A Measurement and Interpretation of Money Management Understandings of Twelfthgrade Students (Doctoral dissertation). *University of Cincinnati*, 1-37.
- Jump\$tart Coalition for Personal Financial Literacy. (2015). National Standards in K-12 Personal Finance Education. *Fourth Edition*, 3, 1-45.
- Kaderli, Y. Gümüş, U.T. ve Danışman, E. (2016). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Türk Silahlı Kuvvetleri Emekli Personeli Üzerinde Bir Araştırma. *Finans ve Bankacılık Çalışmaları Dergisi*, 5(5), 52-70.

- Karadeniz, E., Koşan, L., Geçgin, E. ve Beyazgül, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Analizi: Kafkas Üniversitesi Sarıkamış Kampüsünde Bir Araştırma. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 326-345.
- Karakulle, İ., Karademir, Ö. ve Armağan, M.V. (2019). Finansal Okuryazarlık: Türkiye’de Hazırlanan Lisansüstü Tezlerle Yönelik Teorik Bir İnceleme. *International Academic Journal (Econder)*, 3(1), 99-114.
- Karyağdı, N. (2018). Finansal Okuryazarlık ve Farkındalığının Belirlenmesine Yönelik Bitlis Eren Üniversitesi SBMYO Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, (2), 110-126.
- Kawamura, T., Mori, T., Motonishi, T. & Ogawa, K. (2021). Is Financial Literacy Dangerous? Financial Literacy, Behavioral Factors, and Financial Choices of Households. *Journal of The Japanese and International Economies*, 60(2021), 1-19.
- Kaya, H. (2019). *Finansal Okuryazarlık ve İİBF’de Verilen Muhasebe Finansman Derslerinin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkileri: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Kendzia, M.J. & Borrero, Y.S. (2022). Financial Literacy among the Youth in Switzerland. *Journal of Financial Risk Management*, 11, 323-341.
- Kempson, E. (2009), “Framework for the Development of Financial Literacy Baseline Surveys : A First International Comparative Analysis”. *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, (1), 1-29.
- Kılıç, Y., Ata, H.A. ve Seyrek, İ.H. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (66), 129-150.
- Kocabıyık T. ve Teker, T. (2018). Finansal Okuryazarlık: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 118-144.
- KPMG, Finansal okuryazar mısınız?
<https://kpmg.com/tr/tr/home/gorusler/2018/04/finansal-okuryazar-misiniz.html>
(Erişim Tarihi: 16.11.2023).
- Kutlu, E. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı: Balıkesir Üniversitesi Örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Kutukız, D. ve Özden, C. (2018). Kadın Girişimciliği ve Finansal Okuryazarlığın Kadın Girişimciler Üzerindeki Etkisi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8 (Gençlik Araştırmaları Özel Sayısı), 348-365.
- Lee, N. (2012). What is Financial Literacy and Does Financial Literacy Education Achieve its Objectives? Evidence From Banks, Government Agencies and Financial Literacy Educators in England. *In the Proceedings of 2012 Academy of Financial Services Annual Conference at San Antonio*, (4), 1-20.
- Liu, B., Wang, J., Chan, K.C. & Fung, A. (2020). The Impact Of Entrepreneurs’ Financial Literacy on Innovation Within Small and Medium-Sized Enterprises. *International Small Business Journal: Researching Entrepreneurship*, 39(3), 228-246.
- Lusardi, A. (2008). Financial Literacy: An Essential Tool For Informed Consumer Choice? *Nber Working Paper Series*, 1-29.
- Lusardi, A. (2012). Numeracy, Financial Literacy, and Financial Decision-Making. *Nber Working Paper Series*, 5(1), 2-14.
- Lusardi, A., Hasler, A. & Yakoboski, P.J. (2021). Building up Financial Literacy and Financial Resilience. *Mind & Society*, 2021(20), 181–187.

- Lusardi, A., Michaud, P. & Mitchell, O.S. (2013). Optimal Financial Knowledge and Wealth Inequality. *Nber Working Paper Series, National Bureau Of Economic Research*, 1-48.
- Lusardi, A. & Mitchell, O.S. (2006). Financial Literacy and Planning: Implications for Retirement Wellbeing. *PRC WP Pension Research Council Working Paper*, 2006(1), 1-33.
- Lusardi, A. & Mitchell, O.S. (2007). Financial Literacy and Retirement Preparedness: Evidence and Implications for Financial Education. *Business Economics*, 1-20.
- Lusardi, A. & Mitchell, O.S. (2009). How Ordinary Consumers Make Complex Economic Decisions: Financial Literacy and Retirement Readiness. *National Bureau Of Economic Research*, Nber, https://www.nber.org/system/files/working_papers/w15350/w15350.pdf. (Erişim Tarihi: 25.07.2023).
- Lusardi, A. & Mitchell, O.S. (2011). Financial Literacy Around The World: An Overview, Nber Working Paper Series. *National Bureau of Economic Research*, 1050 Massachusetts Avenue Cambridge, 17107(14), 1-17.
- Lusardi, A. & Mitchell O.S. (2014). The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. *Published in final edited form as: J Econ Lit*. 52(1), 5–44.
- Lusardi, A., Mitchell, O.S. & Curto, V. (2010). Financial Literacy Among the Young. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 358-380.
- Lusardi, A. & Mitchell O.S. (2017). The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. *Econ Lit. Author Manuscript; Available in PMC*, 31, 1-46.
- Lusardi, A. & Tufano, P. (2009). Debt Literacy, Financial Experiences and Overindebtedness. *Nber Working Paper Series*, 14808(91), 1-46.
- Lyons, A, Palmer L, Jayaratne K. & Scherpf, E. (2006). Are we making the grade? A National Overview of Financial Education and Program Evaluation. *Journal of Consumer Affairs*, 40(2), 208–235.
- Mandell, L. (2008). The Financial Literacy of Young American Adults Results Of The 2008 National Jump\$Tart Coalition Survey Of High School Seniors and College Students, University of Washington and The Aspen Institute. *For The Jump\$Tart Coalition For Personal Financial Literacy*, 1-253.
- Mandell, L. & Klein, L.S. (2009). The Impact of Financial Literacy Education on Subsequent Financial Behavior. *Association for Financial Counseling and Planning Education*, Electronic copy available at: <https://ssrn.com/abstract=2224231>. (Erişim Tarihi: 25.07.2023).
- Mason, C.L.J., Wilson, R.M.S. (2000). Conceptualising Financial Literacy. *Loughborough: Business School Research Series Loughborough University*, 2000(7), 1-40.
- Mccormick, M. H., (2009). The Effectiveness of Youth Financial Education: A Review of the Literature. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 20(1), 70-83.
- Meoli, M., Rossi, A. & Vismara, S. (2020). Financial Literacy and Security-Based Crowdfund. *Corp Govern Int Rev*, 2022(30), 27–54.
- Nascimento, J.C.H.B., Macedojo, M.A.S., Siqueira, R.M. & Bernardes, J.R. (2016). Alfabetização Financeira: Um Estudo Por Meio Da Aplicação Da Teoria De Resposta Ao Item. *Administração: Ensino E Pesquisa Rio De Janeiro* 17(1), 147–175.
- Nelson, C., Wambugu, A. (2008). Financial Education in Kenya. *Scoping Exercise Report, Financial Sector Deepening Kenya*, 1-32.
- OECD, (2005b). Recommendation On Principles And Good Practices For Financial Education and Awareness. *Recommendation of The Council, Directorate For Financial and Enterprise Affairs*.

- https://library.bsl.org.au/jspui/bitstream/1/5138/1/Improving-financial-literacy_OECD-2015.pdf. (Erişim Tarihi: 22.10.2022).
- OECD, (2005). *Improving Financial Literacy: Analysis of Issues and Policies*. OECD Publishing, *Improving Financial Literacy*, 1-181.
- OECD, (2016). OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies. OECD, 1-95. <https://www.oecd.org/finance/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf>
- OECD, (2020). OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy. <https://www.oecd.org/financial/education/launchoftheoecdinfeglobalfinancialliteracy-surveyreport.htm>. (Erişim Tarihi: 12.08.2023).
- OECD, (2012). Programme for International Student Assessment (PISA) sults from PISA 2012 Financial Literacy. <https://www.oecd.org/unitedstates/PISA-2012-results-finlit-usa.pdf>. (Erişim Tarihi: 12.05.2023).
- OECD, (2014). PISA 2012 Results: Students and Money Financial Literacy Skills for the 21st CENTURY Volume VI. https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2012-results-students-and-money-volume-vi/pisa-2012-data_9789264208094-11-en. (Erişim Tarihi: 03.06.2023).
- OECD, (2022). OECD/INFE Toolkit For Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion, 1-53. www.oecd.org/financial/education/2022-INFE-Toolkit-Measuring-Finlit-Financial-Inclusion.pdf. (Erişim Tarihi: 09.12.2023).
- OECD, (2006). The Importance of Financial Education. *Policy Brief*. <https://www.oecd.org/finance/financial-education/37087833.pdf>. (Erişim Tarihi: 08.12.2022).
- Orton, L. (2007). Financial Literacy: Lessons from International Experience. *Canadian Policy Research Networks*, 1-63.
- Özen, E. (2021). Otomatik Katılım Algısı, Finansal Bilgi ve Finansal Davranışın Bireysel Emeklilik Sistemi Talebine Etkisi. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 912-927.
- Özen, E. ve Kaya, Z. (2015, 21-24 Ekim). Finansal Okuryazarlık Seviyesinin Ölçülmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. 19. *Finans Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Türkiye, 147-161.
- Özen, E. ve Özek, S. (2017). Lisans Düzeyindeki Finans Öğrencilerinin Meslek Algısı ve Beklentileri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 31(1), 191-210.
- PACFL, (2008). President's Advisory Council on Financial Literacy. *Annual Report to the President*, 1-93.
- PACFL, (2013). President's Advisory Council on Financial Capability. *The Department of The Treasury*. 1-44.
- Pareek, N. & Dixit, N. (2016) Financial Literacy and Attitudinal study of the Newly Employed Youth towards Financial Planning). *IRA-International Journal of Management & Social Sciences*, 4(2), 358-370.
- PISA, (2012). PISA 2012 Financial Literacy Assessment Framework. 1-39.
- Potrich, A.C.G., Vieira, K.M. & Wesley Mendes-Da-Silva, W. (2016). Development of a Financial Literacy Model for University Students. *Article in Management Research Review*, 39(3), 356-376.
- Remund, D.L. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *The Journal Of Consumer Affairs*, 44(2), 276-295.
- Ridhayani, F. & Johan, I.R. (2020). The Influence of Financial Literacy and Reference Group Toward Consumptive Behavior Across Senior High School Students. *Journal of Consumer Sciences*, 5(1), 29-45.

- Rooij, M.C.J.V., Lusardi, A. & Alessie, R.J.M. (2011). Financial literacy and retirement planning in the Netherlands. *Journal of Economic Psychology*, 32 (2011), 593–608.
- Rosacker, K.M. & Rosacker, R.E. (2016). An Exploratory Study of Financial Literacy Training For Accounting and Business Majors. *The International Journal of Management Education*, 14(2016), 1-7.
- Sabri, M.F., Cheng-Xi Aw, E., Rahim. H.A., Burhan, N.A.S., Othman, M.A. & Simanjuntak, M. (2021). Financial Literacy, Behavior and Vulnerability Among Malaysian Households: Does Gender Matter? *International Journal of Economics and Management*, 15(2), 241-256.
- Sabri, M.F. & MacDonald, M. (2010). Savings Behavior and Financial Problems Among College Students: The Role of Financial Literacy in Malaysia. *Cross-Cultural Communication*, 6(3), 103-110.
- Salman, Ü.N. ve Esmeray, A. (2020). Finansal Okuryazarlık: Muhasebe ve Finansman Eğitimi Alan Öğrencilere Yönelik Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 2002-2016.
- Saraç, E. (2014). *Finansal Okuryazarlık ve Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kütahya.
- Sarı, C.T. (2021). *Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Çalışma: Erzurum İli Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Sarıgül, H. (2014). A Survey of Financial Literacy Among University Students. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 207-224.
- Sarıgül, H. (2015). Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlilik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 200-218.
- Satoğlu, S. (2014). *Bireysel Yatırımcıları Koruma Amacı Olarak Finansal Okuryazarlık ve Türkiye Uygulaması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- Schagen, S. & Lines, A. (1996). Financial Literacy in Adult Life, *A Report to the Nat West Group Charitable Trust. Slough. Berkshire: National Foundation for Educational Research NFER, as cited in ANZ Report on Adult Financial Literacy in Australia*, 1-95.
- Scheresberg, C.B. (2013). Financial Literacy and Financial Behavior among Young Adults: Evidence and Implications. *Advancing Education in Quantitative Literacy, Published by Scholar Commons*, 6(2), 1-21.
- Sekita, S., Kakkar, V. & Ogaki, M. (2022). Wealth, Financial Literacy and Behavioral Biases in Japan: the Effects of Various Types of Financial Literacy. *Journal of The Japanese and International Economies*, 64(2022), 1-14.
- Shahrabani, S. (2012). The Effect of Financial Literacy and Emotions on Intent to Control Personal Budget: A Study among Israeli College Students. *International Journal of Economics and Finance*, 4(9), 156-163.
- Shim, S., Barber, B.L., Card, N.A., Xiao, J.J. & Serido, J. (2010). Financial Socialization of First-year College Students: The Roles of Parents, Work, and Education. *Journal of Youth and Adolescence, Empirical Research*, 39(12), 1457-1470.
- Singh, K. (2018). Financial Literacy of African American College Students: Evidence and Implications from One Historically Black Institution. *International Journal of Economics and Finance*, 10(8), 204-216.
- Skagerlund, K., Lind, T., Strömbäck, C., Tinghög, G. & Västfjäll, D. (2018). Financial Literacy And The Role of Numeracy–How Individuals’ Attitude and Affinity With

- Numbers Influence Financial Literacy, *Journal of Behavioral and Experimental Economics* 74(2018), 18–25.
- SPK, “Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması” Sonuç Raporu Hazırlandı. <https://spk.gov.tr/data/61e1f6ed1b41c61238835e2c/f47329b727d8b5f4f31dc2034e904a0e.pdf>. (Erişim Tarihi: 09.11.2023).
- Sudakova, A. (2017). Financial Literacy: From Theory to Practice. *Conference Paper*, 1-28. <https://www.researchgate.net/publication/328729119> (Erişim Tarihi: 16.07.2023).
- Swiecka, B., Yeşiladağ, E., Özen, E. & Grima, S. (2020). Financial Literacy: The Case of Poland. *Sustainability*, 12(700), 2-17.
- Şahin, M. ve Barış, S. (2017). Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 77-103.
- Şamiloğlu, F., Kahraman, Y.E. ve Bağcı, H. (2016). Finansal Okuryazarlık Araştırması: Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, (16), 308-318.
- Taylor, S.M. & Wagland, S. (2013). The Solution to the Financial Literacy Problem: What is the Answer? *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 7(3), 69-90.
- TCMB, Herkes İçin Ekonomi. <https://www.tcmb.gov.tr/> (Erişim tarihi: 08.01.2024).
- TEB, Aile Akademisi Nedir? www.teb.com.tr/teb-aile-akademisi-nedir/ (Erişim Tarihi: 17.11.2023).
- Tejero, E.P., Pilongo, L.W. & Pamaran, F.T. (2019). Financial Literacy in Relation to Financial Management. *University of Bohol Multidisciplinary Research*, 7(2019), 138-165.
- Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-86.
- Tetik, N. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi: İnönü Üniversitesi Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 2755-2774.
- Thapa, B.S. & Nepal, S.R. (2021). Financial Literacy in Nepal: A Survey Analysis from College Students. *See Discussions, Stats and Author Profiles for This Publication. NRB Economic Review*, 50-74. <https://www.researchgate.net/publication/349622597>. (Erişim Tarihi: 23.08.2023).
- Thomas, B. & Subhashree, P. (2020). Factors that Influence the Financial Literacy among Engineering Students. *Procedia Computer Science*, 172(2020), 480–487.
- Todd, R. M. (2002). Financial Literacy Education: A Potential Tool for Reducing Predatory Lending? *The Region (Federal Reserve Bank of Minneapolis)*, 16, 6-13.
- Toguş Polat, G. (2022). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Analizi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Tomaskova, H., Mohelska Z. & Nemcova, Z. (2011). Issues of Financial Literacy Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 28, 365-369.
- Tüfekçi M.T. (2021). *Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize.
- Türkiye Bankalar Birliği, Finansal Okuryazarlık Nedir? <https://foy.tbb.org.tr/finansal-okuryazarlik-nedir/> (Erişim tarihi: 24.07.2023).

- Uyar, S. ve Atalay, I. (2021). Finansal Okuryazarlık ve Üniversitede Verilen Derslerin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkisi. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi- Journal of Accounting Institute*, (64), 1-17.
- VISA Europe. (2011). Financial Awareness, İstanbul.
- Wikipedi, Ki-kare Testi. tr.wikipedia.org/wiki/Ki-kare_testi. (Erişim tarihi: 15.02.2024).
- Vitt, L. A., Anderson, C., Kent, J., Lyter, D. M., Siegenthaler, J. K. & Ward, J. (2000). Personal Finance and the Rush to Competence: Financial literacy Education in the US. *Institute for Socio-Financial Studies Working Paper*, 1-17. <https://www.researchgate.net/publication/240619141> (Erişim Tarihi: 12.06.2023)
- Volpe, R. P., Chen, H. & Pavlicko J. J. (1996). Personal investment literacy among college students: A survey. *Financial Practice and Education*, 6(2), 86-94.
- Walakumbura, S.H.M.L. (2021). The Effect of Financial Literacy on Personal Investment Decisions amongst Medical Practitioners in Sri Lanka. *European Journal of Business and Management Research*, 6(4), 123-126.
- Walstad, W.B. & Soper, J.C. (1988). A Report Card on the Economic Literacy of U.S. High School Students. *Business Administration, College of CBA Faculty Publications, University of Nebraska – Lincoln, American Economic Review*, 78(2), 251-256.
- Wikipedia, OECD. <https://en.wikipedia.org/wiki/OECD>. (Erişim Tarihi: 17.11.2023).
- Willis, L., E. (2008). Evidence and Ideology in Assessing the Effectiveness of Financial Literacy Education. *Faculty Scholarship*. 197(94), 415-458.
- Wilson, B.J. (1967). A Measurement of Selected Economic Understandings of Junior Achievers. *The Ohio State University*, 11-142.
- Wilson, R.M.S. & Zhang, Q (1997): Entrapment and Escalating Commitment in Investment Decision Making: A Review. *British Accounting Review*, 29, 277-305.
- Xiao, J.J., Newman, B.M., Prochaska, J.; Leon, B.; Bassett, R.L.; Johnson, J.L. (2004). Applying The Transtheoretical Model of Change to Consumer Debt Behavior. *Financial Counseling and Planning*, 15(2), 89-100.
- Xiao, J.J., Tang, C., Serido, J. and Shim, S. (2011). Antecedents and Consequences Of Risky Credit Behavior Among College Students: Application and Extension Of The Theory of Planned Behavior. *Journal of Public Policy & Marketing*, 30(2), 239-258.
- Varcoe, K. P., Martin, A., Devitto, Z. & Go, C. (2005). Using a Financial Education Curriculum for Teens. *Financial Counseling and Planning*, 16(1), 63-71.
- Yalman N. (2022). *Alan Dışı Mesleklerde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Afyonkarahisar İli Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Yatbaz, A. ve Çatıkkaş, Ö. (2019). Accounting and Finance Literacy: A Comparative, Study. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 161-170.
- Yıldırım. D ve Özbek A. (2021). Erken Dönem Ekonomi Eğitimi ve Finansal Sosyalleşimin Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 694-710.
- Yılmaz, Y. ve Tuncel M. (2017). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Dicle Üniversitesi İİBF Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Uluslararası Ekonomi, Siyaset ve Yönetim Sempozyumu Özel Sayısı*, 311-322.
- Yücel, K.O. (2021). *Finansal Okuryazarlık ve Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Kırıkkale İlinde Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Yücel, S. ve Çiftçi, N. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 143-161.

Zulfaris, M.D., Mustafa, H., Mahussin, N., Alam, M.K. & Daud, Z.M. (2020). Students and Money Management Behavior of a Malaysian Public University. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(3), 245-251.

EKLER

ANKET FORMU

ÖĞRENCİLERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİ FARKILIKLARI: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Değerli katılımcı,

Çalışma, Afyonkarahisar ili Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi farklılıklarının ölçülmesi amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara verilen cevaplar bilimsel amaçlarla değerlendirilecektir. Araştırmanın geçerliliği açısından bütün soruların cevaplanması önem arz etmektedir. **Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacaktır.**

Katılımınız için teşekkür ederiz.

Yüksek Lisans tez öğrencisi : Huriye BOZOK

Danışman : Prof. Dr. Veysel KULA

Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek

Yaşınız: (.....) Doğum Yeriniz:.....

Okuduğunuz sınıf: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4

Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde hangi bölümde okumaktasınız?.....

Fakültede finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi/derslerini aldınız mı?

☐ Evet, aldım ve geçtim ☐ Hâlâ alıyorum ☐ Hiçbirisini almadım

Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde eğitime başlamadan önce, herhangi bir yerde (okul, kurs, staj vb.) finansal yönetim ve/veya muhasebe dersi ya da eğitimi aldınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır

Şu ana kadar Borsa'dan **hisse senedi** aldınız mı?

☐ Evet, satın aldım

☐ Satın almadım, ama satın almayı düşünüyorum

☐ Satın almadım, satın almayı da düşünmüyorum

Şu ana kadar herhangi bir **Kripto para** satın aldınız mı?

☐ Evet, satın aldım

☐ Satın almadım, ama satın almayı düşünüyorum.

☐ Satın almadım, satın almayı da düşünmüyorum.

Ekonomi ve finansal konular ile ilgili haberler **ilginizi çeker mi?** (1-7 puanlık bir ölçekte 1 çok düşük ve 7 çok yüksek anlamına gelir)

☐ 1 (çok düşük) ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 (çok yüksek)

Finansal yönetime ilişkin **bilgi ve yetkinliğinizi** nasıl değerlendirirsiniz? (1-7 puanlık bir ölçekte 1 çok düşük ve 7 çok yüksek anlamına gelir)

☐ 1 (çok düşük) ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 (çok yüksek)

Yatırım yapmak için yeterli paranız olduğunu varsayın. Bu durumda hangi alternatifi seçerdiniz?

☐ Çok yüksek riskli-çok yüksek getirili yatırım seçeneği

☐ Ortalamanın üstünde riski-ortalamanın üstünde getirisi olan yatırım seçeneği

☐ Ortalama riskli-ortalama getirili yatırım seçeneği

☐ Ortalamanın altında riski-ortalamanın altında getirisi olan yatırım seçeneği

☐ Hiçbir şekilde risk almak istemem

☐ Bilemiyorum

Sizce servet düzeyiniz? ☐ Ortalamanın altında ☐ Ortalama düzeyde ☐ Ortalamanın üzerinde

Aşağıdaki sorularda doğru olduğunu düşündüğünüz seçeneğin solundaki kutucuğu işaretleyiniz.

1.	Arkadaşınıza bugün 10.000 TL ve onun kardeşine 3 yıl sonra almak koşuluyla 10.000 TL miras kalırsa, söz konusu miras nedeniyle hangisi daha fazla zenginleşmiştir? ( ) Arkadaşım ( ) Arkadaşımın kardeşi ( ) İkisi de eşit oranda ( ) Bilmiyorum
2.	Eğer bir yatırımcı B firmasının hisse senedini satın alırsa, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru olur? ( ) B firmasının bir kısmına sahip olur ( ) B firmasına borç para vermiş olur ( ) B firmasının borçları için yükümlü hale gelir ( ) Bilmiyorum
3.	Bankada 1.000 TL mevduatınızın olduğunu ve yıllık bileşik faiz oranının % 10 olduğunu varsayalım. 2 yılın sonunda sonra sizce bankadaki para ne kadar olur? ( ) 1.200 TL'den fazla ( ) Tam 1.200 TL ( ) 1.200 TL'den az ( ) Bilmiyorum
4.	Mevduat faiz oranının yıllık bazda %10 ve enflasyon oranının %20 olduğunu varsayalım. 1 yıl sonra bankadaki paranızın alım gücü ne şekilde değişir? ( ) Tamamen aynı kalır ( ) Bugünden daha az olur ( ) Bugünden daha çok olur ( ) Bilmiyorum
5.	Eğer piyasa faiz oranları düşerse tahvil fiyatları nasıl değişir? ( ) Artar ( ) Azalır ( ) Aynı kalır ( ) Bilmiyorum
6.	Aşağıdaki yatırım araçlarından hangisi yatırımcılar açısından diğerlerine göre daha risklidir ? ( ) Hisse Senedi ( ) Hazine Bonosu ( ) Tahvil ( ) Bilmiyorum
7.	Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? ( ) Yatırım fonuna bir kez yatırım yaptığımızda ilk yıl yatırdığımız miktarı geri çekemeyiz ( ) Yatırım fonları hisse senedi ve hazine bonosu gibi farklı finansal araçlara yatırım yapılabilir ( ) Yatırım fonları geçmiş yıldaki performansına bağlı olarak garantili bir getiri oranında ödeme yapar ( ) Hiçbiri ( ) Bilmiyorum
8.	10 ya da 20 yıl gibi uzun bir süreyi göz önünde buldurduğumuzda, normalde hangi finansal varlığın daha yüksek bir getiri sağlaması beklenir? ( ) Mevduat hesabı ( ) Hazine Bonosu ( ) Hisse Senedi ( ) Bilmiyorum
10.	Bir yatırımcı parasını farklı finansal araçlara yatırdığında, yapmış olduğu yatırımın riski ( ) Artar ( ) Azalır ( ) Aynı kalır ( ) Bilmiyorum
11.	Hisse senedine yatırım normalde hazine bonosuna yatırımdan daha risklidir . ( ) Doğru ( ) Yanlış ( ) Bilmiyorum
12.	Bir şirkete ait hisse senedi satın almak hisse senedi yatırım fonu almaya göre daha güvenli bir getiri sağlar. ( ) Doğru ( ) Yanlış ( ) Hisse senedi fonu kavramını ilk defa duydum ( ) Bilmiyorum
13.	Bir şirket iflas başvurusunda bulunursa, aşağıdaki menkul kıymetlerden hangisinin neredeyse değersiz hale gelme riski daha fazladır? ( ) Şirketin hisse senetleri ( ) Şirketin tahvilleri ( ) Bilmiyorum
14.	Genel olarak, daha riskli yatırımlar, daha az riskli yatırımlara göre zaman içinde daha yüksek getiri sağlama eğilimindedir. ( ) Doğru ( ) Yanlış ( ) Bilmiyorum

15.	2021 yılında gelirinizin iki kat arttığını ve aynı zamanda fiyatlar genel düzeyinin (enflasyon) de iki kat arttığını varsayalım. 2021 yılında gelirinize bağlı olarak alım gücünüzde nasıl bir değişiklik olmuş olur? ( ) Aynı kalmıştır ( ) Azalmıştır ( ) Artmıştır ( ) Bilmiyorum
16.	Aşağıdaki ifadelerden hangisi hisse senedi piyasasının temel fonksiyonunu tanımlar? ( ) Hisse senedi piyasası, hisse getirisini tahmin etmede yardımcı olur ( ) Hisse senedi piyasası hisse fiyatlarında bir artışa yol açar ( ) Hisse senedi piyasası hisse senedi almak ve satmak isteyen kişileri bir araya getirir ( ) Hiçbiri ( ) Bilmiyorum
17.	Normal koşullar altında, tahvil yatırımı hisse senedi yatırımından daha risklidir. ( ) Doğru ( ) Yanlış ( ) Bilmiyorum
18.	Bir yatırımcı tek bir ürün almak yerine yatırımını çeşitli varlıklara dağıttığında risk ne şekilde değişir? ( ) Artar ( ) Azalır ( ) Aynı kalır ( ) Bilmiyorum
19.	Önemli finansal kararlar almanız gerektiğinde en önemli bilgi ve tavsiye kaynaklarınız nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz. Bu durumda en önemli üç kaynağı sol kutucuklara önem sırasını 1, 2 ve 3 yazarak belirtebilirsiniz) ( ) Ebeveynler, arkadaşlar veya tanıdıklar ( ) Gazeteler ( ) Finansal dergiler ve kitaplar ( ) Banka broşürleri ve müşteri temsilcisi ( ) Televizyonda, gazetelerde veya diğer medyadaki reklamlar ( ) Profesyonel mali müşavirler ( ) Mali bilgisayar programları ( ) İnternette mali bilgiler ( ) Diğer